

Jan Burlikowski

KRONIKA
powiatu brzeskiego
1945-1975

TOM 6

BRZESKO 2010

© 2009 Copyright ZETO SA

Wszelkie prawa zastrzeżone. All rights reserved.

Żadna część tej publikacji nie może być powielana, ani rozpowszechniana za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych, bez pisemnej zgody posiadacza praw autorskich.

Na okładce: widok karty tytułowej rękopisu.

Wydawca:

ZETO SA 33-100 Tarnów, ul. Urszulańska 25

Przygotowanie tekstów i skanowanie zdjęć z oryginałów:

ZETO SA

Korekta językowa:

Danuta Borowiec

Opracowanie graficzne i druk:

Brzeska Oficyna Wydawnicza, 32-800 Brzesko, ul. Czarnowiejska 1

ISBN 83-89364-31-X (komplet)

ISBN 83-89364-37-9 (tom 6)

Od Wydawców

Za zgodą Urzędu Miejskiego w Brzesku – właściciela praw autorskich – przedstawiamy Państwu tom VI unikalnego dzieła, jakim jest 6 tomów „Kronik Powiatu Brzeskiego” autorstwa Jana Burlikowskiego. Spodziewamy się, że zawarty w „Kronikach” materiał służyć będzie studentom i ludziom z obowiązku zajmującym się historią Ziemi Brzeskiej, ale przede wszystkim mieszkańcom Powiatu Brzeskiego, którym droga jest historia ich rodzinnych stron.

Tom VI „Kronik Powiatu Brzeskiego” Jana Burlikowskiego wydany został dzięki pomocy finansowej:

URZĘDU MARSZAŁKOWSKIEGO

BRZESKIE TRZYDZIEŚĆ

LECIE

1945-1975

**ZDROWIE
I OCHRONA ŚRODOWISKA**

1. Zdrowie

Zmiany, jakimi charakteryzuje się okres XXX-lecia Polski Ludowej również dotyczyły służby zdrowia. Początki i tu były bardzo trudne, szczególnie w pierwszych latach po wyzwoleniu, kiedy brak było leków, urządzeń, budynków dla służby zdrowia a także mieszkań dla lekarzy i kwalifikowanego średniego personelu medycznego, w dodatku kadra ta była bardzo skąpa. Oto jak przedstawiał się stan opieki zdrowotnej nad ludnością powiatu w okresie międzywojennym, który z pewnymi małymi zmianami, stanowił punkt wyjścia w chwili wyzwolenia. I tak, opiekę lekarską w tym czasie sprawowały:

- prywatny szpitalik zakładowy przy Browarze Okocim,

- 4 ośrodki zdrowia, to jest w: Brzesku, Szczurowej, Wojniczu, Zakliczynie, z tym, że na terenie Czchowa działał lekarz umowny, bez stałej placówki, sprawujący opiekę zdrowotną nad tamtejszą ubezpieczoną ludnością,

- 6 aptek prywatnych w: Radłowie, Brzesku, Czchowie, Wojniczu, Zakliczynie, Szczurowej.

Lekarzy w okresie międzywojennym było ogółem 14, w tym 13 lekarzy medycyny i jeden lekarz dentysta. Na 13 lekarzy medycyny, jeden był tak zwanym rządowym, jeden Ubezpieczalni Społecznej, a pozostali praktykowali prywatnie. Siedmiu lekarzy pracowało na terenie Brzeska, a sześciu na terenie wsi. Położnych było 42, techników dentystrycznych – 2, pielęgniarek – 5, kontroler sanitarny – 1, masażysta – 1.

W czasie okupacji do podanego wyżej stanu doszedł jeszcze szpital, otwarty dzięki staraniom mieszkańców Brzeska, a przede wszystkim osób związanych ze służbą zdrowia w dniu 1 stycznia 1942 roku. Na skutek przesiedleń stosowanych przez okupanta albo ucieczek i ukrywania się na terenie powiatu, wzrosła znacznie liczba lekarzy, było już ich bowiem 42 oraz 2 lekarzy dentyistów, nie wszyscy jednak lekarze ujawniali swój zawód, obawiając się represji ze strony okupanta. Z chwilą wyzwolenia terenów Polski, opuszczali oni nasz powiat, udając się do swych właściwych lub nowych miejsc zamieszkania.

Tak więc stan przedwojenny, uzupełniony o prowizorycznie zorganizowany szpital powszechny w Brzesku w budynku byłego gimnazjum przy ulicy Kościuszki, w którym zresztą do dziś się znajduje, można przyjąć za punkt wyjściowy w omawianym zagadnieniu rozwoju służby zdrowia w powiecie brzeskim po wyzwoleniu.

Rozwój służby zdrowia w XXX-leciu jest w powiecie bardzo poważny. Oto cyfry i inne dane, które to ilustrują.

Stan kadrowy służby zdrowia obecnie:

- lekarzy medycyny – 55
- lekarzy dentyistów – 21

- farmaceutów – 20
- średniego personelu medycznego – 274
- niższego personelu medycznego – 78
- personelu administracyjnego – 32
- personelu gospodarczego i obsługowego – 88

W celu powiększenia liczby lekarzy, pracujących na terenie naszego powiatu, Prezydium PRN corocznie przydziela stypendia fundowane oraz mieszkania dla stypendystów.

Pod względem materialnym w okresie 30-lecia również zrobiono bardzo wiele.

Szpital Powiatowy. Już w pierwszym roku po wyzwoleniu pogimnazjalny budynek przy ulicy Kościuszki w Brzesku adaptowano na potrzeby szpitala, a w latach siedemdziesiątych przeprowadzono kapitalny remont tego budynku kosztem 11 mln zł. W roku 1973 przystąpiono do budowy nowego szpitala na polach Gospodarstwa Doświadczalnego Akademii Rolniczej w Krakowie, przy przedłużeniu ulicy Kościuszki, obok lasu zwanego Bażantarnią. Znajdą tam pomieszczenia: blok właściwego szpitala, część diagnostyczna, bloki dla lecznictwa podstawowego i dla pomocy doraźnej oraz mieszkania dla pracowników służby zdrowia.

Dotychczasowy budynek Szpitala Powiatowego przy ulicy Kościuszki zawsze uważany był za rozwiązanie tymczasowe. Problem budowy właściwego szpitala wypłynął bardzo zdecydowanie już w latach pięćdziesiątych, a w roku 1958 znalazł się oficjalnie w programie wyborczym Frontu Jedności Narodu. Sprawa była jednak wciąż odwlekana. Główną przyczyną był brak lokalizacji. Władze powiatowe ubiegały się o teren ówczesnej Wyższej Szkoły Rolniczej, tj. o to miejsce, gdzie obecnie szpital jest budowany. Niestety – uczelnia ta stale odmawiała. Uważała, że z tego kompleksu gruntów ornych nie należy wydzielać dość sporego placu pod zabudowę. Godziła się na plac budowlany na Pomianowej, stanowiący ogród z drzewami owocowymi. Był to plac, zdaniem władz powiatowych nie tylko niekorzystnie położony, ale co najważniejsze, zbyt mały dla kompleksu zabudowań zintegrowanej służby zdrowia. Sprawa lokalizacji budowy ciągnęła się szereg lat, województwo odsuwało kredyty i limity na lata późniejsze, plany nie mogły uzyskać lokalizacji i historia się powtarzała. Wobec negatywnego stanowiska Rektoratu Wyższej Szkoły Rolniczej, początkowo nie odnosiły rezultatu również i wyjazdy delegacji do Warszawy. Rektorem Wyższej Szkoły Rolniczej w Krakowie był w tym czasie prof. Józef Kubica, radny Wojewódzkiej Rady Narodowej w Krakowie, wybierany na tę funkcję w naszym powiecie.

O budowę Szpitala Powiatowego w Brzesku zabiegał również Społeczny Komitet powołany do tego celu, który zdołał zebrać na początek kwotę około 600 tys. zł., jako czyn mieszkańców powiatu.

Ostatecznie w roku 1973, gdy teren ten został przydzielony pod budowę, bezzwłocznie zapoczątkowała ją Komitet Budowy Szpitala, dokonując przy pomocy posiadanych środków ogrodzenia terenu i przygotowania placu budowy. Ogólny koszt budowy ma wynosić około 200 mln zł., a prace mają być wykonane w roku 1978. W chwili obecnej wybudowano już hotel dla pielęgniarek oraz buduje się główny budynek szpitala.

Ośrodki Zdrowia. Na terenie powiatu wybudowano szereg dobrze wyposażonych ośrodków zdrowia. Większość ośrodków zdrowia wybudowana została czynem społecznym zainteresowanej ludności, oczywiście popartym odpowiednimi dotacjami państwowymi. Ludność doceniała wartość zdrowia i starała się ku temu stworzyć odpowiednie warunki. Inicjatywę szczególną pod tym względem wykazała ludność Iwkowej, Czchowa, Borzęcina. Wybudowane więc zostały ośrodki w Iwkowej, Czchowie, Zakliczynie, Jurkowie, Borzęcinie, Szczurowej, Wojniczu, Porąbce Uszewskiej, Spółdzielni Zdrowia przekształcone później na ośrodki zdrowia w Łysej Górze, Zaborowie. W budowie znajdują się ośrodki zdrowia w Zabawie, Szczepanowie, Olszynach.

W Brzesku otwarto drugą aptekę w budynku nr 13 Spółdzielni Mieszkaniowej, przy ulicy Ogrodowej, od dawna postulowanej przez mieszkańców miasta i powiatu. W trakcie budowy są apteki w Czchowie i Iwkowej. Ogółem w powiecie jest obecnie 8 aptek i 9 punktów aptecznych.

W drugiej połowie lat sześćdziesiątych w dużym budynku nowego ośrodka w Czchowie zorganizowano drugi oddział wewnętrzny Szpitala Powiatowego w Brzesku, który okazał się zbyt szczupły na potrzeby chorych.

Pod koniec lat pięćdziesiątych wybudowano w Brzesku Stację Pogotowia Ratunkowego. I tu trzeba podkreślić dużą inicjatywę społeczeństwa miasta, które w akcji dobrowolnych składek przyczyniło się do ufundowania karetka pogotowia, o które było bardzo trudno. Obok niezbędnych pomieszczeń dla Stacji Pogotowia Ratunkowego w budynku tym znalazła miejsce Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna.

W Brzesku zorganizowano przychodnie specjalistyczne, dokąd kierowani są w razie potrzeby chorzy z terenu całego powiatu. Nadto czynnych jest 6 przychodni zdrowia, w tym 3 przyzakładowe tj. przy Okocimskich Zakładach Piwowarskich, Fabryce Opakowań Błaszanych i PKP. Obok wymienionych wyżej Ośrodków Zdrowia, pracujących we własnych, odpowiednio wyposażonych nowych budynkach, działają też w powiecie jeszcze ośrodki zdrowia w pomieszczeniach tymczasowych w Szczepanowie, Dębnie, Gnojniku, Paleśnicy, Olszynach. Mamy też 4 izby porodowe.

Ogółem na budowę obiektów służby zdrowia, bez kosztów ich wyposażenia i bez wydatków na rozpoczętą już budowę Szpitala Powiatowego, wydatkowano około 25 mln zł.

Z dniem 1 stycznia 1972 ludność wiejska została objęta ubezpieczeniem społecznym w zakresie lecznictwa. Z dniem tym przejętych zostało do społecznej służby zdrowia 6 spółdzielni zdrowia w naszym powiecie. Trzeba tu podkreślić inicjatywę ludności wiejskiej, która doceniła wagę zagadnienia i samorzutnie przystępowała do organizowania spółdzielni zdrowia w tych przypadkach, gdy odległość od społecznych zakładów służby zdrowia utrudniała jego ochronę. Tu warto nadmienić, że jako pierwsza w powiecie, a nawet w kraju, zorganizowana została spółdzielnia zdrowia we wsi Łysa Góra, znanej z aktywności i postępu.

Reforma, o której wyżej mowa, spotkała nasz powiat dość dobrze przygotowany do wprowadzenia jej w życie, chociaż odczuwa się jeszcze pewne braki w zakresie medycznej obsady kadrowej, a także w sieci placówek służby zdrowia.

Na zakończenie tego działu trzeba jeszcze wspomnieć o ochronie zdrowia dzieci i młodzieży szkolnej. Cała młodzież jest objęta opieką lekarską, medyczną i dentystyczną. I tu należy podkreślić bardzo ważną akcję władz powiatowych po wykryciu u znacznej liczby dzieci próchnicy zębów. Podjęta wtedy akcja spotkała się z uznaniem szerokiego rzesz społeczeństwa powiatu. Inna taka akcja to „szklanka mleka”, również zorganizowana we wszystkich szkołach naszego powiatu z inicjatywy władz powiatowych. Wszystkie te pociągnięcia przyczyniły się na pewno do podniesienia stanu zdrowotności dzieci i młodzieży.

2. Ochrona środowiska

Wydawałoby się pozornie, że problem ten w powiecie brzeskim nie istnieje, albo też nie ma większego znaczenia. Niestety tak dobrze nie jest. Świadczą o tym przykłady. Zanieczyszczenie wód na terenie powiatu występuje przede wszystkim w obrębie miasta Brzeska w rzece Uszwicy i poniżej Brzeska, jak również na terenie tych miejscowości, gdzie znajdują się zakłady produkcyjne. Źródłem zanieczyszczenia są ścieki i zużyte wody pochodzące z tych zakładów. Na podstawie właściwych kryteriów czystości, wody w rzekach na terenie powiatu zaliczone zostały do następujących klas czystości:

- rzeka Dunajec wraz z dopływami I klasa czystości,
- rzeka Uszwica do miasta Brzeska również I klasa, zaś od Brzeska do ujścia wraz z dopływami zaliczona została do II klasy czystości,
- Kisielina na całej przestrzeni wraz z dopływami zaliczona została do I klasy,

- potok Grabka od źródeł do ujścia wraz z dopływami – I klasa czystości,
- rzeka Uszewka od źródeł do końca wraz z dopływami zaliczona jest do II klasy czystości.

Szczególnie więc ostro występuje sprawa zatrucia rzeki Uszwicy przez ścieki Browaru Okocim spowodowane coraz większą produkcją tego zakładu. Dochodziło do tego, że w pewnych okresach, szczególnie przy niskim stanie wód, w wodzie tej rzeki poniżej Browaru ginęło wszelkie życie biologiczne.

Aby temu zaradzić, Okocimskie Zakłady Piwowarskie zbudowały kosztem 26, 5 mln zł. oczyszczalnię ścieków, która została uruchomiona w maju 1968 roku. Nie w pełni jednak spełniła swe zadanie. Wprawdzie początkowo wody Uszwicy nie były zatrutowane, ale z biegiem lat produkcja Browaru stale wzrastała tak, że pojemność oczyszczalników okazała się zbyt mała i ścieki przedostawały się do rzeki. Nadto, co było bardzo przykre, znaczna część miasta ulegała wstrętnemu zasmrodzeniu, dochodziło do tego, że jadący autobusami i samochodami, a nie znający sytuacji pasażerowie z podejrzeniem patrzyli na współpasażerów. Powstawała więc konieczność rozbudowy i unowocześnienia tych oczyszczalników, które równocześnie mają służyć miastu do przyjmowania ścieków miejskich. Obecnie trwa rozbudowa oczyszczalników.

Pożyteczną działalność na rzecz ochrony środowiska rozwinęły w czasie obchodów Tysiąclecia Komitety Frontu Jedności Narodu, organizując społeczną akcję sadzenia drzew. Zasadzono kilkaset tysięcy drzew różnego rodzaju. Wiele drzew posadzono również w mieście Brzesku, szczególnie na terenie nowych osiedli mieszkaniowych. Posadzono też tysiące krzewów róż, a także krzewów ozdobnych. Zakłada się trawniki i zieleńce. Miasto przejęło park okocimski, przeznaczając go po zagospodarowaniu na park miejski. W centrum miasta, na placu Gen. Karola Świerczewskiego urządzono planty, na dawnych bagnach przy ul. Uczestników Ruchu Oporu utworzono uroczy Ogród Jordanowski.

Dobłą i pożyteczną akcją rozwija Liga Ochrony Przyrody. Dąży ona do uratowania i zachowania starych drzew, które jeszcze nie padły od siekiery, jak np. wiązy, dęby, modrzewie.

Nadal otwarta jest sprawa obwodnicy dla Brzeska. Idzie o międzynarodową szosę E-22, Kraków – Przemyśl, która przebiega przez miasto. Nasilenie ruchu samochodowego jest tu olbrzymie, czego skutkiem jest zatrucie powietrza spalinami, a także narażanie na niebezpieczeństwo przechodniów. Sprawa ta, o której mówi się od szeregu lat, nie została jednak do tej pory załatwiona. Do poczynań na rzecz ochrony środowiska a także wyrobienia poczucia piękna i estetyki należy zaliczyć

utworzenie Zakładu Zieleni Miejskiej w Brzesku i zbudowanie trzech szklarni, a oprócz tego gruntowej uprawy kwiatów i krzewów dla potrzeb miejskich i okolicy. Żałować jednak należy, że znajdujące się na terenie powiatu parki podworskie w znacznej mierze zostały przetrzebione, zdewastowane, miejscowe władze nie zwróciły bowiem uwagi na potrzebę, a nawet konieczność ich zachowania.

Niemniej i w tej dziedzinie mamy w powiecie pewne, warte zanotowania osiągnięcia.

3. Liga Ochrony Przyrody

Kiedy po wyzwoleniu zapoczątkowała swą działalność Liga Ochrony Przyrody, trudno dziś ustalić. Wiadomo tylko, że w początkowych latach sześćdziesiątych na terenie Liceum Ogólnokształcącego w Brzesku powstało pierwsze w powiecie Koło Ligi, a inicjatorem i pionierem w tej dziedzinie była mgr Zofia Kądziała – nauczycielka w tym liceum, aktywna zresztą do dziś i na terenie Liceum i w Zarządzie Powiatowym. W latach sześćdziesiątych powstał też Zarząd Powiatowy, w którym działalność rozwijali m.in. Apolonia Obal i mgr Lucjan Wielgosiński. Z czasem na terenie powiatu powstawały koła Ligi, m.in. jako jedno z pierwszych powstało Koło w Dołędze, potem zorganizowano Koło przy Przedszkolu w Brzesku złożone z kierownictwa, opiekunów i działaczy TPD. Kolejno powstały koła przy poszczególnych szkołach, jak w Brzesku w Szkole nr 1, którym opiekowała się nauczycielka Maria Damasiewicz. Jako jedno z pierwszych powstało też Koło Ligi przy Szkole Podstawowej w Okocimiu.

W roku 1968 odbył się pierwszy Powiatowy Zjazd LOP, na którym dokonano wyboru władz powiatowych tej organizacji. Przewodniczącym został Konstanty Mucha, podinspektor szkolny w Wydziale Oświaty Prezydium PRN, wiceprezsem mgr inż. Paweł Żak, kierownik Biura Geodezji w Wydziale Rolnictwa i Leśnictwa Prezydium PRN, sekretarzem Janina Grzesik, kierowniczką Ogródu Jordanowskiego w Brzesku.

W roku 1972 nastąpiła zmiana na stanowisku prezesa Zarządu Powiatowego LOP. Został nim mgr inż. Paweł Żak. Od tego czasu praca w Zarządzie Powiatowym znacznie się ożywiła, osiągając w 1974 roku 60 kół w terenie, w tym kół dorosłych 15 z liczbą 261 członków, kół młodzieżowych 45 z liczbą 3.712 członków. Razem członków LOP na koniec 1974 roku było 3.973.

Dokonując podziału na miasto i wieś było: 11 kół dorosłych na wsi, to jest w: Czchowie, Dębnie, Gnojniku, Borzęcinie, Zabawie, Szczurowej, Zakliczynie, Iwkowej, przy Technikum i Zasadniczej Szkole Rolniczej w Wojniczu, w Szczepanowie i Maszkienicach i 4 koła członków dorosłych w Brzesku, to jest przy Ogródku Jordanowskim,

Wydziale Budownictwa, Urbanistyki i Architektury Prezydium PRN, Wydziale Oświaty i Wychowania i przy Zarządzie Powiatowym LOP. Kół młodzieżowych na wsi było 41 przy szkołach podstawowych w różnych miejscowościach i 4 w mieście, to jest przy Liceum Ogólnokształcącym, Liceum Ekonomicznym, Szkole Podstawowej nr 1 i nr 3.

Skład Zarządu Powiatowego w Brzesku na koniec 1974 roku przedstawiał się następująco:

- prezes – mgr inż. Paweł Żak, kierownik Powiatowego Biura Geodezji w Brzesku,
- wiceprezes – Jan Burlikowski, emerytowany kierownik Wydziału Organizacyjno Prawnego Prezydium PRN,
- wiceprezes – Zdzisław Gajda, nauczyciel w szkole podstawowej w Porębie Spytkowskiej,
- sekretarz – Janina Grzesik, kierowniczką Ogródka Jordanowskiego,
- zastępca sekretarza – Barbara Wrona, wychowawczyni w Przedszkolu TPD w Ogródzie Jordanowskim,
- skarbnik – Janina Kalicka,
- członkowie – mgr Zofia Kądziela, emerytowana prof. Liceum Ogólnokształcącego, mgr Aleksandra Wałęga, nauczycielka w Szkole Podstawowej w Mokrzyskach, mgr Józef Kubas, prof. w Liceum Ogólnokształcącym, Kazimierz Wolak, harcmistrz Hufca ZHP

Liga Ochrony Przyrody prowadziła na terenie powiatu szereg prac z zakresu ochrony przyrody – m.in.:

- rozpoczęto inwentaryzację drzew – zabytków przyrody, celem niedopuszczenia do ich wycięcia,
- przeprowadzono akcję zawieszania na drzewach skrzynek lęgowych dla ptaków,
- młodzież ze szkolnych kół, w porozumieniu z administracją lasów, brała udział w zalesianiu oraz w sadzeniu drzew i krzewów w otoczeniu szkół, innych budynków użyteczności publicznej oraz przy własnych gospodarstwach,
- prowadzono systematycznie w okresie zimy dokarmianie ptaków na terenach lesistych i zabudowanych,
- prowadzono obserwację ubarwienia ptaków i ich przelotów, wyżywienia i sposobu budowy gniazd,
- likwidowano sidła i pułapki na ptaki oraz wnyki na zwierzynę łowną i w tym względzie współpracowano z kołami łowieckimi,
- w celu podnoszenia społecznej świadomości o konieczności ochrony środowiska naturalnego człowieka przeprowadzono w szkołach apele na ten temat, redagowano gazetki przyrodnicze, urządzano wystawy i konkursy wiedzy na tematy przyrodnicze,
- rozprowadzono wiele ulotek i barwnych plakatów na temat ochrony przyrody.

W roku 1974 powstały 3 zespoły młodzieżowe straży ochrony przyrody, to jest w Porębie Spytkowskiej, Zabawie i Jadownikach. Młodzież na

tych terenach z całym poświęceniem penetruje tereny lesiste i zagajniki, w których znane są wypadki nielegalnych łowów i kłusownictwa. Zlikwidowano w ten sposób wiele sidła i wnyków założonych przez kłusowników. Liga Ochrony Przyrody współpracuje z Towarzystwem Wiedzy Powszechnej, które w okresach zimowych wygłasza przez swych prelegentów odczyty na temat ochrony naturalnego środowiska człowieka.

Na terenie powiatu znane są takie pomniki przyrody jak: lipa na rynku w Szczepanowie i dąb na cmentarzu w tej miejscowości, lipa „Sobieskiego” w Zakliczynie, samotny dąb zwany „Dąbkiem” w Kątach, około 600 lat liczący dąb w przysiółku Bór w gminie Zabawa, tulipanowiec w parku miejskim w Brzesku, octowce w tym parku, piękne okazy sosny i innych drzew w tymże parku, czerwone dęby w parku podworskim w Wielkiej Wsi, uznany jako tysięczny pomnik przyrody dąb na Białej Górze k. Zakliczyna, wiele innych drzew bardzo starych i rzadkich w parkach podworskich i na prywatnych gruntach. Niestety zauważono, że ostatnie wiązy zaczynają ginąć. Wyginęły też topole zasadzone wzdłuż drogi Brzesko – Nowy Sącz.

Ostatnio Liga Ochrony Przyrody zainteresowała się naturalnym stanowiskiem krokusa (szafrań spiski) w lesie szczepanowskim, które jest jednym z nielicznych stanowisk na terenach nizinnych, a zagrożonym zagładą.

Na terenie Tworkowej występują stanowiska zimowita jesiennego, który też znajduje się pod ochroną gatunkową. W lasach w okolicy Poręby Spytkowskiej, Okocimia i Szczepanowa występuje znajdująca się pod ochroną wilcze лыko.

Owocna działalność kół Ligi Ochrony Przyrody spotyka się z uznaniem społeczeństwa oraz prasy za ochronę przyrody i naturalnego środowiska człowieka.

4. Powiatowa Rada Łowiecka

Inicjatywa powołania Rady Łowieckiej powstała już we wrześniu 1945 roku. Przewodniczącym Rady, inaczej Łowczym Powiatowym, został Tomasz Sroka, inspektor Państwowego Zakładu Ubezpieczeń, sekretarzem zaś inż. Małaczyński, nadleśniczy w Brzesku, członkiem Zarządu adwokat Ernest. Przewodniczącym Komisji Hodowlanej został mgr Jan Ogiela, nauczyciel w Liceum Ogólnokształcącym. W roku 1974 Przewodniczącym Rady Łowieckiej został Włodzimierz Niemczyk, kierownik Biura LOK, zastępcą Władysław Oleksy, sekretarzem Marian Pala, członkiem Zarządu Tadeusz Fularz.

Na terenie powiatu działa ostatecznie 7 kół, a to: *Darz Bór* w Biadolinach, *Nadwiślan* w Szczurowej, *Jedność* w Melsztynie, *Dunajec* w Wojniczu, *Melsztyn* w Zakliczynie, *Szarak* w Tymowej, *Hubertus* w Brzesku.

Tereny łowieckie na terenie naszego powiatu posiadają też koła z innych powiatów: koło *Łoś* z Tarnowa, *Stare Miasto* z Krakowa i Koło *Wojskowe*

Przed wojną na terenie majątku Okocim prowadzona była hodowla bażanta, w czasie okupacji doszczętnie wyniszczona. Koło *Hubertus* w Brzesku odnowiło tę hodowlę. Odsprzedano część bażantów dla Koła *Melsztyn*, część zaś dla *Nadwiślanu*. Obecnie bażant występuje w znacznej ilości. Średni odstrzał wynosi około 2.100 kogutów rocznie. Zające występują też w znacznej liczbie, średni odstrzał w powiecie wynosi około 1.400 sztuk rocznie. Odstrzał saren wynosi obecnie około 500 sztuk.

W naszych lasach występują też jelenie. Zostały one w czasie okupacji prawie całkiem wyniszczone, jedynie w lasach radłowskich ocalało kilka sztuk. Obecnie występują również w innych lasach na terenie powiatu w ilości około 100 sztuk.

Oprócz odstrzału poszczególne koła przeprowadzają odłów zajęcy żywych na eksport. Koło *Nadwiślan* odławia około 100 sztuk, *Hubertus* około 40, *Jedność* około 30, Koło *Melsztyn* około 40 sztuk rocznie.

Oczywiście Powiatowa Rada Łowiecka poprzez koła w terenie prowadzi szeroką akcję na rzecz dokarmiania zwierzyny łownej i ptactwa, zwalczania kłusownictwa i wnykarstwa i w tym względzie współpracuje z Ligą Ochrony Przyrody. Co pewien czas koła dokonują przeglądu stanu zwierzyny łownej na swoich terenach i na tej podstawie opracowują plany prawidłowej gospodarki w zakresie odstrzału i odłowu. Dokarmianiem zwierzyny łownej w lasach państwowych do roku 1965 zajmowały się zarządy tych lasów, od tego czasu sprawami tymi zajmują się koła łowieckie również na terenie lasów państwowych. One też zajmują się dokarmianiem i ochroną bażantów, kuropatw i zajęcy. Pomagają im w tym członkowie Ligi Ochrony Przyrody, jak również pomagają zwalczać kłusownictwo i wnykarstwo. Zdarza się, że młodzież znajduje wiele siideł, pętli i innych podobnych przedmiotów służących kłusownikom w ich niecznej działalności.

Na terenie powiatu brzeskiego występują: jeleni, dzik, sarna, na terenie Biadolin daniel, nadto zając, borsuk, lis, kuna leśna, wydra znajdująca się pod całkowitą ochroną, piżmak. Z ptaków: gołąb grzywacz, gołąb siniak, synogarlica turecka, bażant, kuropatwa, jarząbek, perkoz, kruk, czapla siwa, kaczka krzyżówka, cyranka, cyraneczka, podgorzałka, czernica, bekas, przepiórka, słonka, cietrzew, kurka wodna, wroniec. Do roku 1950 na terenie Wielkiej Wsi występował bocian czarny.

Na terenie powiatu znajduje się 15.455 ha lasów, co stanowi 18,8% ogólnej powierzchni. W tej liczbie mieszczą się też lasy niepaństwowe, których jest 5.815 ha, w tym 780 ha lasów stanowiących własność wspólnot wiejskich i 12 ha lasów spółdzielni produkcyjnej.

Najwięcej lasów znajduje się na terenie południowym powiatu z przewagą jodły, zaś na innych terenach przeważa sosna.

5. Polski Związek Wędkarski, Oddział w Brzesku

Do roku 1970 wędkarze powiatu brzeskiego należeli do Koła PZW w Bochni. W roku 1970 założono w Brzesku własne Koło, uniezależniając się od Bochni. Wybrano Zarząd Koła w składzie: przewodniczący Kazimierz Zajac, zastępcy przewodniczącego: Stanisław Musiał i Józef Kądziołka z Tworkowej, sekretarz Jan Kamiński, skarbnik Ludwik Jemioło oraz 6-ciu członków Zarządu. Wybrano też 3 osobową Komisję Rewizyjną i 5 osobowy Sąd Organizacyjny. Wymienione wyżej osoby pełnią swe funkcje do dziś.

W chwili założenia, to jest w roku 1970, Koło liczyło 80 członków, w roku 1971 liczba ta wzrosła do 240, a w roku 1974 było już 396 członków.

Koło PZW w Brzesku ma swój poważny udział w zakresie ochrony środowiska, oczywiście jeśli idzie o wody i rybostan. W tym kierunku podjęto ono następujące zadania:

- prowadzono systematyczne kontrole wód pod względem przestrzegania przepisów o ich ochronie,

- prowadzono kontrole mające na celu ochronę rybostanu przed kłusownikami,

- prowadzono kontrolę Uszwicy na całym jej przebiegu przez powiat pod względem sanitarnym, ujawniając szereg uchybień odnośnie zanieczyszczenia wody przez okolicznych rolników,

- interweniowano u właściwych władz w stwierdzonych wypadkach zatrucia ryb, głównie przez Browar Okocim, na skutek przedostania się do rzeki nieoczyszczonych ścieków,

- interweniowano w kierownictwie Rejonu Eksploatacji Dróg Publicznych w Bochni w wypadkach, gdy to kierownictwo, prowadząc prace drogowe, zmieniło w dwóch wypadkach koryto rzeki Uszwicy. Spowodowano konieczność uzyskania właściwego uprawnienia wodnego oraz odszkodowanie za zniszczenie podłoża biologicznego rzeki, rybostanu i raków.

Koło prowadziło systematyczne zarybianie rzeki Uszwicy. I tak:

- wpuszczono do rzeki ponad 80 tys. sztuk narybku pstrąga potokowego, 5 tys. sztuk pstrąga tęczowego, 100 kg leszcza – tarlaka, 10 kg kreczków karpia, 10 kg lina,

- wpuszczono do Dunajca oraz zalewu w Czchowie i Rożnowie 2 mln wylęgu szczupaka otrzymanego z Gospodarstwa Rybnego w Przyborowie, a 1.000 sztuk amura białego użyto na zarybianie stawów podunajcowych w rejonie Charzewic, wydatkując na ten cel 20 tys. zł,

– za doradą Koła – Przetwórnia Owoców i Warzyw PZGS w Brzesku wpuściła 200 kg wyrośniętego amura do stawu tzw. Wolnego, dla jego oczyszczenia.

Koło projektowało zagospodarowanie stawów w Pomianowej, jednak właściciel – Gospodarstwo Doświadczalne Wyższej Szkoły Rolniczej nie zgodziło się na to, samo jednak nie uczyniło nic w tym kierunku.

Koło podejmowało też inne prace, mające na celu ochronę rybostanu, jak:

– skontrolowano około 2.500 wędkarzy na wodach podległych kołu odnośnie posiadania przez nich uprawnień wędkarskich,

– wyświetlono w szkołach średnich w ramach lekcji przyrody filmy z zakresu hodowli i ochrony ryb, łącząc je z odpowiednimi prelekcjami,

– przeprowadzono szkolenie młodzieży wędkarskiej, gdyż 25% członków Koła stanowi właśnie młodzież, zajęcia te fachowo prowadził opiekun sekcji młodzieżowej, inż. Roman Dobrzański.

Rzeka Uszwica pod wojną znana była z obfitości ryb. Po wojnie na skutek zwiększenia produkcji przez Browar i braku oczyszczalników woda w Uszwicy ulegała częstemu zatruciu, ryby ginęły masowo. Po wybudowaniu oczyszczalników sytuacja nieco się poprawiła, ale wciąż zachodzą wypadki przedostania się nieoczyszczonych ścieków do rzeki.

Obecnie w Uszwicy powyżej oczyszczalni występują gatunki ryb: pstrąg tęczowy, w dużej ilości

pstrąg potokowy, leszcz, szczupak, kleń, brzanka, kiełb, ukleja, okoń, lin, śliz, piskorz, rzadziej karp. Występuje też rak szlachetny.

W Dunajcu oprócz wymienionych wyżej ryb występuje także węgorz, troć, wzdręga, świnka, sandacz, brzana, certa. Natomiast nie spotyka się już takich ryb jak karaś i płoć w Uszwicy, a przede wszystkim łoś w Dunajcu. Ryba ta długo jeszcze po wojnie była często spotykana w tej rzece. Obecnie istnieje zakaz połowu tej ryby, jak również troci w Wiśle i jej dopływach, powyżej Włocławka.

W rzece Niedźwiedz trafia się też kleń, miętus, szczupak oraz inna drobna ryba, natomiast brak tam pstrąga.

W Uszewce, oprócz różnej drobnej ryby występuje karp hodowlany i amur, ryby przedostające się tam ze stawów Gospodarstwa Rybnego Przyborów.

Jest rzeczą charakterystyczną, że Uszwica w dolnym biegu w okresach później jesieni, zimy i wczesnej wiosny posiada duże ilości ryb, które przedostają się z Wisły, jednak bardzo często w okresie letnim ulegają one zatruciu źle oczyszczonymi ściekami Browaru.

Koło Polskiego Związku Wędkarskiego rozwija więc ożywioną działalność w zakresie ochrony środowiska. Nie posiada natomiast własnego lokalu i mieści się w pomieszczeniu Stowarzyszenia PAX w Brzesku, przy placu Gen. Świerczewskiego.

Budynek Szpitala Powiatowego w Brzesku wyremontowany ostatnio kosztem ok. 11 mln zł przy ul. Kościuszki.

Budynek Pogotowia Ratunkowego w Brzesku.

Szpital Powiatowy w Brzesku w budowie.

Szpital Powiatowy w Brzesku w budowie.

Dom Zdrowia w Borzęcinie.

Spółdzielnia Zdrowia (obecnie Ośrodek Zdrowia) w Łysej Górze.

Spółdzielnia Zdrowia w Zaborowie.

Ośrodek Zdrowia a równocześnie II Oddział Wewnętrzny Szpitala Powiatowego Czchów.

Ośrodek Zdrowia w Szczepanowie w budowie.

Ośrodek Zdrowia w Porąbce Uszewskiej.

Ośrodek Zdrowia w Zakliczynie.

Budynek Apteki w Czchowie w budowie.

Ośrodek Zdrowia w Szczurowej.

Ośrodek Zdrowia w Jurkowie.

Fragment lasu w okolicy Brzeska.

Potężny, liczący około 800 lat dąb w przysiółku Bór; wieś Wał-Ruda.

Zarejestrowana, jako tysięczny pomnik przyrody w woj. krakowskim – potężna lipa na Białej Górze k. Zakliczyna n/D na terenie gospodarstwa Wł. Reczka w Zdoni.

Tulipanowiec w parku miejskim w Brzesku.

Fragment lasu w okolicy Brzeska.

Potężne dęby w przysiółku Kosiarnia, wieś Mokrzyńska.

Pomnik przyrody, lipa w rynku w Szczepanowie.

Potężne dęby obok budynku Prezydium PRN.

OŚWIATA I WYCHOWANIE

1. Budowa i rozbudowa szkół

Przed wojną stan oświaty w powiecie nie był najlepszy, a w czasie okupacji wręcz oplakany. Jedyna w powiecie przed wojną szkoła średnia ogólnokształcąca w Brzesku została przez okupanta zamknięta. Liczba szkół siedmioklasowych była znikoma. W 1938 istniały wprawdzie 74 szkoły, ale aż 47 posiadało tylko jednego nauczyciela, a jedynie 27 było siedmioklasowych. Szkoły mieściły się w budynkach starych, ciasnych i ciemnych, bardzo często w chatach wiejskich, zamienionych na pomieszczenia szkolne. Ponad 1.000 dzieci w ogóle nie uczęszczało do szkoły.

Taki stan, a nawet jeszcze gorszy pod względem lokalowym, zastało wyzwolenie powiatu w 1945 r. Jakkolwiek działania wojenne oszczędziły nasz powiat od większych zniszczeń, to jednak budynki szkolne, nie remontowane w ciągu lat wojny znajdowały się w bardzo złym stanie, niektóre jak np. w Szczepanowie wycofujący się okupant podpalił. Trzeba więc było je pilnie remontować, a podniesienie szkolnictwa na wyższy poziom organizacyjny wymagało dodatkowych izb lekcyjnych. W myśl założeń ówczesnych władz szkolnych, szkoła siedmioklasowa miała być dostępna dla wszystkich dzieci, nawet tych zamieszkałych w najbardziej odległych wsiach. Trzeba tu podkreślić z całym naciskiem, że te zamierzenia władz spotkały się z wielkim zrozumieniem ludności, która doceniła potrzebę kształcenia swych dzieci.

Energicznie zabrały się do tego władze gminne, a w myśl przepisów obowiązujących jeszcze z okresu przedwojennego, budowa i utrzymanie szkół należały do obowiązków gminy. Ze względu na brak środków finansowych nie było to łatwe ani przed wojną, ani też zaraz po wojnie. Gminy nie miały pieniędzy, a środki inwestycyjne nie były w tym czasie jeszcze uruchomione. I tu z całym uznaniem należy podkreślić ofiarność społeczeństwa, inicjatywę działaczy społecznych, władz gminnych i nauczycielstwa. Powstawały samorzutnie komitety budowy szkół, tymczasowo wynajmowano sale szkolne w domach prywatnych, powstała stosunkowo gęsta sieć szkół siedmioklasowych, chociaż często nauka odbywała się w domach prywatnych w bardzo prymitywnych warunkach lokalowych.

Przykładem takiej inicjatywy może być gmina Szczepanów. W skład gminy wchodziło 8 wsi. We wszystkich były szkoły, jednak wszystkie budynki były nieodpowiednie dla siedmioletniego nauczania. Mimo, że była to jedna z najbiedniejszych gmin w powiecie, to powstały tam cztery komitety budowy szkół. Własnym wysiłkiem miejscowego społeczeństwa, finansowym i roboczną wybudowano już w pierwszych latach po wojnie szkoły podstawowe w Mokrzkach i Przyborowie, a poważnie rozbudowano w Wokowicach i Sterkowcu.

W innych gminach powiatu brzeskiego działo się podobnie, chociaż może nie w takich rozmiarach jak w Szczepanowie. Późniejsze lata powojenne przyniosły już planową budowę i rozbudowę szkół ze środków inwestycyjnych państwowych, tak że w sumie w okresie 30-lecia dorobek powiatu w tej dziedzinie jest imponujący.

Dodać należy, że również znaczne środki złożyło społeczeństwo powiatu na budowę Szkół – Pomników Tysiąclecia, a takich wybudowano w powiecie trzy.

Wysiłek społeczeństwa powiatu brzeskiego w dziedzinie budownictwa szkół jest olbrzymi, bo nawet wtedy, gdy szkoły budowane były ze środków inwestycyjnych państwowych, ludność licznymi czynami społecznymi, przeważnie w formie robocizny, przyczyniała się do budowy szkół.

Budownictwo szkół średnich, podstawowych, przedszkoli i domów nauczyciela od roku 1945 do 1975 przedstawia się następująco:

2. Szkoły średnie

1. Zespół Szkół Elektryczno-Mechanicznych w Brzesku wraz z internatem, salą gimnastyczną, domem mieszkalnym dla nauczycieli.

2. Technikum Ceramiczne w Łysej Górze wraz ze Szkołą Zasadniczą Rzemiosł Artystycznych.

3. Technikum Rolnicze w Wojniczu wraz z internatem i dwoma domami dla nauczycieli, otwarcie tego Technikum nastąpiło podczas obchodów 900-lecia Wojnicza.

3. Szkoły Podstawowe

Miasto Brzesko:

- Szkoła Podstawowa nr 1, rozbudowana w roku 1948
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Mikołaja Kopernika, wybudowana w roku 1966

Gmina Borzęcin:

- Szkoła Podstawowa w Borzęcinie Dolnym wybudowana w roku 1948
- Szkoła Podstawowa w przysiółku Łazy wybudowana w roku 1956

Gmina Czchów:

- Szkoła Podstawowa w Jurkowie wybudowana w roku 1968
- Szkoła Podstawowa w Domoślavicach rozbudowana w roku 1974
- Szkoła Podstawowa w Tworkowej wybudowana w roku 1948
- Szkoła Podstawowa w Tymowej rozbudowana w roku 1964
- Szkoła Podstawowa w Złotej wybudowana w roku 1960
- Szkoła Podstawowa w Wytrzysszcze wybudowana w roku 1950

Gmina Brzesko:

- Szkoła Podstawowa w Jadownikach nr 2 im. Generała Karola Świerczewskiego wybudowana w roku 1968
- Szkoła Podstawowa w Jasieniu rozbudowana w roku 1957
- Szkoła Podstawowa w Porębie Spytkowskiej wybudowana w roku 1957

Gmina Dębno:

- Szkoła – Pomnik Tysiąclecia w Dębnie wybudowana w roku 1962
- Szkoła – Pomnik Tysiąclecia w Łysej Górze wybudowana w roku 1965
- Szkoła Podstawowa w Biadolinach Szlacheckich rozbudowana w roku 1960
- Szkoła Podstawowa w Jaworsku wybudowana w roku 1966
- Szkoła Podstawowa w Łoponiu wybudowana w roku 1952
- Szkoła Podstawowa w Maszkienicach wybudowana w roku 1956
- Szkoła Podstawowa w Niedźwiedzy wybudowana w roku 1951
- Szkoła Podstawowa w Porąbce Uszewskiej wybudowana w roku 1948
- Szkoła Podstawowa w Sufczyźnie rozbudowana w roku 1947

Gmina Gnojnik

- Szkoła Podstawowa w Gnojniku wybudowana w roku 1954
- Szkoła Podstawowa w Biesiadkach rozbudowana w roku 1959
- Szkoła Podstawowa w Gosprzydowej rozbudowana w roku 1950
- Szkoła Podstawowa w Uszwi rozbudowana w roku 1973
- Szkoła Podstawowa w Żerkowie wybudowana w roku 1959

Gmina Iwkowa

- Szkoła Podstawowa Iwkowa-Nagórze wybudowana w roku 1961
- Szkoła Podstawowa w Kątach wybudowana w roku 1958
- Szkoła Podstawowa w Wojakowej wybudowana w roku 1959
- Szkoła Podstawowa w Dobrocieszy wybudowana w roku 1970

Gmina Szczepanów

- Szkoła Podstawowa w Szczepanowie wybudowana w roku 1963
- Szkoła Podstawowa w Łękach wybudowana w roku 1971

- Szkoła Podstawowa w Mokrzykach wybudowana w roku 1947
- Szkoła Podstawowa w Przyborowiu wybudowana w roku 1949
- Szkoła Podstawowa w Sterkowcu rozbudowana w roku 1949
- Szkoła Podstawowa w Wokowicach rozbudowana w roku 1948

Gmina Szczurowa

- Szkoła Podstawowa w Szczurowej rozbudowana w roku 1967
- Szkoła Podstawowa w Niedzieliskach rozbudowana w roku 1960
- Szkoła Podstawowa w Rudym Rysiu wybudowana w roku 1959
- Szkoła Podstawowa w Ryłowej wybudowana w roku 1949
- Szkoła Podstawowa w Strzelcach Małych rozbudowana w roku 1959
- Szkoła Podstawowa w Woli Przemyskiej wybudowana w roku 1970
- Szkoła – Pomnik Tysiąclecia w Zaborowie, pierwsza Szkoła – Pomnik Tysiąclecia z funduszy społecznych mieszkańców powiatu brzeskiego w ramach SFBS oraz darów Polonii amerykańskiej, pierwsza w województwie krakowskim, oddana do użytku 15 lipca 1960 r., w 550 rocznicę zwycięstwa pod Grunwaldem

Gmina Wojnicz

- Szkoła Podstawowa w Wojniczu nr 1 i 2 połączona i rozbudowana w roku 1975
- Szkoła Podstawowa w Grabnie wybudowana w roku 1974
- Szkoła Podstawowa w Łoponiu wybudowana w roku 1952
- Szkoła Podstawowa w Milówce rozbudowana w roku 1961
- Szkoła Podstawowa w Wielkiej Wsi wybudowana w roku 1959

Gmina Zabawa

- Szkoła Podstawowa w Przybysławicach wybudowana w roku 1958
- Szkoła Podstawowa w Woli Radłowskiej wybudowana w roku 1970

Gmina Zakliczyn

- Szkoła Podstawowa w Zakliczynie im. Hanki Sawickiej wybudowana w roku 1963
- Szkoła Podstawowa w Charzewicach wybudowana w roku 1963
- Szkoła Podstawowa w Dzierżaninach wybudowana w roku 1972

- Szkoła Podstawowa w Filipowicach wybudowana w roku 1969
- Szkoła Podstawowa w Gwoźdźcu rozbudowana w roku 1959
- Szkoła Podstawowa w Słonej wybudowana w roku 1960
- Szkoła Podstawowa w Stróżach wybudowana w roku 1953
- Szkoła Podstawowa w Zdoni wybudowana w roku 1953
- Szkoła Podstawowa w Jamnej wybudowana w roku 1954
- Szkoła Podstawowa w Paleńnicy wybudowana w roku 1960

Ogółem więc w powiecie brzeskim w okresie 30-lata wybudowano 44 nowe budynki szkolne oraz rozbudowano do niezbędnych potrzeb 18 budynków.

Obecnie na ogólną liczbę 90 szkół podstawowych – 70 realizuje 8 klasowy program nauczania. Ogółem szkoły dysponują 508 izbami lekcyjnymi, wszystkie znajdują się już w odpowiednich budynkach własnych. Ogólna liczba dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych wynosi 16.435. W celu wyrównania dysproporcji pomiędzy poziomem nauczania w różnych szkołach stopnia podstawowego w roku szkolnym 1973/74 utworzono dwie szkoły gminne zbiorcze – w Brzesku i Szczepanowie. Podobne szkoły zostaną zorganizowane w najbliższym czasie w Czchowie, Szczurowej, Wojniczu i Zakliczynie.

Opisując inwestycje w szkolnictwie, należałoby jeszcze wymienić budowę internatu dla dzieci opóźnionych w rozwoju w Złotej, a także Zakład Doskonalenia Rzemiosła w Czchowie.

Oprócz tego należy wspomnieć o utworzeniu w starych budynkach szkół, nie istniejących przed wojną. Są to: Liceum Ekonomiczne w Brzesku, zlokalizowane w budynku po byłym właścicielu Browaru, Janie Goetzu, upaństwowionym wraz z Browarem w roku 1945, Zasadnicza Szkoła Mechanizacji Rolnictwa w Zakliczynie, działająca w budynku po starej szkole podstawowej. W latach pięćdziesiątych istniała w Szczurowej tak zwana Dwuzimowa Szkoła Rolnicza. Przestała istnieć po stworzeniu Technikum Rolniczego w Wojniczu. W starym budynku szkolnym w Złotej zorganizowano Szkołę Specjalną dla dzieci opóźnionych w rozwoju, która istnieje do dziś. Działa też w dalszym ciągu, założony po wojnie, zakład wychowawczy Dom Dziecka w Jasieniu, mający lokalizację w budynku podworskim. Oczywiście bezpośrednio po zakończeniu działań wojennych na naszym terenie uruchomiono Liceum Ogólnokształcące, które znalazło pomieszczenie w byłym pałacu J. Goetza.

Przy szkołach średnich i zasadniczych zawodowych utworzono 6 internatów, z których korzysta ponad 1.000 uczniów.

4. Przedszkola

W okresie po wyzwoleniu wybudowano przedszkola:

1. w Brzesku w Ogrodzie Jordanowskim Przedszkole Towarzystwa Przyjaciół Dzieci (tak zwana *Lorkówka* od nazwiska I sekretarza KP PZPR – Lorka, który specjalnie interesował się tą budową; budynek ten pierwotnie był pomyślany jako pawilon w tym Ogrodzie),
2. przedszkole zakładowe przy Okocimskich Zakładach Piwowarskich,
3. przedszkole nr 4 na osiedlu Ogrodowa w Brzesku.

Dodać tu należy, że przed wojną w powiecie było 9 małych przedszkoli, z których korzystała garstka dzieci. Obecnie na terenie powiatu istnieje 47 przedszkoli oraz kilkanaście ognisk przedszkolnych, z których korzysta ponad 2 tys. dzieci. Zajmują one przeważnie lokale w starych budynkach szkolnych. Pod tym względem powiat nasz zajmuje jedno z czołowych miejsc w województwie.

5. Organizacje szkolne

Omawiając działalność oświatową i wychowawczą, nie można pominąć istnienia i działalności różnych organizacji uczniowskich. Na terenie szkół średnich działają Koła ZMS i ZMSW, Liga Ochrony Przyrody, Szkolne Kluby Sportowe, w szkołach podstawowych Liga Ochrony Przyrody, Koła Przyjaciół Związku Radzieckiego, Szkolne Kasy Oszczędności, a w szkołach wszystkich typów Związek Harcerstwa Polskiego. Organizacja ta w obecnej formie powstała w powiecie w roku 1957. Pierwszym komendantem Hufca został Stefan Podolański, a od 1 lutego 1958 r. do chwili obecnej komendantem jest Kazimierz Kordecki. Komenda Hufca mieści się w Brzesku, w budynku starej szkoły przy ul. Głowackiego. W szkołach działają drużyny harcerskie, względnie zuchowe, w zależności od wieku uczniów. Kilka drużyn w jednej szkole łączy się w szczepy.

W roku 1958 organizacja ta liczyła w powiecie w 47 szkołach – 1.228 harcerzy i 399 zuchów. Drużyn harcerskich było 52, a drużyn zuchów 19.

W roku 1974 drużyn zuchowych było już 116, drużyn harcerskich zaś 119 w szkołach podstawowych i 47 w szkołach średnich i zawodowych. Liczba zuchów wynosiła 3.079, liczba harcerzy 4.691 w tym 1.262 w szkołach średnich i zawodowych.

W roku 1957 Hufiec brzeski ZHP zorganizował w miejscowości Piaski-Drużków w naszym powiecie pierwszy letni obóz harcerski. Miejscowość ta od tego czasu stała się stałym miejscem obozowym, gdzie każdego roku wypoczywało przeciętnie 350-450 harcerzy i zuchów. Łącznie przez ten obóz przewinęło się ponad 7 tys. członków tej organizacji. Rekordowym był rok 1968. W tym roku w Piaskach-Druż-

kowe na obozie było 866 osób i pod tym względem Hufiec brzeski zajął pierwsze miejsce w województwie krakowskim. Oprócz tego Hufiec w ostatnich latach organizował obozy wędrowne: w Gołkowicach Górnych, Polanach w powiecie Nowy Sącz, Łapszach Niżnych i Niedzicy w powiecie Nowy Targ. Ostatnio organizowano także tak zwane „stanice” dla harcerzy szkół średnich na Pojezierzu Mazurskim, nad morzem w woj. gdańskim i szczecińskim, a także w Sudetach, Pieninach, Bieszczadach.

Ta bardzo rozległa działalność obozowa możliwa była dzięki pomocy, jakiej udzielało tej organizacji Towarzystwo Przyjaciół Harcerstwa. Towarzystwo starało się przede wszystkim o fundusze na te cele. Przewodniczącym tego Towarzystwa był przewodniczący Prezydium PRN, Tadeusz Bałys i on przy pomocy innych członków Towarzystwa starał się o środki np. z imprez dochodowych, z budżetu powiatu, z dotacji zakładów pracy. Organizacja harcerska doceniła tę pracę, obdarzając Tadeusza Bałysa honorową odznaką Przyjaciół Harcerstwa. Odznakę tę otrzymały łącznie 22 osoby, w tym również Jan Burlikowski, kronikarz.

Trzeba tu jeszcze podkreślić, że Rada Przyjaciół Harcerstwa, bo taka była oficjalna nazwa wspomnianego Towarzystwa, zorganizowała w gromadach Gromadzkie Rady Przyjaciół Harcerstwa i pod tym względem była pierwszą w województwie i w kraju. Za przykładem Brzeska w kraju zaczęły powstawać podobne Rady w gromadach. Powiatowa Rada Przyjaciół, a później i gromadzkie zabiegały nie tylko o środki materialne na działalność obozową, ale również udzielały wszelkiego poparcia w każdej działalności organizacji harcerskiej. W roku 1962 Brzeski Hufiec ZHP otrzymał sztandar ufundowany przez Radę Przyjaciół Harcerstwa, a w roku 1973, dokładnie 10 czerwca, otrzymał w sposób uroczysty imię Mikołaja Kopernika.

Brzeska organizacja ZHP była bardzo aktywna. Brała zawsze czynny udział w wyborach do Sejmu i rad narodowych, w obchodach Tysiąclecia, w czynach społecznych w ramach wiosennych akcji sanitarno-porządkowych, w ogłaszanych przez ZHP alertach i apelach. Na budowę Centrum Zdrowia Dziecka rozproszono znaczki na kwotę 86 tys. zł., a nadto zebrano datki na około 100 tys. zł. Brzescy harcerze brali czynny udział w akcji sadzenia drzew, tak w czasie obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego, jak i później. Na przykład w czasie jednej z takich akcji w ciągu trzech dni w Czchowie zasadzono 35 tys. sztuk drzew. Bardzo często można widzieć młodzież harcerską przy porządkach w parkach miejskich, na placach i ulicach miasta, czy też wokół różnych obiektów na terenie gromad i gmin. Harcerze sprawują opiekę nad miejscami męczeństwa i śmierci Polaków za Ojczyznę, gromadzą zabytkowe przedmioty, poznają

historię swoich rodzinnych miejscowości, ciekawych i zasłużonych ludzi, pomagają ludziom nieodolnym i staruszkom, wykonując w ich domach różne prace porządkowe itp. Trudno wymieniać wszystkie prace podejmowane przez tę organizację, wystarczy stwierdzić, że działalność tę widać na każdym kroku i we wszystkich prawie dziedzinach.

Instruktorzy i działacze ZHP za swoją pracę społeczną otrzymali 18 Krzyży Zasługi dla ZHP, 1 Złotą i 14 Srebrnych Odznak za Zasługi dla Ziemi Krakowskiej, około 20 Odznak Tysiąclecia.

Komendant Hufca ZHP – Kazimierz Kordecki – jest odznaczony Brązowym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, Złotą Odznaką za Zasługi dla Ziemi Krakowskiej, Brązowym Medalem za Zasługi dla obronności Kraju, Krzyżem Zasługi dla ZHP, Brązowym i Srebrnym Krzyżem im. Janka Krasickiego.

Na terenie szkół działają też i inne organizacje i to z wielkim pożytkiem dla młodzieży, krzewiąc zamiłowanie do oszczędności, gospodarności, zbiorowego, wspólnego działania, co w sumie ma duże walory wychowawcze.

6. Domy nauczycielskie

W okresie 30-lecia wybudowano na terenie powiatu następujące tego rodzaju obiekty:

1. Dom Nauczyciela w Brzesku przy placu Kazimierza Wielkiego. W budynku tym mieści się Zarząd Powiatowy Związku Nauczycielstwa Polskiego, sala zebrań, ćwiczeń, małych imprez kulturalno-oświatowych oraz pokoje gościnne.

2. Domy mieszkalne dla nauczycieli w związku z trudnymi warunkami mieszkaniowymi na wsi:

- dwa domy dla nauczycieli Technikum Rolniczego w Wojniczu,
- w Przyborowie dom mieszkalny (powstał z materiałów po starej szkole podstawowej oraz przy pomocy czynów społecznych ludności a także dotacjach z budżetu powiatu),
- dom mieszkalny dla nauczycieli przy Szkole Podstawowej Iwkowa-Nagórze,
- dom mieszkalny w Jadownikach przy Szkole Podstawowej nr 2,
- domy mieszkalne dla nauczycieli w Paleśnicy, Złotej, Uszwi.

Razem więc wybudowano w powiecie brzeskim 8 domów mieszkalnych dla nauczycieli na wsi.

W Łysej Górze w ramach budownictwa spółdzielczego wybudowano blok mieszkalny, gdzie otrzymali mieszkanie głównie nauczyciele, członkowie spółdzielni mieszkaniowej.

W mieście Brzesku Prezydium Powiatowej Rady Narodowej przydzieliło nauczycielom działki pod budowę domków jednorodzinnych własnościowych, w ten sposób powstała tak zwana „kolonia nauczycielska” za torem bocznicy okocimskiej, na przedłużeniu ulicy Piastowskiej.

Niestety, w tym czasie nie udało się doprowadzić do skutku budowy budynku dla Liceum Ogólnokształcącego, mimo wielu starań władz powiatowych. Z roku na rok odkładano tę sprawę i nie zdołano jej zrealizować w planie inwestycji państwowych. W tym samym budynku miało też znaleźć pomieszczenie Technikum Ekonomiczne. Obie te szkoły pozostają nadal w pałacu Goetza, który ulega coraz większemu niszczeniu.

7. Ogród Jordanowski w Brzesku

Podobnie jak w innych miastach, tak i w Brzesku, dawał się odczuwać brak wydzielonego kawałka zieleni, gdzie dzieci i młodzież szkolna mogłaby wypoczywać i bawić się na świeżym powietrzu. Z inicjatywy powiatowych władz szkolnych zorganizowano więc w roku 1955 Ogród Jordanowski na parceli przy ul. 1 Maja, gdzie dziś znajduje się Stacja Pogotowia Ratunkowego i kilka domów prywatnych. Był to ogród z małymi drzewami owocowymi rodziny Ropków. Jeszcze w tym samym roku z inicjatywy ówczesnego przewodniczącego Prezydium Miejskiej Rady Narodowej, Stanisława Piechnika i Sekretarza Prezydium MRN, Władysława Karasia przystąpiono do urządzenia Ogrodu Jordanowskiego z prawdziwego zdarzenia na gruntach miejskich przy obecnej ulicy Uczestników Ruchu Oporu, dawniej Trzcieńckiej. Był to stosunkowo duży plac, częściowo bagnisty, który służył jako miejsce postoju setek furmanek, którymi rolnicy przyjeżdżali na targ do Brzeska. Prawie zawsze, a szczególnie w czasie opadów deszczu było tam tak wielkie błoto, że konie grzęzły po kolana, a wozy zapadały się po osie kół.

Plan Ogrodu Jordanowskiego przygotowała mgr inż. architekt Maria Dziadosz, pracownik Wydziału Architektury i Urbanistyki Prezydium PRN w Brzesku. Posadzono wiele różnych gatunków drzew i krzewów, wytyczono aleje, urządzono place do gier ruchowych i zabaw. Przy sadzeniu drzew pracowali pracownicy Prezydium MRN w czynnie społecznym pod kierunkiem Tadeusza Klimka i Edwarda Mikulskiego, również pracowników Prezydium. Po urządzeniu Ogród został przekazany Inspektoratowi Oświaty Prezydium PRN, który ustalił budżet, zapewniając zatrudnienie sił fachowych na jego prowadzenie oraz środki na wydatki rzeczowe. Kierowniczką Ogrodu Jordanowskiego została Janina Ważydrąg, po mężu Grzesik, która tę funkcję pełni do dziś. Ogród został otwarty dla dzieci w r. 1956.

W Ogrodzie Jordanowskim wybudowano czynnem społecznym mieszkańców miasta i pracowników brzeskich zakładów pracy przy odpowiedniej partycypacji tych zakładów w kosztach i materiałach, drewniany okazały pawilon, który miał spełniać rolę świetlicy ogrodowej i być miejscem

impresz dziecięcych w razie niepogody. Z czasem, po pewnej przeróbce, umieszczono tam również Przedszkole, prowadzone przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci. Pawilon powstał z inicjatywy i staraniem ówczesnego I sekretarza KP PZPR w Brzesku – Stefana Lorka, stąd do tego pawilonu przyłgnęła nazwa Lorkówka.

Ogród Jordanowski jest pięknym miejscem wypoczynku i zabaw dla dzieci, od niemowląt, które matki przywożą w wózkach, do młodzieży do lat 16. Starsi w myśl regulaminu nie mają prawa wstępu do ogrodu, poza oczywiście osobami opiekującymi się dziećmi. W Ogrodzie znajdują się boiska do gier w piłkę nożną, ręczną i siatkową, huśtawki i karuzele i itp. urządzenia, piaskownica, zielony teatrzyk itd.

W Ogrodzie, który był pustym placem (bagnem) ostatnio zasypano małe jezioro, jako pozostałość tego bagna, rosną już okazałe drzewa, przy alejach ustawiono wiele ławek, postawiono ogrodzenie z siatki drucianej. Od strony śródmieścia oddziela Ogród cały rząd potężnych topoli. Ogród Jordanowski stanowi prawdziwą oazę zieleni i spokoju prawie w samym centrum naszego miasta.

8. Społeczne Ognisko Muzyczne w Brzesku

Kierując się społecznym zapotrzebowaniem, grupa działaczy utworzyła w Brzesku w roku 1959 Społeczne Ognisko Muzyczne. Wcześniej, od chwili wyzwolenia upowszechnianiem muzyki wśród dzieci i młodzieży zajmowała się prof. Halina Paraszczak, repatriantka ze Wschodu. Zorganizowaniem Społecznego Ogniska Muzycznego zajął się utworzony w tym celu Komitet, w skład którego weszli: Józef Pawlik, podinspektor w Wydziale Oświaty Prezydium PRN i wiceprezes Zarządu Powiatowego Związku Nauczycielstwa Polskiego, Wojciech Góra, członek Prezydium MRN, pracownik PZU, Maria Pawlik, kierownik Biblioteki Powiatowej, Irena Wysznińska, przedstawicielka PSS, Janina Ważydrąg, kierowniczką Ogrodu Jordanowskiego, Zofia Kraj, przedstawicielka PZGS. Do pomocy i współpracy włączyło się Towarzystwo Muzyczne z Krakowa poprzez mgr Czesława Fajło.

Do utworzenia Ogniska przyczynili się głównie: członek Prezydium MRN, Wojciech Góra, sekretarz tego Prezydium, Władysław Karaś, a także bardzo życzliwie ustosunkowany do tej sprawy przewodniczący Prezydium PRN, Tadeusz Bałys. Dyrektorem ogniska została prof. Halina Paraszczakowa. Ognisko mieściło się w różnych miejscach, jak np. w Domu Nauczyciela, Bibliotece Powiatowej, świetlicy Ogrodu Jordanowskiego i Szkole Podstawowej nr 1. Dopiero w listopadzie 1967 roku Ognisko przenosi się do lokalu przy ulicy Okocimskiej nr 23, gdzie pozostaje do dzisiaj. Ułatwiło to znacznie pracę i skupiło działalność Ogniska w jednym miejscu.

Nauka rozpoczęła się 15 października 1959 roku. Liczba uczniów wynosiła wtedy 81, w tym w klasie fortepianu 36, akordeonu 31, skrzypiec 1, rytmiki 13. Początkowo z pomocą pospieszyło Prezydium MRN, zakupując z własnych funduszy dwa fortepiany.

W Ognisku oprócz prof. Paraszczak pracowali jeszcze: w klasie fortepianu – Anna Lubecka i Danuta Wygrzywalska, w klasie akordeonu – Irena Dudek i Tadeusz Krawczyk, w klasie skrzypiec – Karol Habryło, umuzykalnienie prowadziła Maria Rusinowska, a rytmikę Maria Golonka. Administrację prowadziła Janina Ważydrąg, a od roku 1960 prowadzi Józef Pawlik.

Ognisko, jako instytucja społeczna, utrzymuje się z dotacji Powiatowej i Miejskiej Rady Narodowej, która wynosi 100 tys. rocznie. Uczniowie opłacają czesne, które początkowo wynosiło 100 zł. Ognisko posiada statut zatwierdzony w r. 1960 przez Prezydium WRN w Krakowie.

Z biegiem lat Społeczne Ognisko Muzyczne rozwija coraz żywszą i owocniejszą działalność, zyskuje coraz większą popularność. Dzieci i młodzież ogniskowa występuje z publicznymi koncertami w sali kina Bałtyk lub w Pawilonie okocimskim, a także w świetlicy Kamionki w Łysej Górze, w Zakliczynie, w Czchowie i w innych miejscowościach. Z okazji 20-lecia PRL występuje z publicznym koncertem w Brzesku, a wpływy z dobrowolnych datków przeznaczają na SFBS. O działalności SOM piszą pochlebnie *Gazeta Krakowska* i inne pisma np. *Zwierciadło*.

W roku 1964 grupa uczniów SOM wystąpiła w Kątach na Festiwalu Społecznych Ognisk Muzycznych, a potem na następnych tego rodzaju festiwalach organizowanych w różnych miastach Polski. Na Festiwalu w Kątach najlepsze wyniki uzyskali pianiści.

W roku szkolnym 1965/66 w Ognisku uczyło się 117 uczniów, a w roku 1974/75 liczba uczniów wynosiła 120.

Ognisko posiada szereg dyplomów uznania za udział w ogólnopolskich konkursach a także z okazji innych występów. Posiada też ozdobne, pisemne podziękowanie Ogólnopolskiego Komitetu Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie za dar na odbudowę Zamku.

Zasłużonymi i długoletnimi pedagogami w Ognisku są: Halina Paraszczak – fortepian i Władysław Zydrzeń – akordeon.

9. Społeczny Fundusz Budowy Szkół i Internatów

Odpowiadając na apel I sekretarza KC PZPR, Władysława Gomułki, również i na terenie naszego powiatu rozpoczęto akcję zbiórkową na budowę tysiąca szkół na Tysiąclecie. Z inicjatywy Powiatowego Komitetu Frontu Jedności Narodu z początkiem 1959 roku powstał w Brzesku Powiatowy Komitet Społecznego Funduszu Budowy Szkół, którego przewodniczącym został Tadeusz Bałys – przewodniczący Prezydium PRN. W skład tego Komitetu weszli przedstawiciele organizacji i instytucji, działacze oświatowi. Komitet przystąpił zaraz do organizowania gminnych i wiejskich komitetów i wydał stosownej treści odezwę do społeczeństwa powiatu. Jeszcze w tym samym roku do dnia 23 kwietnia 1959 r. akcja zbiórkowa przyniosła sumę 194 tys. zł. i rozwijała się coraz bardziej.

W latach 1959-65 zebrano w powiecie na budowę szkół 12.668.762 zł. W latach 1966-68 zebrano 5.395.662 zł., w latach 1969/71 – 5.854 tys. zł. W roku 1972, ostatnim roku zbiórkowym uzyskano 1.151 tys. zł.

Ogółem w czasie od 1959 roku do końca 1972 roku na budowę Szkół – Pomników Tysiąclecia zebrano w powiecie brzeskim kwotę 25.069.424 zł.

Blok mieszkalny nauczycieli i Internat uczniów Technikum (4 bud.).

Technikum Ceramiczne w Łysej Górze.

Zespół Szkół Elektryczno-Mechanicznych w Brzesku.

Technikum Rolnicze w Wojniczu.

Sala gimnastyczna.

Budynek Internatu dla młodzieży Technikum Rolniczego w Wojniczu.

Pierwsza w powiecie brzeskim i w województwie krakowskim Szkoła – Pomnik Tysiąclecia w Zaborowie, oddana do użytku 15.VII.1960 r.

Druga w powiecie brzeskim Szkoła – Pomnik Tysiąclecia w Dębnie, oddana do użytku dnia 30.XII.1962 r.

Trzecia w powiecie brzeskim Szkoła – Pomnik Tysiąclecia, przekazana do użytku dnia 27.XI.1965 r. Łysa Góra.

Szkoła Podstawowa nr 3 w Brzesku.

Szkoła Podstawowa w Wielkiej Wsi.

Szkoła Podstawowa w Milówce.

Szkoła Podstawowa w Szczepanowie.

Szkoła Podstawowa w Jurkowie.

Szkoła Podstawowa w Łękach.

Znacznie rozbudowana Szkoła Podstawowa w Szczurowej.

Szkoła Podstawowa w Wytrzysszcze.

Szkoła Podstawowa nr 2 Jadownik.

Szkoła Podstawowa w Filipowicach.

Szkoła Podstawowa Iwkowa – Nagórze.

Szkoła Podstawowa w Porąbce Uszewskiej.

Szkoła Podstawowa im. Hanki Sawickiej w Zakliczynie.

Zakład Wychowawczy przy Szkole Specjalnej w Złotej.

Szkoła Podstawowa im. Hanki Sawickiej w Zakliczynie.

Szkoła Podstawowa w Tworkowej.

Szkoła Podstawowa w Uszwi.

Szkoła Podstawowa w Niedźwiedzy.

Szkoła Podstawowa w Charzewicach.

Szkoła Podstawowa w Wojniczu.

Szkoła Podstawowa w Przyborowie.

Szkoła Podstawowa w Kątach.

Szkoła Podstawowa w Dzierżaninach.

Szkoła Podstawowa w Przybysławicach.

Szkola Podstawowa w Łopniu.

Szkola Podstawowa w Porębie Spytkowskiej.

Szkola Podstawowa w Paleśnicy.

Szkola Podstawowa w Mokrzychach.

Szkola Podstawowa w Maszkienicach.

Szkola Podstawowa w Wojakowej.

Szkola Podstawowa w Woli Przemyskiej.

Szkola Podstawowa w Jamnej.

Szkoła Podstawowa w Rudym-Rysiu.

Szkoła Podstawowa w Słonej – uroczej wsi w gminie Zakliczyn, cała tonie w zieleni i kwiatach.

Szkoła Podstawowa w Woli Radłowskiej.

Szkoła Podstawowa w Gnojniku.

Szkoła Podstawowa w Borzęcinie Dolnym.

Młodzież szkół średnich i podstawowych w Brzesku i w powiecie bierze udział w uroczystościach i obchodach państwowych i lokalnych, zorganizowana jest w organizacji harcerskiej i w innych organizacjach młodzieżowych na terenie szkoły.

Młodzież harcerska z Brzeska podczas apeli i pochodów.

Młodzież harcerska z Brzeska i powiatu na obozie letnim w miejscowości Piaski-Drużków nad Dunajcem.

Młodzież harcerska z Brzeska podczas apeli i pochodów.

Młodzież harcerska z Brzeska i powiatu na obozie letnim w Piaskach-Drużkowie zorganizowanym przez Towarzystwo Przyjaciół Harcerstwa.

Ogród Jordanowski w Brzesku.

Radośnie bawią się dzieci w Ogrodzie Jordanowskim w Brzesku.

Państwowe Przedszkole na Osiedlu Ogrodowa w Brzesku.

Przedszkole zakładowe przy Okocimskich Zakładach Piwowarskich.

Zabawy dzieci przedszkolnych w Przedszkolu nr 3 w Ogrodzie Jordanowskim.

Przedszkole Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Ogrodzie Jordanowskim w Brzesku.

i na placu zabaw w Łysej Górze.

Dom Nauczyciela w Brzesku.

Mieszkalny dom dla nauczycieli Technikum Rolniczego w Wojniczu.

Dom mieszkalny dla nauczycieli w Paleśnicy-Olszowej.

Drugi dom mieszkalny w Wojniczu.

Dom mieszkalny dla nauczycieli w Uszwi.

Dom mieszkalny dla nauczycieli w Iwkowej – Nagórze.

Dom mieszkalny dla nauczycieli w Przyborowie.

Spoleczne Ognisko Muzyczne w Brzesku. Od lewej: pianistka Barbara Kucz z Krakowa, prof. Paraszczakowa – klasa fortepianu, Józef Pawlik – kierownik administracyjny i nauczyciel teorii muzyki, Władysław Zydróż – akordeon, Józef Cichostępski – akordeon.

Zakończenie roku szkolnego w Społecznym Ognisku Muzycznym – do grupy uczniów przemawia kier. administracyjny, nauczyciel teorii muzyki Józef Pawlik.

Jedni z najzdolniejszych uczniów Społecznego Ogniska Muzycznego w Brzesku. Józef Gajda – akordeon, Józef Słota z Jadownik pianista, obecnie uczeń Liceum Muzycznego w Krakowie, Janusz Szosta – obecnie nauczyciel akordeonu.

KULTURA W POWIECIE

1. Domy kultury, domy ludowe, zespoły i działalność artystyczna

Bezpośrednio po wyzwoleniu ożywiło się bardzo życie kulturalne na terenie całego powiatu. Koncentrowało się ono przede wszystkim w siedzibach gmin, to jest w tych miejscowościach, które od lat stały się dla danego regionu centrami gospodarczymi i kulturalnymi. Powstały liczne zespoły amatorskie teatralne, pieśni i tańca, estradowe. Poza siedzibami gmin zespoły takie powstawały także w innych, prężnych kulturalnie miejscowościach.

Pierwszy zespół amatorski który powstał zaraz po wyzwoleniu w Szczepanowie, pracował w bardzo ciężkich warunkach lokalowych, przedstawienia odbywały się w sali szkolnej lub w bardzo nieodpowiedniej do tego celu sali domu parafialnego. Grano tam takie sztuki jak *Królowa przedmieścia*, *Grube ryby*, *Gość oczekiwany* Kosak-Szczuckiej i inne. Duże sukcesy odnosił zespół teatralny pod kierunkiem Władysława Ściborowicza w Zakliczynie, m.in. w sztuce Kruczkowskiego *Niemcy*, wystawił również *Śluby dębnickie*. Bardzo aktywny był zespół teatralny w Iwkowej pod kierunkiem Zofii Serafin a także zespół w Wojniczu, gdzie grano m.in. sztukę „Król z chłopą”. Również w Maszkienicach istniał dobry zespół amatorski. Ten ostatni miał ułatwione zadanie, gdyż posiadał piękny Dom Ludowy, wybudowany przed wojną przez tamtejszego krajana, prof. Franciszka Bujaka. Zespoły prezentowały swe sztuki nie tylko we własnych miejscowościach, ale także w bliższych i dalszych wsiach, a zespół zakliczyński występował z powodzeniem w mieście Brzesku.

Wysiłki działaczy kultury na wsi były samorzutne i całkowicie społeczne, bez jakiegokolwiek początkowo pomocy z zewnątrz. Powstały później jednoosobowy referat kultury w Prezydium PRN w Brzesku, zamieniony następnie na dwuosobowy, nie mógł wiele pomóc. Dopiero utworzenie w Brzesku Powiatowego Domu Kultury znacznie poprawiło sytuację pod tym względem. Zresztą w tym czasie amatorski ruch teatralny zaczął zamierać, coraz szerszy dostęp do kina, a przede wszystkim telewizja doprowadziły w końcu do całkowitego zakończenia tej formy działalności kulturalnej. W międzyczasie powstawały inne formy: małe zespoły muzyczno-estradowe, konkursy recytatorskie, konkursy piosenki radzieckiej, powstało też kilka zespołów pieśni i tańca.

Do tych ostatnich zaliczyć należy: Zespół Pieśni i Tańca *Kamionka* w Łysej Górze przy tamtejszych Zakładach Ceramicznych o tej samej nazwie, Zespół Pieśni i Tańca Związku Nauczycielstwa Polskiego w Brzesku, a obok niego chór mieszany tego Związku, Zespół Ludowy *Bobowiacy* z Jaworska. Przez pewien okres działał Ludowy Zespół Pieśni i Tańca w Okocimskich Zakładach Piwowarskich

w Brzesku a także przy Gminnym Ośrodku Kultury w Zakliczynie. Piękne tradycje pieśni i tańca ludowego kontynuował autentyczny zespół ludowy w Zaborowie, pracujący przy tamtejszym Domu Ludowym, posiadający oryginalne, autentyczne stroje ludowe z końca XIX i początku XX wieku. Niestety, wraz z odchodzeniem starszych ludzi, zespół ten, tak zasłużony dla kultury ludowej, przestał istnieć, a stroje znalazły się w miejscowej izbie regionalnej. Podobnie w latach siedemdziesiątych przestał istnieć zespół przy Browarze Okocim. W Szczurowej dobrze zapowiadający się zespół ludowy przy tamtejszym Domu Ludowym działał tylko dwa lata.

Największe sukcesy odnosił wszakże Zespół *Kamionka*. Znany on był nie tylko w kraju, ale i za granicą. W kraju występował w telewizji, na centralnych dożynkach, a kapela tego zespołu występowała w filmie Wajdy *Wesele*. Za granicą *Kamionka* występowała we Włoszech, Egipcie i Finlandii. Sukcesy w innych miastach polskich odnosiły zespoły Związku Nauczycielstwa Polskiego i *Bobowiacy*.

Wszystkie niemal zespoły, jak też w ogóle każda działalność kulturalna, napotykały na poważne trudności lokalowe. Tylko niektóre posiadały dobre lub znośne warunki pracy. W Zaborowie, jak wspomniano, życie kulturalne koncentrowało się w wybudowanym w okresie międzywojennym przez Polonię amerykańską Domu Ludowym, w Maszkienicach znajdował się Dom Ludowy im. prof. Franciszka Bujaka, celom kulturalnym służyła w Łysej Górze świetlica *Kamionki*, w Zakliczynie imprezy kulturalne odbywały się w sali miejscowego ratusza. Lokali do imprez masowych było więc bardzo mało, nieco więcej było możliwości pracy świetlicowej, chociaż i pod tym względem nie było dobrze. Budowa więc domów ludowych i świetlic stała się sprawą palącą.

W okresie trzydziestolecia wybudowano w powiecie domy ludowe w: Jadownikach, który stał się siedzibą Powiatowego Domu Kultury, a dalej w Borzęcinie, Szczurowej, Iwkowej, Pojawiu, Woli Przemyskiej, Niedzieliskach, Dołędże, Zdrochcu. Powstała też bardzo szczęśliwa myśl połączenia wysiłków działaczy kultury ze strażami pożarnymi dla budowy wspólnych, odpowiednich budynków. Wspólnym więc wysiłkiem i przy poparciu całego społeczeństwa a także władz gminnych i powiatowych, zaczęły powstawać remizy strażackie, a właściwie domy strażaka, które obok pomieszczeń na samochody pożarnicze i sprzęt strażacki, mieściły jeszcze sale widowiskowe ze sceną, odpowiednim zapleczem oraz pokojami na świetlicę i bibliotekę. Do najważniejszych tego rodzaju obiektów zaliczyć można domy strażaka w: Porąbce Uszewskiej,

Kwikowie, Dębinie Łętowskiej, Wróblowicach, Tworkowej, Borzęcinie Dolnym, Łysej Górze. Bardziej szczegółowo obiekty te wyliczone zostały w rozdziale *Bezpieczeństwo przeciwpożarowe*.

W prawie każdej miejscowości działacze kulturalni dążyli do założenia świetlicy wiejskiej, gdzie można by skupić życie kulturalne wsi. Świetlice te różnie się rozwijały i różne były formy ich działalności. Początkowo tradycyjne formy działalności świetlicowej przestały być atrakcyjne, co zmusiło działaczy do poszukiwania nowych form. Powstawać więc zaczęły kluby Ruchu i Młodego Rolnika. Pierwsze zakładane były przez Przedsiębiorstwo Kolportażu Książki i Prasy Ruch, drugie przez gminne spółdzielnie Samopomoc Chłopska. Celem koordynacji działalności kulturalno-oświatowej na terenie gminy w roku 1973 powstało 10 gminnych ośrodków kultury. Działają one przy pomocy Powiatowego Domu Kultury.

Ciekawą inicjatywę podjął swego czasu Gromadzki Ośrodek Kultury w Zakliczynie. Zorganizował on tzw. „zieloną świetlicę”. Przy odpowiednich warunkach atmosferycznych odbywały się tam pod gołym niebem imprezy kulturalne. Była to pierwsza taka świetlica w kraju, prasa krajowa dużo na ten temat pisała, a szereg miejscowości w kraju poszło śladem Zakliczyna.

Udaną i popularną imprezą kulturalną w powiecie stały się organizowane każdego roku od szeregu lat konkursy piosenki radzieckiej. Eliminacje odbywały się w gminach, a w konkursie powiatowym wyłaniano najlepszych, nagradzano i kwalifikowano do konkursu na szczeblu wojewódzkim.

2. Biblioteki publiczne i czytelnictwo

W tym rozdziale osobne miejsce należy poświęcić rozwojowi bibliotek i czytelnictwa. W chwili wyzwolenia nie istniała w powiecie ani jedna biblioteka publiczna. Już w roku 1945 Związek Byłych Więźniów Ideowo-Politycznych, założony w Brzesku, przystąpił do organizowania własnej biblioteki. Gromadził on pozostające jeszcze w rękach prywatnych książki z przedwojennych bibliotek Towarzystwa Szkoły Ludowej, kasyna urzędniczego, Sokoła, Klubu Sportowego i wypożyczał książki mieszkańcom miasta i okolicy. Zajmowały się tym społecznie: Feliksa Gardziel i Józefa Chmiola. Pierwsza w ten sposób zorganizowana biblioteka mieściła się w lokalu sklepowym przy ulicy Kościuszki 36. Biblioteka liczyła 1433 pozycje książkowe. Związek nie posiadał jednak środków finansowych na prowadzenie i rozszerzanie księgozbioru.

W roku 1946 ówczesny Wydział Powiatowy podjął uchwałę o zorganizowaniu Powiatowej Biblioteki w Brzesku. Pierwszą bibliotekarką została urlopowana nauczycielka, przeszkolona na dwutygodniowym kursie w Krakowie – Jadwiga

Dudkowa. Przejęła ona bibliotekę Związku Byłych Więźniów na rzecz Biblioteki Powiatowej. Z ogólnej ilości 1.433 tomów wyselekcjonowano jednak dla nowej Biblioteki jedynie około 300 książek. I to był początek Powiatowej Biblioteki Publicznej w Brzesku.

Ze środków zebranych w dniu 3 Maja 1946 roku zakupiono 160 nowych książek. Już w roku 1946 myślano o gminnych bibliotekach. W tym celu przeszkolono 54 osoby, przeważnie nauczycielki, do prowadzenia bibliotek gminnych i punktów bibliotecznych w terenie. Powstają wtedy skromne biblioteki gminne w Czchowie, Iwkowej, Okocimiu, Szczurowej, Wojniczu, Zakliczynie i Radłowie oraz 19 punktów bibliotecznych w różnych miejscowościach. W kolejnych latach, w dniu 3 Maja organizowano zbiórki pieniężne i ze środków tych znowu dokonywano zakupu książek.

16 stycznia 1949 roku Powiatowa Biblioteka Publiczna została przeniesiona do lokalu, który obecnie zajmuje. Jest to zakupiony od Gminy Wyznaniowej Żydowskiej Dom Modlitwy ze cenę 750 tys. zł. i odpowiednio przystosowany do nowych potrzeb. Rozpoczął się systematyczny rozwój bibliotek i czytelnictwa w powiecie w oparciu o pierwszą w Polsce „ustawę biblioteczną” z kwietnia 1946 roku. W powiecie, pod kierownictwem Powiatowej Biblioteki Publicznej, działało już 11 bibliotek gminnych. Do wymienionych wyżej przybyły bowiem takie placówki w Borzęcinie, Dębnie, Szczepanowie, Uszwi. W każdej gminie w powiecie była już publiczna biblioteka.

30 marca 1949 roku odeszła z pracy dotychczasowa kierowniczką, pionierką w tym dziele, Jadwiga Dudkowa. 1 października 1949 roku kierowniczką Powiatowej Biblioteki Publicznej zostaje energiczna Maria Pawlikowa. Pracuje ona na tym stanowisku po dzień dzisiejszy, a jak pracuje – świadczy o tym dalszy, szybki rozwój czytelnictwa.

Książki dla publicznych bibliotek płyną już teraz strumieniem. W dniu 13 grudnia 1949 r. rozproszono 5 tys. egzemplarzy książek dla bibliotek gminnych. Prowadzone są systematyczne szkolenia terenowej kadry bibliotekarskiej trzy lub czterodniowe, tygodniowe, miesięczne, a nawet dłuższe szkolenia na miejscu w różnych gminnych bibliotekach, czy też dłuższe, w centralnych ośrodkach szkoleniowych.

Bibliotekarze szeroko angażują się w pracę społeczną w bibliotekach, uzyskują nagrody, proporce przechodnie Przewodzącej Biblioteki. Otrzymały je na trwałe biblioteki w miejscowościach: Brzesko, Szczepanów, Szczurowa, Iwkowa. Bibliotekarze z tych miejscowości okazali się szalenie pracowitymi i pomysłowymi, jeżeli idzie o popularyzowanie książki. Organizowali wystawy książek, opracowywali gazetki ścienne, organizowali

„niedziele głośnych czytań”, specjalną opieką otoczyli świeżo wyuczonych czytania i pisanie analfabetów. W latach 50-tych życie zrodziło potrzebę istnienia „księgonoszy”. Chodziło o to, aby z książką trafić bezpośrednio do domu czytelnika. Należeli do nich przede wszystkim „punkciarze”, to jest kierownicy punktów bibliotecznych, a także niektórzy bibliotekarze. Zofia Kural, Maria Górską, Antos, Koza, Kuraś, Pawlik – oto nazwiska tych pionierów czytelnictwa na wsi brzeskiej. Wśród nich szczególnie odznaczył się murarz A. Hamielec z Jadownik, który czynił to z takim zapałem, że nawet premii nie chciał przyjąć jako częściowego wynagrodzenia za pracę. Mieszkaniec Połonia Małego – Zapiór – na najbardziej honorowym miejscu w swoim mieszkaniu postawił regał z książkami. Przed wojną książki nie miał w rękę, a dziś choć nieudolnie, ale z każdym dniem coraz lepiej czyta książki domownikom. Podobnie Maciasz, a i samouk J. Łata z Czchowa na książce bibliotecznej wyuczył się astronomii tak biegle, że układy słoneczne bez mała lepiej znał niż własny zagon.

Czytelnictwo rozwija się coraz lepiej. Rolnicy wykorzystują wiadomości zdobyte w książkach fachowych do prac w swoich gospodarstwach jak np. J. Stąsień w Borzęcinie w oparciu o książkę i zawarte tam wskazówki zorganizował poletko doświadczalne, zaś K. Styrna urządził pasiekę. W Iwkowej zaczęto hodować nutrie.

Praca Powiatowej Biblioteki Publicznej i bibliotek gminnych zyskuje sobie coraz większe uznanie władz. W Brzesku organizowane są szkolenia bibliotekarzy z innych powiatów, a w ramach wymiany doświadczeń do Brzeska przyjeżdżają bibliotekarze z bydgoskiego, poznańskiego, zielonogórskiego. Do Brzeska docierają w celu przeprowadzenia badań przedstawiciele Ministerstwa Kultury i pracownicy Instytutu Książki i Czytelnictwa.

W roku 1950 w powiecie brzeskim biblioteki posiadały łącznie już 27.075 książek, notowały 5.855 czytelników oraz 85.405 wypożyczeń.

Czytelnicy Biblioteki Publicznej w Dołędże tak się rozmiłowali w książkach, że przy swojej bibliotece wystawili Mickiewiczowi pomnik, wynagrodzeni zostali medalem pamiątkowym wybitym w setną rocznicę śmierci poety. Biblioteka w Czchowie otrzymała II nagrodę centralną za wystawę *Wieś czyta*, a dwa wyróżnienia przypadły bibliotekom w Borzęcinie i Zakliczynie.

Praca jest jednak trudna, a przede wszystkim płatna raczej symbolicznie. Bibliotekarze otrzymywali wynagrodzenie ryczałtowe 250-300 zł miesięcznie. Dopiero w latach późniejszych wynagrodzenia te uległy pewnej poprawie. Do ciężkiej pracy bibliotekarzy przyczyniają się także warunki lokalowe, szczególnie po utworzeniu gromad. Trzeba wiele poświęcenia i zapału, aby w tych warunkach

i przy takim wynagrodzeniu pracować. A jednak i te przeszkody są pokonywane. Czytelnictwo rozwija się dalej.

W roku 1955 bibliotek jest już 14, książek 64.800, czytelników 11.930, wypożyczeń – 132 tys. W roku 1960 bibliotek jest 30, książek 90.131, czytelników 10.948, wypożyczeń – 179 tys. W roku 1965 bibliotek jest 34, książek 115.937, czytelników 15.966, wypożyczeń 280.585. W roku 1970 bibliotek jest 37, książek 164.156, czytelników – 22.777, wypożyczeń 423.944. Rok 1975 – ostatni rok działalności powiatu w dziedzinie bibliotek publicznych i czytelnictwa przyniósł następujące rezultaty:

- bibliotek – 41 (łącznie z filiami),
- książek – 226.181,
- czytelników – 24.543,
- wypożyczeń – 465.355.

W bibliotekach pracowało 51 bibliotekarzy, z czego z wykształceniem podstawowym 3, średnim 18, ze średnim bibliotekarskim 19, z pedagogicznym 5, powyżej średniego 2, z bibliotekarskim 3.

Przedstawiając działalność Powiatowej Biblioteki Publicznej wspomnieć jeszcze należy, że w roku 1955 nastąpiło połączenie Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Brzesku. Od tego czasu wypożyczalnię prowadzi Biblioteka Powiatowo-Miejska. Osobnym rozdziałem działalności Powiatowo-Miejskiej Biblioteki jest organizowanie spotkań z pisarzami. Takich spotkań zorganizowano 138.

W 1960 roku otwarto przy Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej lektorium Towarzystwa Wiedzy Powszechnej. Każdego tygodnia docierali do Brzeska uczeni, względnie działacze lub artyści tej miary co: dr E. Rybka, poseł L. Motyka, dr M. Susłowska, dr Z. Siatkowski, Leszek Herdegen.

Jak zaznaczono wyżej, obowiązki kierownika, a obecnie dyrektora Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, pełni od dnia 1 października 1949 r. Maria Pawlikowa. Za wyjątkowe zaangażowanie została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem XXX-lecia, Złotą Odznaką za Zasługi dla Ziemi Krakowskiej i odznaką Zasłużony Działacz Kultury. Obok tych obowiązków zawodowych pełni liczne funkcje społeczne, m.in. jest radnym Miejskiej Rady Narodowej w Brzesku. Jest także wzorową żoną i matką. Trzeba naprawdę olbrzymiego hartu i siły, poświęcenia i ofiarności, aby tym wszystkim obowiązkom sprostać.

3. Kino

Dużą rolę w masowym oddziaływaniu na życie kulturalne społeczeństwa miasta i powiatu ma kino. Przed wojną w Brzesku, a tym bardziej w powiecie nie było stałego kina. Jedynie w Brzesku w sali

wynajmowanej od Towarzystwa Gimnastycznego *Sokół* prywatny przedsiębiorca wyświetlał trzy razy w tygodniu filmy. Sala ta została zajęta przez władze okupacyjne i w czasie wojny nic się tam dziać już nie mogło. Bezpośrednio po wojnie uruchomiono w tym samym budynku i sali kino państwowe pod nazwą *Bałtyk*, które działa do dnia dzisiejszego pod tą nazwą. Filmy wyświetlane są codziennie po dwa seanse, a w niedzielę trzy. W soboty kino jest nieczynne, a sala jest dostępna dla zespołów teatralnych i estradowych, przyjeżdżających do Brzeska dość często z występami.

W grudniu 1967 roku budynek poddano gruntownemu remontowi ze środków państwowych, rozbudowano go, co pozwoliło na powiększenie sceny, a także zaplecza dla niej. W ten sposób przystosowano scenę do występów teatralnych nawet większych zespołów estradowych. Miało to duże znaczenie dla Brzeska, miasto bowiem nie posiada innej sali teatralnej. Trzeba tu zaznaczyć, że przebudowa ta wykonana została czynem społecznym w postaci zebranych środków finansowych od społeczeństwa, a także ze świadczeń niektórych zakładów pracy, głównie Powszechnej Spółdzielni Spożywców.

Na terenie powiatu działało 8 kin stałych, a mianowicie: Uszew, Borzęcin, Szczepanów, Zaborów, Łysa Góra i kina GRN w Szczurowej, Wojniczu, Zakliczynie. Obecnie na skutek nierentowności, kina stałe zawiesiły w latach 1973-75 swoją działalność z wyjątkiem kina II kat. w Wojniczu, IV kat. w Zakliczynie i kina administrowanego przez GRN w Szczurowej.

Od roku 1965 kierownictwo kina *Bałtyk* w Brzesku objęło obsługą przy pomocy kina objazdowego łącznie 41 miejscowości na terenie powiatu, w tym również te miejscowości, gdzie zawiesiły swoją działalność kina stałe.

W miarę upływu czasu następuje zjawisko, szczególnie na wsi, wypierania kina przez telewizję.

4. Prasa i wydawnictwa związane z ziemią brzeską

Mieszkańcy powiatu zakupują rocznie ponad 2 mln egzemplarzy gazet i około 1 mln egzemplarzy różnych czasopism. Ułatwiają im to liczne kioski RUCH-u w każdej miejscowości naszego powiatu. Do najbardziej poczytnych należą dzienniki *Gazeta Krakowska*, *Dziennik Polski*, a z tygodników *Przyjaciółka*, *Przekrój*. Z prasy centralnej *Trybuna Ludu*, *Zielony Sztandar*.

Obydwa krakowskie dzienniki, to jest *Gazeta Krakowska* i *Dziennik Polski*, posiadają mutacje terenowe, w których zamieszczane są informacje i wiadomości od korespondentów terenowych, w tym również z terenu powiatu brzeskiego.

W latach 1954-56 na terenie powiatu ukazywał się tygodnik, a potem dwutygodnik *Nowiny Brzeskie*.

Cena tego wydawnictwa początkowo wynosiła 20 gr., później 30 gr., a ostatnio po powiększeniu numeru – 60 gr. *Nowiny Brzeskie* – jak to oznajmiano na stronie tytułowej, były organem Powiatowej Rady Narodowej, Komitetu Powiatowego PZPR i Frontu Narodowego w Brzesku. *Nowiny Brzeskie* redagował powołany w tym celu Zespół w Brzesku, w którym pracowali społecznie miejscowi działacze. Pod względem fachowym przygotowywał go do druku jeden z pracowników *Gazety Krakowskiej*, sam druk odbywał się w Krakowskiej Drukarni Prasowej ul. Wielopole. Natomiast artykuły, informacje, wiadomości itp., a nawet rysunki wykonywali działacze społeczni z Brzeska i korespondenci terenowi, oczywiście społecznie. Kolportaż odbywał się poprzez gromady a także kioski Ruchu. Nakład tego czasopisma wynosił 5.000 egz.

W lipcu 1956 roku połączono redakcje *Nowin Brzeskich*, *Przeglądu Tarnowskiego* i *Wiadomości Dąbrowskich* w jedno kolegium redakcyjne, pozostawiając w powiatach, w tym też w Brzesku zespoły redakcyjne. Dotychczasowy tygodnik zamieniono na dwutygodnik i powiększono objętość do 8 stron. W każdym powiecie pozostawiono dotychczasowy tytuł dwutygodnika, a więc w Brzesku nadal *Nowiny Brzeskie*. W wydaniach terenowych (mutacjach) dla każdego powiatu, z reguły strona 1 i ostatnia przeznaczone były dla tego powiatu, chociaż w razie nadesłania większej ilości materiału z innego powiatu, poświęcano mu więcej stron. W końcu 1956 roku *Nowiny Brzeskie* przestały wychodzić, podobnie jak zresztą i pozostałe terenowe mutacje tego dwutygodnika.

Duże znaczenie dla rozwoju czytelnictwa w powiecie, a tym samym i podniesienia na wyższy poziom kultury ogólnej, miało otwarcie w roku 1962 księgarni Domu Książki. Została ona otwarta w Brzesku przy placu Gen. Świerczewskiego, gdzie zresztą znajduje się do dziś. Kilka lat później otwarto także księgarnię w nowym pawilonie w Wojniczu, a następnie w Zakliczynie.

W okresie 30-lecia wyszły następujące wydawnictwa tematycznie związane z ziemią brzeską.

1. Kazimiera Zawastowicz – Adamska, *Społeczność wiejska, doświadczenia i rozważania z badań terenowych w Zaborowie*, Polski Instytut Służby Społecznej, Łódź 1948;

2. Józef Dutkiewicz, *Katalog zabytków, Zeszyt 3, Powiat brzeski*, Ministerstwo Kultury i Sztuki, Warszawa 1951;

3. Jędrzej Cierniak, *Zaborowska nuta*, opracował Jerzy Zawieyski, wstępem poprzedzili Stanisław Pigoń i Jerzy Zawieyski, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1956;

4. Franciszek Mleczek, *Wieś rodzinna wzywa – wspomnienia*, z przedmową Józefa Chałasińskiego, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1963;

5. *Ziemia Brzeska*, Wojewódzki Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki, Wydawnictwo Artystyczno-Graficzne w Krakowie, Kraków 1966. Zawiera: Eugeniusz Michoń, *Powiat brzeski na nowej drodze*, Stefan Matoszew, *Zarys dziejów powiatu brzeskiego do roku 1772*, Jerzy Zawistowski, *Ziemia Brzeska w latach 1772-1945*, Stanisław Pagaczewski, *Wędrowki po ziemi brzeskiej*. Nadto wydawnictwo zawiera wiele zdjęć z terenu miasta i powiatu. *Ziemia Brzeska* wydana została w wyniku starań Powiatowego Komitetu Frontu Jedności Narodu w ramach programu obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego;

6. *Informator turystyczny powiatu brzeskiego*, opracował Czesław Blajda. Wydawnictwo Artystyczno-Graficzne, Kraków 1967;

7. Franciszek Mleczko, *Rozeznania wiejskie*, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1974;

8. Stanisław Sikoń, *Ciernista droga, wspomnienia*, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1975.

Do wartościowych efektów działalności kulturalnej zaliczyć trzeba tworzenie Izb Regionalnych albo Izb Pamiątek. Takie izby powstały w:

– **Wojniczu**, zorganizowana przez bardzo ruchliwe tam Koło PTTK im. Seweryna Goszczyńskiego. W izbie są pamiątki związane z przeszłością tej starej miejscowości.

– **Zaborowie**, w Wiejskim Domu Kultury, zorganizowana przez kierownika szkoły oraz miejscowych działaczy społecznych. Prezentuje stare stroje regionalne, pamiątki po tutejszym rodaku, działaczu oświatowym, zamordowanym przez hitlerowców, Jędrzeju Cierniaku.

– **Zakliczynie**, w zabytkowym domu *Pod Wagą*, zorganizowana przez Gminny Ośrodek Kultury (przedmioty związane z tą zabytkową miejscowością oraz regionalne).

– **Czchowie**, w Szkole Podstawowej, zorganizowana przez kierownictwo szkoły i nauczycielstwo (przedmioty i fotokopie dokumentów dotyczących tej zabytkowej miejscowości a także przedmioty regionalne).

– **Lusławicach**, w klasycystycznym dworku, zorganizowana przez prywatnego właściciela (pamiątki, fotokopie dokumentów o działalności arian, którzy mieli tu siedlisko).

– **Iwkowej**, w wieży kościelnej, małe muzeum wiejskie, zorganizowane przez miejscowego proboszcza ks. Jana Piechotę.

5. Biblioteka Pedagogiczna

Założona została jako punkt biblioteczny przy Szkole Podstawowej nr 1 w Brzesku w roku 1954. Na początku posiadała 726 książek o treści pedagogicznej i w tym zakresie miała służyć nauczycielom. Stale powiększała swój księgozbiór tak, że

obecnie posiada 21.604 tomy. Są to książki pedagogiczne, społeczno-polityczne i naukowe z różnych dziedzin wiedzy. Poszerzył się krąg czytelników. Oprócz nauczycieli są nimi obecnie także uczniowie klas maturalnych, pracownicy kultury i Milicji Obywatelskiej.

W chwili założenia liczyła 24 czytelników, obecnie ma ich 1.360. W ciągu lat kilka razy zmieniała swoją siedzibę, obecnie mieści się w lokalu przy placu Gen. Karola Świerczewskiego nr 16. Pierwszym kierownikiem punktu była Urszula Guzy, a od roku 1959 dyrektorem Powiatowej Biblioteki Pedagogicznej jest Adela Golonka.

Inicjatorką utworzenia bibliotek pedagogicznych w powiatach, a więc i w mieście Brzesku, była mgr Stanisława Wisłocka, dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Pedagogicznej.

6. Pomnik Adama Mickiewicza w Dołędze

Kiedy cały nasz naród w roku 1955 uroczystie obchodził setną rocznicę śmierci Adama Mickiewicza, we wsi Dołęga, gromada Zaborów, a obecnie gmina Szczurowa, powstała myśl uczczenia tej rocznicy postawieniem odpowiedniego pomnika. Inicjatywę w tym kierunku wysunął ówczesny

Pomnik Adama Mickiewicza w Dołędze postawiony przez społeczeństwo tej wsi w setną rocznicę śmierci wielkiego poety.

kierownik Szkoły Podstawowej w tej miejscowości – Władysław Beksa. Był on gorącym miłośnikiem poezji wielkiego poety i zamięłowanie to wszczepiał nie tylko młodzieży szkolnej, ale też miejscowemu społeczeństwu. Wysunął on projekt, a nawet zdołał przeprowadzić przez uchwałę zebrania wiejskiego i Gromadzkiej Rady Narodowej w Zaborowie, zmianę nazwy wsi Dołęga na Mickiewiczówka.

Oczywiście setna rocznica śmierci poety nie mogła być wystarczającym argumentem i powodem zmiany nazwy wsi i projekt tej zmiany nie został zaakceptowany, tym bardziej, że wieś Dołęga posiada bogate tradycje związane z Powstaniem Styczniowym i Langiewiczem. Natomiast projekt budowy pomnika został zrealizowany. Stoi on w centralnym punkcie wsi, obok szkoły. Na pomniku widnieje napis: *1855-1955. W setną rocznicę śmierci Mickiewiczowi – wieś Dołęga. Zacytowano też słowa Mickiewicza: Sami wolni uczynimy i chłopów wolnymi, oddajmy im w dziedzictwo posiadanie ziemi, na której się zrodzili, którą własną pracą zdobyli, z której wszystkich żywią i bogacą.*

Inicjator budowy pomnika, Władysław Beksa, zmarł przedwcześnie w sile wieku i został pochowany w Zaborowie.

7. Zbiórka na Pomnik Grunwaldzki

W latach 1958-59 na terenie powiatu brzeskiego przeprowadzona została zbiórka na rzecz budowy Pomnika na polach pod Grunwaldem. Na ten cel rozprowadzono „cegiełki” w różnej wartości. Zbiórka przyniosła 93 tys. zł. Z ramienia Powiatowego Komitetu Frontu Jedności Narodu zbiórką zajmował się sekretarz tego Komitetu – Jan Burlikowski. „Cegiełki” rozprowadzono między pracowników brzeskich zakładów pracy, rzemieślników, a także wśród ludności rolniczej za pośrednictwem sołtysów.

8. Towarzystwo Miłośników Ziemi Brzeskiej

Inicjatywa powołania Towarzystwa Miłośników Ziemi Brzeskiej powstała w roku 1971, podczas organizowanych wtedy po raz pierwszy Dni Ziemi Brzeskiej. Grupa działaczy społecznych z ówczesnym sekretarzem KP PZPR, Kazimierzem Schutterly po omówieniu całości zagadnienia przystąpiła do opracowania projektu statutu Towarzystwa oraz przeprowadzenia niezbędnych prac organizacyjnych. Wzorem dla statutu Towarzystwa był statut podobnego Towarzystwa regionalnego w Bochni, założonego tam znacznie wcześniej.

Ostatecznie decyzją Urzędu Spraw Wewnętrznych Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Krakowie z dnia 19 lipca 1972 r. przedłożony statut został zatwierdzony. Według statutu ogólnym celem Towarzystwa miało być organizowanie i po-

pieranie wszelkich zamierzeń i prac związanych z ochroną i rozwojem kulturalnych i gospodarczych wartości powiatu brzeskiego. Te zadania miały być realizowane przez organizowanie zebrań dyskusyjnych i spotkań, urządzenie imprez kulturalnych i wycieczek, organizowanie wystaw, obrazujących dorobek i osiągnięcia ziemi brzeskiej, tworzenie zespołów zainteresowań, współpraca z towarzystwami i organizacjami o pokrewnych celach.

Kolejne obchody Dni Ziemi Brzeskiej organizowano we wrześniu 1972 roku, w przygotowaniu których obok szerokiego aktywu społecznego wzięła też czynny udział wspomniana wyżej grupa inicjatywna, przewidywały one w programie oficjalne utworzenie w oparciu o istniejący już i zatwierdzony statut – Towarzystwa Miłośników Ziemi Brzeskiej. Istotnie, dnia 19 września 1972 roku podczas uroczystego spotkania miejscowych działaczy społecznych oraz zaproszonych rodaków pracujących na różnych odpowiedzialnych stanowiskach w kraju doszło do powołania takiego towarzystwa, przyjęcia statutu i wyboru władz. W tym pierwszym zjeździe założycielskim brało udział około 120 osób. Zjazd odbywał się w sali Pawilonu okocimskiego. Wybrano wtedy Zarząd Towarzystwa składający się z 15 osób, który następnie ukonstytuował się następująco:

- Przewodniczący – Jan Szczepaniec, przewodniczący Prezydium PRN w Brzesku,
- Zastępcy przewodniczącego – mgr Jan Makurat, nauczyciel Technikum Elektryczno-Mechanicznego i Bolesław Woda, sekretarz PK ZSL,
- Sekretarz – Adela Golonka, kierowniczka Biblioteki Pedagogicznej
- Skarbnik – Jan Burlikowski, kierownik Wydziału Organizacyjno-Prawnego Prezydium PRN
- oraz dziesięciu członków Zarządu.

Wybrano też Komisję Rewizyjną, której przewodniczącym został Władysław Malik i Sąd Koleżeński z przewodniczącym mgr Janem Japą, miejscowym adwokatem.

W październiku 1973 roku wobec rezygnacji przewodniczącego Zarządu, Jana Szczepańca, na posiedzeniu Zarządu tymczasowo funkcję tę powierzono Janowi Burlikowskiemu. W chwili założenia Towarzystwo liczyło 88 członków, z biegiem czasu liczba ta wzrosła do 112 członków.

Siedzibą Towarzystwa była i jest nadal Biblioteka Pedagogiczna przy placu Gen. Karola Świerczewskiego. Towarzystwo nie posiada własnego pomieszczenia, co jest dużym utrudnieniem w pracy i działalności. Drugim utrudnieniem jest brak środków na rozwijanie działalności. Niezbędne wydatki biurowe i inne pokrywane są wyłącznie ze składek członkowskich i wpisowego.

Składka członkowska wynosiła 5 zł. miesięcznie, wpisowe w wysokości dowolnej.

W okresie swojej działalności Towarzystwo podejmowało takie przedsięwzięcia jak:

– Dni Ziemi Brzeskiej – 1972 i 1974, w programie których dokonywano przeglądu osiągnięć ludowych zespołów artystycznych, twórców ludowych w rzeźbie, malarstwie itp., osiągnięć produkcyjnych zakładów przemysłowych z Brzeska i powiatu. Z okazji tych Dni w roku 1972 wykonano w Kamionce w Łysej Górze okolicznościową plakietkę ceramiczną.

– zorganizowano otwarte zebrania członków z udziałem szerokiego aktywu społecznego

- z referatem mgr Waława Piechowicza, przewodniczącego Powiatowej Komisji Planowania Gospodarczego przy Prezydium PRN w Brzesku na temat *Przeszłość i perspektywy ziemi brzeskiej* w roku 1972 r.

- z referatem doc. dra hab. Józefa Szymańskiego z Instytutu Historii PAN na temat *Problematyka dziejów lokalnych powiatu brzeskiego* w roku 1974 r.

- z referatem dr Hanny Pieńkowskiej, konserwatora wojewódzkiego w Krakowie na temat *Zabytki w powiecie brzeskim* w roku 1974 r.

Po referatach odbyła się ożywiona i stojąca na wysokim poziomie dyskusja.

Zorganizowano też odczyt prof. dra hab. Jana Kulpy na temat *Szkoła wspomnień i szkoła przyszłości* w roku 1973, również z dyskusją. W roku 1973 zorganizowano seans filmowy dla młodzieży połączony z dyskusją.

Opracowano i nadano w miejscowym radiowęźle powiatowym cykle audycji pt.

- *Piękno Ziemi Brzeskiej* – 1973,
- *Pochodzenie nazw miejscowości w powiecie brzeskim* – 1973,
- *Dokumenty naszej przeszłości* – 1973,
- *Ludzie ziemi brzeskiej* – 1972-1973,
- *Osiągnięcia powiatu w okresie 30-lecia* – 1974-1975.

Audycje te cieszyły się dużym powodzeniem w miejscowościach, do których dociera program brzeskiego radiowęzła.

Zarząd Towarzystwa był współorganizatorem jubileuszu 5-lecia działalności Zespołu i Chóru Nauczycielskiego w Brzesku, wydając z tej okazji drukiem, odpowiedniej treści ulotkę. Zarząd Towarzystwa występował z inicjatywą, aby przy współpracy z komitetami blokowymi ukwiecić i uporządkować miasto. Inicjatywa ta spotkała się z uznaniem władz miejskich i została zrealizowana. Towarzystwo było inicjatorem powołania do życia Oddziału Powiatowego PTTK, współdziałając później z tym Oddziałem m.in. przy organizowaniu Jesiennego Rajdu Kwiatów. Towarzystwo Miłoś-

ników Ziemi Brzeskiej brało udział przez swego przedstawiciela w Krajowym Zjeździe Towarzystw Regionalnych w Zabrze oraz w zorganizowanej w Katowicach w Pałacu Sportu wystawie okolicznościowej. Wystawione tam były wśród wydawnictw innych towarzystw regionalnych także *Zeszyty Brzeskie*.

Zeszyty te zawierały w drukowanych okładkach, powielone referaty wymienionych wyżej autorów: *Przeszłość i perspektywy ziemi brzeskiej*, *Problematyka dziejów powiatu brzeskiego*, *Zabytki w powiecie brzeskim*. *Zeszyty* te zostały rozprowadzone do wszystkich bibliotek publicznych, do szkół, organizacji społecznych, instytucji, zakładów pracy itp.

W okresie swej działalności, na koniec istnienia powiatu, Towarzystwo uzyskało dochody ze składek, wpisowego oraz z odpłatności za plakietki okolicznościowe (ceramiczne) – 8.447, 00 zł. (w tym za plakietki 2.372, 00 zł.). Wydatki wyniosły kwotę 7.077, 10 zł. w tym za wyprodukowanie plakietek 5.655, 00 zł. Saldo więc wynosi 1.369, 90 zł.

Projektowana przez Towarzystwo działalność wydawnicza nie doszła do skutku z powodu braku środków finansowych. Nie zrealizowano np. zamierzenia wydania monografii powiatu, tak ze względów finansowych, jak też z powodu zmiany podziału administracyjnego.

9. Społeczny Fundusz Odbudowy Stolicy i Kraju

Po wyzwoleniu utworzony został Społeczny Fundusz Odbudowy Stolicy. Jego zadaniem było gromadzenie środków na odbudowę Warszawy. Środki te płynęły z dobrowolnych składek społeczeństwa oraz z pewnych dopłat do napojów alkoholowych. Gromadzeniem tych środków zajmowały się terenowo Komitety SFOS. Oprócz akcji zbiórkowej Komitety prowadziły popularyzację wiedzy o Warszawie i jej odbudowie po zniszczeniu przez okupanta hitlerowskiego. W latach sześćdziesiątych Społeczny Fundusz Odbudowy Stolicy zmienił nazwę na Społeczny Fundusz Odbudowy Stolicy i Kraju. W związku z tą zmianą znaczna część funduszu przekazywana była, oprócz potrzeb na odbudowę Warszawy, na finansowanie różnych inwestycji w terenie.

Społeczny Fundusz Odbudowy Stolicy i Kraju został rozwiązany w roku 1965. Trudno dziś ustalić, jakie sumy zostały zebrane w powiecie brzeskim na cele odbudowy stolicy. Ostatnie plany roczne wynosiły 1 mln. zł. i były każdego roku przekraczane. Nadto pewne sumy uzyskiwano z dopłat do alkoholu.

Społeczny Komitet Odbudowy Stolicy i Kraju finansował następujące inwestycje na terenie powiatu brzeskiego: budowa mostu drewnianego na rzece Niedźwiedz w Maszkienicach, zakup

autokaru dla Okocimskiego Klubu Sportowego, udział w finansowaniu budowy ośrodka kąpielowo-sportowego OKS w Brzesku, kilkumilionowa pomoc w finansowaniu budowy budynku administracyjnego dla Prezydium PRN.

W roku 1953 Powiatowy Komitet SFOS zorganizował wycieczkę do Warszawy i zwiedzanie stolicy dla działaczy terenowych SFOS, w której wzięło udział kilkudziesięciu działaczy z Brzeska i z poszczególnych gmin. Widoczne jeszcze ślady zniszczenia np. teren getta, ale też i odbudowane całe dzielnice i pojedyncze gmachy zrobiły na uczestnikach wycieczki wielkie wrażenie.

W Brzesku działał Powiatowy Komitet Społecznego Funduszu Odbudowy Stolicy, a w mieście i w każdej gminie działały Miejski i Gminne Komitety SFOS.

Przewodniczącym Powiatowego Komitetu SFOS był od szeregu lat Piotr Mleczko, prezes Powiatowego Komitetu Stronnictwa Demokratycznego, prezes Prywatnego Zrzeszenia Właścicieli Nieruchomości, odznaczony za swą społeczną działalność Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Jednakże faktycznym organizatorem działalności Komitetu SFOS i zasłużonym działaczem na tej niwie był Stanisław Osuchowski, kierownik Wydziału Przemysłu i Handlu Prezydium PRN, sekretarz Komitetu, zmarły w r. 1971, w wieku 66 lat. Był odznaczony m.in. Złotym Krzyżem Zasługi.

10. Komitet Redakcyjny Radiowęzła

W roku 1948 rozpoczęto zakładanie w Brzesku i w szeregu wsi powiatu głośniki radiofonii przewodowej. W pierwszych latach po wojnie brak było aparatów radiowych, jak wiadomo okupant wszystkie je skonfiskował, a produkcja własna jeszcze nie ruszyła. Nadto poza Brzeskiem, Jadownikami, Wojniczem i jeszcze trzema wsiami nie było prądu elektrycznego, stąd głośnik radiowęzłowy miał duże znaczenie także i dla rozwoju kultury. „Głośnik w izbie – świat na przyzbie”, pod tym hasłem zakładano go więc za stosunkowo małą odpłatnością każdemu, kto sobie tego życzył. Szerzej sprawa ta została omówiona w rozdziale *Komunikacja i łączność*.

Radiowęzeł brzeski transmitował cały dzień audycje programu pierwszego Polskiego Radia. W wyznaczonych godzinach nadawane były też własne programy. Do ich opracowywania i nadawania powołany został Komitet Redakcyjny. Przewodniczącym Komitetu Redakcyjnego był sekretarz Prezydium PRN, najpierw Stanisław Kulinowski, a po jego śmierci Henryk Płaneta. Sekretarzem Komitetu od roku 1955 do roku 1975 był Jan Burlikowski. W tym czasie opracował on około 6 tys. audycji, a zarazem jako lektor wszystkie je wygłosił. Tygodniowy program zawierał takie audycje:

poniedziałek – przegląd ubiegłego tygodnia, wtorek – audycja o tematyce rolniczej, środa – wiadomości różne i komunikaty, czwartek – audycje kulturalno-oświatowe, piątek – wiadomości o działalności rad narodowych i ich organów, organizacji politycznych, społecznych i gospodarczych, sobota – koncerty życzeń okolicznościowe i na zamówienia.

Systematyczną, punktualną pracą, różnorodnym doбором tematów i aktualną treścią audycji Komitet w Brzesku zapewnił sobie czołową pozycję w województwie krakowskim. W szeregu konkursów zajmował pierwsze miejsca. Niektóre audycje, jako przykładowe, drukowane były w *Poradniku dla radiowęzłów terenowych* do użytku innych radiowęzłów na terenie województwa krakowskiego. Studio radiowęzła w Brzesku mieściło się w budynku Prezydium PRN, najpierw przy ulicy Mickiewicza 15, a potem w nowym gmachu przy ulicy Głowackiego 51.

Praca członków Komitetu Redakcyjnego a także lektorów była pracą społeczną.

11. Odbudowa zamku w Dębnie

Dwór obronny w Dębnie, nazywany popularnie zamkiem, wkrótce po wojnie został poddany odnowieniu. Remont trwa już około 20 lat przy milionowych nakładach finansowych z budżetu wojewódzkiego konserwatora. W odbudowanym zamku urządzone zostanie muzeum, a dziedziniec oraz jedna z sal przeznaczone będą na koncerty muzyki dawnej.

Ten zabytek wysokiej klasy stanie się atrakcją kulturalną i turystyczną województwa, a nawet kraju.

12. Badania archeologiczne na terenie powiatu

W sierpniu 1968 roku na rynku w Wojniczu przeprowadzone zostały badania archeologiczne. Prowadzili je docent dr Żaki oraz tamtejszy krajan, dr Józef Szymański. Wykonano wykop, w którym na głębokości około 80 cm znaleziono skorupy ceramiki okresu kultury łużyckiej, tj. sprzed 2500 lat.

W latach sześćdziesiątych prowadzono też wykopy obok baszty w Czchowie. Chodziło o ustalenie, czy baszta ta była samotnie stojącą basztą strażniczą, jak niektórzy sądzą, czy też była częścią zamku. Odkopano wyraźny zarys i pozostałości fundamentów, co pozwoliło na ustalenie, że baszta obecnie samotna, była częścią zamku.

Mieszkańcy Bocheńca opowiadali, że na tym wzgórzu pewien profesor z Krakowa na własną rękę prowadził badania archeologiczne w poszukiwaniu śladów prehistorycznego grodziska, które w tym miejscu, według powszechnej opinii miało się znajdować i na co wskazują zachowane do dziś ślady potrójnych wałów. Wyniki tych badań nie są znane.

Dom Ludowy w Dołędze gmina Szczurowa.

Dom Ludowy w Borzęcinie.

Dom Ludowy w Iwkowej.

Nakładem wielu milionów złotych z budżetu wojewódzkiego na konserwację i odbudowę zabytków prowadzony jest remont zabytkowego dworu obronnego z XV wieku w Dębnie. Wewnątrz urządzone zostanie muzeum, a na dziedzińcu zamkowym odbywać się będą koncerty muzyki dawnej.

Dom Ludowy w Jadownikach.

Dom Ludowy w Szczurowej.

Dom Ludowy w Biesiadkach.

Dom Ludowy w Niedzieliskach, gmina Szczurowa.

Dom Ludowy w Marcinkowicach.

Zielona świetlica w Zakliczynie – scena.

Dom Ludowy w Woli Przemyskiej.

Zielona świetlica w Zakliczynie.

Dom Ludowy w Uszwi.

Widok ogólny.

Zespół Pieśni i Tańca przy Okocimskich Zakładach Piwowarskich.

Zespół Pieśni i Tańca Związku Nauczycielstwa Polskiego w Brzesku.

Występ zespołu ludowego przy Gminnym Ośrodku Kultury w Zakliczynie.

Zespół Pieśni i Tańca Jadownicze z Jadownik.

Zespół Pieśni i Tańca Bobowiacy z Jaworska k. Łysej Góry.

Zespół Pieśni i Tańca Kamionka z Łysej Góry – scena finałowa widowiska z Lajkonikiem (art. plast. Bolesław Książek).

Zespół Pieśni i Tańca Kamionka z Łysej Góry.

Zespół muzyczny przy Wiejskim Przedsiębiorstwie Gospodarki Komunalnej w Brzesku.

Występ Zespołu Pieśni i Tańca Związku Nauczycielstwa Polskiego w Brzesku.

Jeden z ludowych zespołów podczas pochodu przez ulice Brzeska.

Zespół Nauczycielstwa Polskiego – występ podczas Dni Ziemi Brzeskiej.

Kapela Zespołu Kamionka z Łysej Góry.

Zespół Ludowy przy Wiejskim Domu Kultury w Szczurowej.

Zespół Pieśni i Tańca Kamionka z Łysej Góry podczas występu w telewizji w Łodzi z widowiskiem „Sobótki”, czerwiec 1960 r.

Zespół Kamionka w scenie finałowej z Lajkonikiem podczas Świąta Ludowego w Łysej Górze 1964 r.

Starosta weselny z tradycyjną różdżką. Foto: Jan Kucia Brzesko.

Zespół Kamionka na lotnisku Okęcie przed odlotem do Włoch 8.VI.1960 r.

Ludowy Zespół Pieśni i Tańca Zaborowianie.

„Wesele Borzęckie” – widowisko ludowe w wykonaniu Zespołu przy tamtejszym Domu Ludowym – listopad 1968 r. Chlebem i solą wita młodą parę matka pani młodej.

Składanie życzeń młodej parze.

Motyw zdobniczy kaftanu krakowskiego – ludowego stroju z regionu Zaborów.

Dużym powodzeniem cieszyły się konkursy piosenki radzieckiej.

Zespół amatorski przy Gminnym Ośrodku Kultury w Zakliczynie. Dwie sceny z wodewilu „Śluby Dębnickie”.

Wręczenie nagród laureatom przez kierownika Referatu Kultury Prezydium PRN – Franciszka Zięcinę.

Scena ze sztuki Kruczkowskiego „Niemcy”. W roli głównej Stanisław Żabiński, więzień obozu koncentracyjnego.

Zespół amatorski przy Gminnym Ośrodku Kultury w Zakliczynie. Scena z komedii Moliera „Chory z urojenia”.

Impreza noworoczna dla dzieci pracowników bibliotek – scena z „Kopciuszka” Fot. Janina Gluch, Jan Kucia.

Bibliotekarki z długoletnim stażem pracy z terenu powiatu na uroczystości nadania im wyróżnień i nagród. Siedzi z lewej Maria Pawlik, długoletnia i zasłużona kierowniczka Powiatowo-Miejskiej Biblioteki Publicznej w Brzesku. Na zdjęciu też I sekretarz KP PZPR mgr inż. Stanisław Maślak.

Siedziba Biblioteki Powiatowo-Miejskiej w Brzesku przy ulicy Puszkina.

Pokój kierowniczkii Biblioteki Powiatowo-Miejskiej.

Bibliotekarki z terenu powiatu brzeskiego na szkoleniu w Powiatowo-Miejskiej Bibliotece w Brzesku.

Fragment czytelnii dla dzieci w Powiatowo-Miejskiej Bibliotece.

Uczni jugosławińscy w Bibliotece Powiatowo-Miejskiej w Brzesku.

Powiatowa Biblioteka Publiczna w Brzesku przy wielkim staraniu i pracy kierowniczki Marii Pawlik przez szereg lat prowadziła kursy Towarzystwa Wiedzy Powszechnej tzw. Uniwersytet TWP. Na zdjęciach słuchacze tych kursów.

Otwarcie księgarni Domu Książki w Brzesku przy pl. Gen. Karola Świerczewskiego. Od lewej: Maria Pawlik – kierowniczka Powiatowo-Miejskiej Biblioteki, mgr inż. Zbigniew Wyszyński, sekretarz TWP, Waclaw Pajda I sekr. KP PZPR w Brzesku, mgr Rudolf Bogdani, przew. Powiat. Kom. FJN, dyrektor Browaru Okocim, Kazimierz Kordecki komendant Hufca ZHP, dyrektor PP. Dom Książki w Krakowie, kierowniczka księgarni Dom Książki w Brzesku.

Ręczna sikawka przeciwpożarowa z końca XIX wieku.

Lokalizacja księgarni.

Izba Regionalna w Zaborowie: Sukmana, regionalny strój z 1890 r.

Izba Regionalna w Wojniczu: Dawne narzędzia stolarskie.

Mosiężny znak Cechu Wielkiego z 1756 r.

Kolowrotek.

Pieczęć cechowa z 1882 r.

„Głośnik w izbie – świat na przyzbie”

Pod takim hasłem w pierwszych latach po wyzwoleniu zakładano w Brzesku i we wsiach na terenie powiatu głośniki radiofonii przewodowej. Istotnie, było to w tym czasie konieczne. Aparatów radiowych nie było, ale cóż na wsi z aparatów, kiedy prądu elektrycznego też nie było. W tej sytuacji głośnik

radiowęzłowy istotnie przybliżał świat. Był nieocenionym źródłem informacji i rozrywki. Przy tej sposobności można też było postuchać audycji lokalnej nadawanej codziennie o stałej porze ze studia w Brzesku przez Komitet Redakcyjny.

O radiofonii przewodowej szerzej pisze kronikarz w dziale „Komunikacja i łączność”.

Studio podczas audycji prowadzonej przez lektorów Bogumiłę Sumarę i Jana Burlikowskiego.

Rodzina Filipowskich w Szczepanowie słucha audycji transmitowanej przez radiowęzeł w Brzesku.

Badania archeologiczne w Wojniczu. W środku doc. dr Żaki.

**SPORT, KULTURA FIZYCZNA
I TURYSTYKA
ORAZ WYPOCZYNEK PO PRACY**

1. Sport i kultura fizyczna

Omawiając tę dziedzinę działalności nie można nie zacząć od Okocimskiego Klubu Sportowego. Klub ten bowiem był i pozostał najbardziej liczącą się organizacją sportową w powiecie. Jego początki sięgają roku 1900, kiedy kilku pracowników Browaru Jana Goetza, zamiłowanych cyklistów, utworzyło klub pod nazwą Towarzystwo Sportowe *Gambri-nus*. Początkowo jedyną sekcją byli cykliści, kolarze, jakbyśmy dziś powiedzieli, z czasem jednak doszły nowe sekcje jak: narciarska, piłki nożnej a najpóźniej tenisa ziemnego i hokeja na lodzie. Założek Towarzystwa stanowili jednak cykliści. Klubem opiekował się właściciel Browaru. Z czasem Towarzystwo zmieniło nazwę na Okocimski Klub Sportowy i pod taką nazwą zostało w roku 1933 zarejestrowane i otrzymało osobowość prawną. Z początkiem lat trzydziestych Klub posiadał już stadion sportowy w tym samym miejscu gdzie znajduje się on obecnie, ale oczywiście nie taki sam.

W okresie okupacji żadna działalność sportowa nie była prowadzona. Stadion został zdewastowany, a na płycie znajdowały się kopce ziemniaków, przechowywanych tu przez zimę.

Z początkiem marca 1945 r. zawodnicy oraz działacze sportowi, a także pracownicy Browaru przystąpili do odbudowy stadionu. Prace te wykonywano czynem społecznym. Doprowadzono do stanu używalności płytę stadionu, urządzono bieżnię, a cały stadion ogrodzono. W latach 1946-48 wybudowano, również w czynie społecznym, trybunę. W tych samych latach w dawnej stajni i ujeżdżalni urządzono halę sportową wraz z zapleczem.

Już w roku 1945 działały sekcje: piłki nożnej, tenisa ziemnego, tenisa stołowego, potem powstała sekcja piłki siatkowej. W roku 1954 powstały sekcje kolarska i jeździecka, działały jednak tylko 5-6 lat i uległy rozwiązaniu z braku środków finansowych.

Najbardziej żywotna była sekcja piłki nożnej. Była ona zarejestrowana w Krakowskim Okręgowym Związku Piłki Nożnej pod pozycją 13, a więc bardzo wysoko. Brała udział w rozgrywkach trzeciej grupy i jako jedna z pierwszych drużyn w tej grupie w latach 1950/51 wśród szesnastu najlepszych drużyn w kraju zakwalifikowała się do rozgrywek o Puchar Polski. Pucharu nie zdobyła, ale „po drodze” pokonała takie drużyny jak *Wisłę Kraków* i *Szombierki Bytom*. W tym czasie była jedną z najlepszych drużyn w Okręgu Krakowskim. W składzie tej drużyny grali: Roman Sediwy, Franciszek Sediwy, Kupiec, Słupski, Jan i Roman Kotfisowie, Jan Puskarczyk, Michał Mikuliński, Jan Mastaj, Włodzimierz Węgrzyn, Stanisław Serwin, Włodzimierz Foryś, Artur Hajduga, Józef Habryło, Eugeniusz Domagała. Niektórzy z tych zawodników przeszli później do II-go ligowej Tarnovii. Działaczami sekcji piłki nożnej OKS w okre-

sie największej świetności byli: Jan Szpil i opiekun sekcji mgr Władysław Eisenberger.

Sekcja tenisa ziemnego zaliczała się do czołowych drużyn województwa krakowskiego, grali w niej tacy zawodnicy jak: Jan Korman, Józef Wojciechowski i Aleksandra Guzik. Nazwiska znane w Polsce. Ci sami zawodnicy, oprócz A. Guzik, byli też czołowymi członkami sekcji tenisa stołowego.

W klubie działa obecnie też sekcja piłki siatkowej, założona w roku 1948. Przez okres około 6 lat działała sekcja piłki ręcznej.

Obecnie w piłce nożnej występują 4 zespoły: seniorów, dwa zespoły juniorów i jedna grupa trampkarzy.

W latach 1954-56 drużyna piłki nożnej OKS grywała w Lidze Okręgowej, w tak zwanej III-ciej Lidze. Obecnie gra w klasie wojewódzkiej.

W roku 1954 przystąpiono do budowy budynku klubowego na stadionie. Oprócz szatni i magazynów mieści on 40 miejsc noclegowych.

Działaczami OKS-u byli w okresie 30-lecia (a niektórzy są nimi nadal): mgr Władysław Eisenberger, Jan Szpil, dyrektor Browaru mgr Rudolf Bogdani, prezes OKS w latach 1954-63, który przyczynił się znacznie do rozwoju Klubu, Józef Wojciechowski, Józef Grabowski, Bolesław Mikołajczyk.

Obok stadionu sportowego wybudowano i oddano do użytku w roku 1967 kąpielisko wraz z zapleczem oraz kortami tenisowymi. Środki na tę budowę uzyskano z gry liczbowej Totolotek oraz ze Społecznego Funduszu Odbudowy Stolicy i Kraju. Z tego też Funduszu Klub otrzymał w roku 1964 autokar.

Na obiektach OKS odbywają się imprezy sportowe w skali powiatowej, wojewódzkiej, jak również i krajowej, np. w r. 1973 odbyły się tu centralne zawody sportów obronnych, w 1974 wojewódzkie manewry techniczno-obronne. Obiekty sportowe Klubu udostępniane są również młodzieży szkolnej, innym klubom sportowym, pracownikom innych zakładów pracy. Obecnie Okocimski Klub Sportowy liczy 280 członków, w tym 120 zawodników.

Na terenie powiatu w szeregu miejscowości zaczęły powstawać różne organizacje sportowe, które z czasem zrzeszyły się w Ludowe Zespoły Sportowe. Pracą tych jednostek kieruje Rada Powiatowa Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe. Jest to najliczniejsza grupa jednostek sportowych na terenie powiatu. Są to przeważnie sekcje piłki nożnej i tenisa stołowego. Zespoły te biorą udział w rozgrywkach mistrzowskich w kl. A, B i C w piłce nożnej – 29 zespołów, a w tenisie stołowym – 45 zespołów. Ogółem na terenie powiatu Ludowych Zespołów Sportowych jest 76 z 4.340 członkami, w tym 1.095 kobiet. Biorą oni udział w imprezach masowych środowiskowych, gminnych i powiatowych. Są to spartakiady LZS, kółek rolniczych itp. Do najaktywniejszych LZS należą

w powiecie: Mokrzyńska, Bucze, Przybysławice, Biadoliny, Stróże, Biskupice Melsztyńskie, Zabórów, Łęki.

Obecnie LZS-y dysponują:

- 1 salą gimnastyczną przy Technikum Rolniczym w Wojniczu,
- 20 boiskami do piłki nożnej,
- 20 boiskami do piłki siatkowej,
- 2 boiskami do piłki ręcznej,
- 2 boiskami do piłki koszykowej oraz 1 kąpieliskiem usytuowanym w obrębie boiska sportowego LZS Pogoń w Biadolinach.

W latach 1972-73 wybudowano czynem społecznym przy skromnych dotacjach Totalizatora Sportowego 3 domki klubowe na boiskach LZS w Buczu, Łękach, Sterkowcu i rozpoczęto budowę pawilonu na boisku LZS Olimpia w Wojniczu.

W roku 1973 przystąpiono do budowy Gminnych Ośrodków Sportowych. W trakcie realizacji znajdują się takie budowy w gminach: Gnojnik, Borzęcin, Zakliczyn, Brzesko, Dębno, a w rozbudowie w gminach: Szczepanów, Wojnicz, Zabawa i Przybysławice.

Wspomnieć tu należy o Klubie Sportowym *Pogoń*. W roku 1945 bezpośrednio po wyzwoleniu reaktywowany został powstały w Słotwinie klub sportowy *Słotwinianka*. W klubie tym, który miał sekcję piłki nożnej, grała młodzież męska ze Słotwiny, a opiekowali się nim działacze: Stanisław Górnisiewicz, Julian Serwin i Władysław Zięc. Oprócz piłki nożnej uprawiano też lekkoatletykę. Klub posiadał boisko sportowe na skraju lasu Słotwińskiego, obok kaplicy. Kierownikiem sekcji piłki nożnej był Tadeusz Gruca.

W roku 1946 opiekę nad klubem przejął Cech Rzemiosł Różnych w Brzesku i wtedy Klub zmienił nazwę na *Pogoń*. Prezesem Klubu był Ludwik Stasiński, dyrektor stolarni w Brzesku, zastępcą Kazimierz Bodzioch, właściciel prywatnej wytwórni wyrobów betonowych. Do klubu napłynęła młodzież z Brzeska. Najważniejsze sukcesy tego Klubu to wygrane zawody z drużynami *Sandecji*, *Tarnovii Ib* i *Bocheńskim Klubem Sportowym*.

Klub posiadał sekcję teatralną, Dawała ona występy w Domu Ludowym na Słotwinie a także w sali kina Bałtyk w Brzesku. Kierownikiem tej sekcji był Franciszek Borkowski.

Klub *Pogoń* działał do roku 1948. W tym roku nastąpiło połączenie z Okocimskim Klubem Sportowym z powodu utraty boiska, które zostało zajęte na inne cele.

Sportem i wychowaniem fizycznym zajmują się też przedszkola i szkoły. W 46 przedszkolach przystąpiono do pełnej realizacji wychowania fizycznego, którego zasadniczym celem jest kształtowanie prawidłowej postawy dziecka. Tym wycho-

waniem objętych jest ogółem 1.600 dzieci, w tym 365 w mieście. W przedszkolach prowadzona jest gimnastyka poranna, dwa razy w tygodniu odbywają się specjalne ćwiczenia gimnastyczne, a w ciągu dnia cały szereg zabaw ruchowych, przy pomyślnych warunkach atmosferycznych urządza się dla dzieci wycieczki i przechadzki. Nie wszystkie jednak przedszkola posiadają odpowiednie do tego warunki. Najlepsze warunki i wyniki w wychowaniu fizycznym dzieci posiada przedszkole nr 4 w Brzesku i przedszkole TPD w Ogródku Jordanowskim.

Wychowaniem fizycznym objęta jest też cała młodzież szkolna. Na terenie powiatu działa ogółem 59 szkolnych klubów sportowych, w tym w szkołach podstawowych – 51. Skupiają one w swoich sekcjach około 3 tys. młodzieży. Szczególny rozwój nastąpił pod tym względem w roku 1970, w którym istniało tylko 28 SKS, obejmujących działaniem 1.600 młodzieży. Duże znaczenie dla sportu i wychowania fizycznego w szkołach ma kwalifikowana kadra instruktorska. Z tym jeszcze nie jest najlepiej. Ogółem w powiecie pracuje 12 nauczycieli, absolwentów Akademii Wychowania Fizycznego, 24 nauczycieli ukończyło Studium Nauczycielskie o specjalności w-f i 27 nauczycieli z dodatkową specjalnością w-f. Ten stan pozwolił na obsadzenie kwalifikowanymi siłami w zakresie w-f 60% szkół średnich i podstawowych 8-klasowych.

Do rozwoju sportu wśród młodzieży szkolnej przyczyniły się organizowane masowo od kilku lat szkolne spartakiady sportowe do szczybla powiatowego włącznie, rozgrywki w grach zespołowych tzw. *Międzyszkolnej Ligi*, indywidualne i drużynowe mistrzostwa powiatu w poszczególnych dyscyplinach sportowych szkół podstawowych i średnich. Młodzież szkolna powiatu brzeskiego uzyskuje sukcesy takie jak: 5 miejsce w II Ogólnopolskiej Spartakiadzie Młodzieży w Sportach Obronnych 1973 r. i 3 miejsce w skali wojewódzkiej w biegach przełajowych XXX-lecia PRL w maju 1974 r.

Terenem najbardziej rozwiniętego sportu i wychowania fizycznego są więc szkoły. Nie wszystkie jednak szkoły posiadają możliwości pełnego rozwinięcia tej działalności. Na ogólną liczbę 74 szkół 8-klasowych, 22 nie posiada żadnego planu lub terenu pod budowę boisk sportowych. Dalszych 15 szkół posiada boiska o powierzchni nie większej niż 800 m², podczas gdy np. boisko do piłki ręcznej wymaga powierzchni 1000 m². W latach 1972-74 boiska o nawierzchni bitumicznej zbudowano przy szkołach: Podstawowej nr 1 i Technikum Mechaniczno-Elektrycznym w Brzesku, a także Technikum Rolniczym w Wojniczu i Szkole Podstawowej w Mokrzyżkach. Pozostałe boiska szkolne posiadają nawierzchnie klepiskowe. Boisko o nawierzchni asfaltowej znajduje się jeszcze na terenie ośrodka wypoczynkowego Czchów-Zapora,

dla młodzieży szkolnej jest jednak niedostępne ze względu na odległość.

Korzystanie z sal gimnastycznych przedstawia się następująco: 6 szkół podstawowych posiada sale gimnastyczne o wymiarach 18x9 m, które pozwalają na organizowanie planowych zajęć bez względu na porę roku, nie pozwalają jednak na prowadzenie gier sportowych. 22 szkoły podstawowe posiadają sale zastępcze, z których tylko 3, to jest: Dębno, Czchów, Filipowice posiadają powierzchnię ponad 75 m², a pozostałe są izbami lekcyjnymi przeznaczonymi na zajęcia w-f.

Szkoły średnie mają pod tym względem lepszą sytuację, bowiem wszystkie dysponują salami gimnastycznymi z tym, że Liceum Ogólnokształcące i Technikum Ekonomiczne w Brzesku korzystają z sali gimnastycznej Okocimskiego Klubu Sportowego. W roku 1974 oddano do użytku wybudowaną czynem społecznym ludności i młodzieży salę gimnastyczną przy Szkole Podstawowej nr 1 w Jadownikach.

W okresie 30-lecia na rzecz sportu i wychowania fizycznego w szkołach zrobiono bardzo wiele, ale dużo też jeszcze pozostaje do zrobienia.

Sportem rekreacyjnym i kulturą fizyczną na terenie miasta Brzeska zajmują się ogniska Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej, a na terenie powiatu Ludowe Zespoły Sportowe i Liga Obrony Kraju. Na terenie Brzeska działa takie ognisko przy ZMS oraz 5 ognisk przy zakładach pracy, to jest w Okocimskich Zakładach Piwowarskich, Fabryce Opakowań Blasanych, PZGS, Związku Nauczycielstwa Polskiego, KP MO. Ogółem działalnością ognisk TKKF objętych jest około 500 pracowników tych zakładów pracy i instytucji. Najżywością działalność wykazuje ognisko TKKF przy ZMS, skupiające w swych szeregach w większości członków Związku Zawodowego Pracowników Państwowych i Społecznych. Ogniska te organizują liczne imprezy sportowe dla swoich pracowników. Ognisko przy OKS posiada oprócz sekcji piłki nożnej również sekcję kręglarską i strzelecką. Sekcje te stanowią ścisłą czołówkę w tych dyscyplinach sportowych w województwie krakowskim. Celem działalności ognisk TKKF jest także danie możliwości szerokim kręgom starszego społeczeństwa relaksu i rozrywki po godzinach pracy i podczas urlopów wypoczynkowych.

Duże osiągnięcie w rozwoju masowych sportów obronnych ma Zarząd Powiatowy Ligi Obrony Kraju w Brzesku. Osiągnięcia te są tak znaczne, że w ostatnich trzech latach powiat nasz należy pod tym względem do najlepszych w województwie krakowskim. Dowodem tych osiągnięć jest też i to, że naszemu powiatowi powierzono w r. 1973 organizację w Brzesku – III Ogólnopolskiej Spartakiady Młodzieży w Sportach Obronnych

oraz Wojewódzkich Zawodów Sportów Obronnych z udziałem zaproszonych reprezentantów z Lipska z Niemieckiej Republiki Demokratycznej.

2. Turystyka

Rozwój turystyki w powiecie brzeskim następował dość powoli aż do końca lat pięćdziesiątych. Ruch turystyczny ograniczał się początkowo do organizowania przez zakłady pracy i rady zakładowe bliższych lub dalszych wycieczek turystyczno-krajoznawczych. Pieniny, Zakopane, Krynica, Ojców, Bieszczady, Warszawa, Gdańsk i inne miejscowości Wybrzeża, to miejsca, do których kierowały się wycieczki pracowników różnych zakładów pracy. Początkowo odbywało się to przy wykorzystaniu samochodów ciężarowych, przystosowanych do przewozu osób, później wynajmowano autokary Państwowej Komunikacji Samochodowej.

Ruch turystyczny na terenie powiatu nie był zorganizowany. Dopiero pod koniec lat pięćdziesiątych zaczęto poważnie myśleć nad ożywieniem ruchu turystycznego również i w naszym powiecie. Powiat nasz posiada bowiem wszelkie warunki, aby turystyka stała się nie tylko elementem wypoczynku, ale również źródłem większych dochodów ludności. Szczególnie przyciągające turystów mogły stać się południowe rejony naszego powiatu, bardzo piękne krajobrazowo i bogate w zabytki. Władze administracyjne i polityczne powiatu podjęły usilne starania o zaliczenie zgodnie z przepisami naszego powiatu do powiatów turystycznych w kraju i uzyskanie w ten sposób dodatkowych środków na rozwój turystyki i wypoczynku. Niestety, starania te nie odniosły skutku, pod tym względem powiat zdany był na własny wysiłek.

Trzeba przyznać, że uczyniono pod tym względem bardzo wiele. Ośrodkiem turystyki i wypoczynku stał się Czchów, ale także inne miejscowości w części południowej ożywiły się pod tym względem. Całe tereny Zakliczyńskiego, Iwkowej i Wojniczka oraz inne miejscowości stały się ośrodkiem zainteresowania turystów.

Stosownie do wymagań turystyki rozwinięta została przez PZGS baza żywieniowa. Wybudowane zostały nowe zakłady żywienia zbiorowego jak np. restauracje Czchów-Zapora, *Jagiellonka* w Zakliczynie, bar *Melsztyn*, bar w Paleńnicy, Jurkowie, restauracja *Belanka* w Iwkowej, restauracje w Dębnie i w Jadownikach. Przy trasie przelotowej w Brzesku wybudowano restaurację *Krakowianka*.

Zorganizowano, chociaż jeszcze nie w tym stopniu jakby to należało, bazę noclegową. Ogółem miejsc noclegowych stałych, zarejestrowanych jest w naszym powiecie 320, w tym w kwaterach prywatnych w Brzesku 120, a w Czchowie 60. Do tego ośrodek campingowy w Czchowie dysponuje 52 miejscami noclegowymi. Dużą bazą noclegową,

ale zamkniętą, dysponują zakłady pracy w ośrodku wypoczynkowym w Czchowie-Zaporze. Odczuwa się brak hotelu w Brzesku. Pewną rolę pod tym względem mają: Związek Nauczycielstwa Polskiego z pokojami gościnnymi i Okocimski Klub Sportowy, który w swoim domu klubowym na stadionie posiada około 40 miejsc noclegowych.

W rozwoju turystyki w powiecie poważną rolę spełnia Oddział PTTK w Brzesku, a przede wszystkim Koło PTTK w Wojniczu. To ostatnie zorganizowało bogatą w zbiory Izbę Regionalną w Wojniczu, zbudowało wyciąg narciarski na Panieńską Górę w Wielkiej Wsi, wytyczyło na to wzgórze szlak turystyczny Wojnicz-Panieńska Góra. W Zakliczynie Oddział PTTK w Tarnowie prowadzi stację turystyczną, a w Jurkowie istnieje szkolna stacja turystyczna. Szlaki turystyczne wytyczono też na innych terenach np. Szlak Partyzancki z powiatu tarnowskiego do Jamnej i Woli Stróskiej, z Czchowa na Machulec.

W roku 1973 powstał w Brzesku Oddział Powiatowy PTTK, który posiada plan ożywienia turystycznego w naszym powiecie. Organizuje on już imprezy turystyczne np. Jesienne Rajdy Kwiatów, w których uczestniczą setki młodzieży po najpiękniejszych trasach naszego powiatu.

Począwszy od roku 1973 ruchem turystycznym na terenie powiatu kieruje Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Turystyczne Oddział w Brzesku. Organizuje ono wycieczki poza teren powiatu a także przyjmuje wycieczki, organizuje noclegi, wyżywienie itp. dla wycieczek i turystów na terenie powiatu. Niezależnie od ruchu turystycznego na terenie powiatu miasto Brzesko oraz inne miejscowości są ważnym punktem na trasie w kierunku Nowego Sącza i Krynicy oraz wschód – zachód, przez które przewijają się szczególnie w okresie lata tysiące turystów. Oblicza się, że na terenie powiatu średnio w ciągu roku przebywa 40-50 tys. osób w tym około 500 stanowią turyści zagraniczni.

3. Wypoczynek

Centralnym ośrodkiem wypoczynku stałego i świątecznego w naszym powiecie jest miejscowość Czchów. Ośrodek ten powstał wokół zapory wodnej i zalewu czchowskiego. Początki były skromne, na ośrodek wypoczynkowy składało się kilka domów wybudowanych podczas budowy zapory dla kierownictwa i pracowników. Korzystali z nich pracownicy zespołów energetycznych a także tu mieściły się kolonie ich dzieci. Pod koniec lat pięćdziesiątych władze powiatowe a także gromadzkie zwróciły większą uwagę na Czchów. Wysyłano oferty do licznych zakładów pracy na terenie Krakowa i innych miast z propozycją budowy domów

wypoczynkowych na oferowanych im placach. Przystąpiono do zagospodarowania zapory i okolicznych terenów. Różne zakłady pracy wybudowały tu swoje domki campingowe przeznaczone dla pracowników i ich rodzin. Związek Wędkarzy oraz Wojewódzka Prokuratura wybudowały stałe domy wypoczynkowe.

Na terenie wokół zapory zbudowano przystań i urządzono kąpielisko, boiska sportowe, parkingi. Uruchomiono tu sklepy, wybudowano bar i piękną restaurację. Na wzgórzu wśród zieleni ulokowano około 200 domków campingowych. Łącznie na terenie ośrodka znajduje się ponad 700 miejsc noclegowych. W czasie sezonu przez ośrodek wypoczynkowy w Czchowie-Zaporze przewija się około 10 tys. wczasowiczów.

Czchów jest też ulubionym miejscem wypoczynku świątecznego dla mieszkańców Brzeska. Przyczyniło się do tego uruchomienie w okresie letnim specjalnych autobusów z Brzeska do Czchowa. Do tej pory zagospodarowana jest lewa strona zalewu. Obecnie rozpoczęto przy zaporze budowę mostu, który połączy obie strony zalewu. Da to możliwość zabudowania i zagospodarowania również prawej strony zalewu.

Doskonałym i przyjemnym a także pożytecznym wypoczynkiem dla mieszkańców miasta stały się ogródki działkowe, położone po lewej stronie ulicy Mickiewicza i Browarnej. W kilkudziesięciu ogródkach działkowych pobudowano domki. W okresie wiosenno – letnio – jesiennym spędzają tu przyjemnie czas na pracy i wypoczynku całe rodziny działkowiczów.

Podsumowując całe zagadnienie sportu, kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku, należy stwierdzić, że i w tej dziedzinie dokonano się w naszym powiecie bardzo wiele. Wyniki są tym bardziej godne podkreślenia, że osiągnięcia te dokonane zostały przy dużym zaangażowaniu społecznym i ofiarnej pracy licznych działaczy społecznych a także energicznej i przemyślanej organizatorskiej pracy władz administracyjnych, kulturalno-oświatowych i gospodarczych.

Punktem zwrotnym w rozwoju turystyki i wypoczynku w powiecie, a przede wszystkim rozwoju Czchowa jako ośrodka wypoczynku dla mieszkańców powiatu a także innych terenów Polski, była uchwała Powiatowej Rady Narodowej z dnia 3 marca 1959 roku, zobowiązująca Prezydium do podjęcia niezbędnych kroków dla zapoczątkowania budowy ośrodka wypoczynkowego w Czchowie. Już w pierwszym roku działania tej uchwały w Czchowie-Zaporze wybudowano 15 domków campingowych, uruchomiono 3 kioski, powiększono liczbę miejsc konsumpcyjnych w gospodarstwie GS do 150.

Stadion Okocimskiego Klubu Sportowego. Widok ogólny.

Imprezy sportowe na stadionie.

Pokaz gimnastyki w wykonaniu uczennic Liceum Ogólnokształcącego.

Zawody sportowe w różnych konkurencjach na stadionie Okocimskiego Klubu Sportowego.

Okocimski Klub Sportowy Spójnia w owym czasie czołowa drużyna krakowskiej „A” klasy i 1/16 Pucharu Polski – na boisku sportowym w Bieżanowie 1951 r. na zwycięskim meczu z Bieżanowianką 2:3. Od lewej: Jan Kotfis, Władysław Szuba, Stanisław Serwin, Stanisław Płachta, Michał Mikuliński, Jerzy Kupiec, Józef Habryło, Eugeniusz Domagała, Jan Puskarczyk, Jan Mastaj, Roman Słupski.

Widok na Jezioro Czchowskie.

Gminny Ośrodek Kultury w Mokrzychach. Boisko do piłki nożnej.

Ośrodek kąpielowo-sportowy Brzesko-Okocim wybudowany staraniem działaczy OKS w latach 1964-67 ze środków Społecznego Funduszu Odbudowy Stolicy i Kraju oraz Prezydium WRN, Wojewódzkiego Komitetu Kultury Fizycznej w Krakowie przez Krakowskie Przedsiębiorstwo Robót Inżynierskich wg projektu PPRM Inwestprojekt z Krakowa, oddany do użytku w XXIII Rocznicę PKWN, dnia 22.VII.1967 r.

Basen.

Plaża nad Jeziorem Czchowskim – miejsce wypoczynku licznych wczasowiczów..

Jeziro Czchowskie. Przystań LOK.

Widok na Jezioro Czchowskie.

Domy wypoczynkowe w Czchowie. Dom Pracowników Prokuratury.

Dom Rybaka.

Komisja sędziowska, z lewej przewodniczący Powiatowego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki – mgr Jan Mastaj.

Jazda na motocyklach po torze z przeszkodami.

Wypoczynek po pracy. Poszczególne zakłady pracy, a przede wszystkim związki zawodowe w tych zakładach, organizują różne formy wypoczynku po pracy. Są to rozmaite imprezy, zabawy, zawody sportowe, wycieczki turystyczno-krajoznawcze, rajdy itp.

Złot motorowy zorganizowany przez Radę Miejsową Związku Zawodowego Pracowników Państwowych i Społecznych przy Prezydium PRN w Brzesku oraz Oddziału Powiatowego LOK. Złot oraz popisy jazdy na motorach zorganizowano w pięknej miejscowości Czchów-Zapora.

Odprawa zawodników.

Wycieczka turystyczno-krajoznawcza pracowników Prezydium PRN, zorganizowana przez Radę Zakładową Związku Zawodowego Pracowników Państwowych i Społecznych – w Bieszczadach – przed pomnikiem Gen. Karola Świerczewskiego.

W Tatrach – nad Czarnym Stawem.

Zwycięska drużyna.

Wręczenie pucharu, który otrzymuje dla drużyny jej kapitan mgr Jan Mastaj, przewodniczący Powiatowego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki.

Stadion „Korony” w dniu otwarcia Spartakiady ZZ PPiS.

Stadion Korony w Krakowie. Drużyna piłki nożnej ZZ PPiS przy Prezydium PRN w zawodach sportowych zajmuje pierwsze miejsce w województwie. Spartakiadę organizuje Zarząd Okręgu tego Związku.

Ogólnopolska Spartakiada Sportów Obronnych Ligi Obrony Kraju zorganizowana przez tę organizację na stadionie i w okolicy Brzeska. Po raz pierwszy stadion OKS gościł sportowców z całej Polski. Zorganizowanie tej imprezy w Brzesku było wyrazem uznania dla miejscowej organizacji LOK.

Wojewódzki Zlot Motorowy Związku Zawodowego Pracowników Państwowych i Społecznych i LOK, połączony z popisami jazdy na motorze oraz zawodami strzeleckimi. Zlot zorganizowany w Brzesku był wyrazem uznania dla dobra pracy i sprawności organizacyjnej Oddziału Powiatowego ZZPPiS oraz LOK.

Wojewódzka Spartakiada Związków Zawodowych zorganizowana na stadionie OKS z udziałem sportowców członków związków zawodowych z terenu całego województwa krakowskiego.

Ośrodek campingowy Pracowników Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Czchowie-Zaporze.

Domki campingowe nad Zaporą w Czchowie.

Ogródki działkowe przy ulicach Browarna-Mickiewicza w Brzesku.

Praca fizyczna w ogródku działkowym to przyjemność i wypoczynek.

Domek w ogródku działkowym.

Domek na działce.

**DROGI I KOMUNIKACJA
ORAZ ŁĄCZNOŚĆ**

1. Drogi i mosty

W chwili wyzwolenia w powiecie istniał następujący podział dróg publicznych: drogi państwowe, drogi powiatowe i drogi wiejskie. Drogi państwowe, utrzymywane były przez państwo, drogi powiatowe przez powiat, zaś drogi gminne z funduszków gminy i przy pomocy świadczeń w naturze, tak zwanego szarwarku.

Przed wojną ogólnie na terenie powiatu dróg państwowych i powiatowych było w sumie 239 km, zaś dróg gminnych 619 km. Na tę ilość dróg, dróg gminnych zwanych później „lokalnymi”, 342 km stanowiły drogi o nawierzchni gruntowej. Nawet nie wszystkie drogi państwowe i powiatowe posiadały nawierzchnię twardą, tłuczniową. Stan ten w czasie wojny pogorszył się jeszcze bardziej. Nie było ani jednego kilometra drogi o nawierzchni kostkowej lub asfaltowej. Nawet droga państwowa nazwana później E-22, o znaczeniu międzynarodowym, miała nawierzchnię tłuczniową. Na takich drogach komunikacja mechaniczna była bardzo utrudniona. W tej sytuacji komunikacja ograniczała się tradycyjnie do „podwody”, a najczęściej pary własnych nóg. Jeszcze w roku 1938 w całym powiecie było 21 pojazdów mechanicznych, z tego 4 to samochody osobowe, 6 ciężarowych i 11 motocykli. Cały transport odbywał się przy pomocy koni. Łączność między stacją kolejową Słotwina-Brzesko a miastem utrzymywały drożki jednokonne.

Układ sieci dróg lokalnych i państwowych, ich jakość i stan oraz liczba środków transportowych, to jeden z podstawowych warunków prawidłowego funkcjonowania gospodarki, a sytuacja na tym odcinku po zakończeniu działań wojennych stała się bardzo trudna. Zabrano się więc z miejsca do remontów i budowy dróg państwowych, powiatowych i gminnych a także do budowy mostów. Wiadomo jednak było, że szybka likwidacja utrwalonych przez długie lata zaniedbań i okupacyjnych zniszczeń nie była możliwa.

Duże znaczenie w budowie nowych nawierzchni, nowych odcinków dróg i remontów miał nowy podział dróg na drogi państwowe i drogi lokalne.

Z grubsza można ten podział określić następująco: do dróg państwowych zaliczono dotychczasowe drogi państwowe oraz te drogi powiatowe, które stanowiły ciągi i łączyły ze sobą powiaty, drogami lokalnymi zostały ważniejsze drogi wewnątrz powiatu, łączące ze sobą gminy. O tym, które drogi zaliczone zostały do dróg lokalnych decydowała uchwałą Powiatowa Rada Narodowa. Inne drogi publiczne, o małym znaczeniu komunikacyjnym, pozostawały drogami wiejskimi. Na terenie wiejskim były jeszcze drogi do pól, stanowiące własność jednego lub wspólną kilku właścicieli.

Drogi państwowe były i są utrzymywane ze środków państwowych i administrowane przez

Rejony Eksploatacji Dróg Publicznych, konkretnie w naszym powiecie przez taki Rejon z siedzibą w Bochni i w mniejszym zakresie przez Rejon w Tarnowie.

Drogi lokalne utrzymywane były od tego czasu do chwili obecnej przez gromady, później przez gminy z budżetu powiatu przy pomocy utworzonego w tym celu Powiatowego Zarządu Drogowego, podporządkowanego Prezydium PRN. Zarząd ten posiadał oprócz środków własnych także środki przekazywane przez gromady, a później gminy z funduszu gromadzkiego na niektóre cele miejscowe, który to fundusz został utworzony na mocy ustawy w roku 1958, zastępującej zniesione nią świadczenia w naturze (szarwark). Dodać tu należy, że za zniesieniem świadczeń w naturze, zwanych szarwarkiem wypowiadała się ludność, uważając świadczenia w naturze za formę przestarzałą. Chodziło bowiem o przymusową robocizną pieszą lub konną. Potrzeby w zakresie dróg i mostów były jednak znacznie większe niż wszystkie te środki. Dlatego zainteresowana ludność uzupełniała je wydatnie, podejmując i wykonując liczne społeczne czyny drogowe, dzięki czemu w ciągu trzydziestu lat dokonano się tak wiele w tej dziedzinie.

Jakkolwiek budowie i utrzymaniu dróg i mostów poświęcono od początku wiele starań, to jednak prawdziwy postęp i olbrzymi skok nastąpił w latach sześćdziesiątych i później, kiedy to rady narodowe, w oparciu o inicjatywę i podejmowane zobowiązania ludności, zaczęły uchylać pięcioletnie plany drogowe, zakładając budowę rocznie po 20-24 km nowych dróg lokalnych, oprócz bieżących remontów innych odcinków dróg.

Ludność wykazywała ogromne zrozumienie, wspierając te plany czynami drogowymi, bezinteresownym odstąpieniem swoich gruntów na poszerzenie i regulację dróg, a nawet w formie materiałów drogowych, jak piasku czy żwiru z własnych gruntów. Tylko w bardzo nielicznych wypadkach dochodziło do odmowy i nieporozumień, co zresztą spotkało się z powszechną dezaprobatą miejscowej ludności. Dzięki takiemu stanowisku ludności, plany budowy i remontów dróg lokalnych były nie tylko wykonywane, ale także przekraczane.

W latach 1958-60 wybudowano 6 km nowych dróg lokalnych o nawierzchni twardej, a przebudowano 10 km. Do roku 1964 sieć dróg lokalnych powiększyła się o 26 km nowych dróg, a przebudowano nawierzchnię na 240 km. Do roku 1968 wybudowano już 76 km dróg twardych, a poprawiono nawierzchnię na dalszych 39, 1 km dróg.

W okresie 30-lecia wybudowano nawierzchnię twardą na wszystkich drogach państwowych na terenie całego powiatu. Droga E-22 Kraków-Rzeszów otrzymała początkowo nawierzchnię kostkową, na którą później nałożono nawierzchnię asfaltową.

Na wszystkich pozostałych drogach państwowych po utwardzeniu nawierzchni tłuczniem położono nawierzchnię asfaltową. Obecnie więc nawierzchnię asfaltową posiadają wszystkie drogi państwowe w powiecie o długości 236 km, a jak na wstępie kronikarz wspomina, nie było ani jednego kilometra takiej drogi.

Na drogach lokalnych osiągnięcia są niemniej imponujące. Dzięki ofiarnej pracy społeczeństwa naszego powiatu, przy pomocy przewidzianych w budżetach środków finansowych a także specjalnych dotacji na popieranie czynów społecznych, wybudowano w powiecie w okresie 30-lecia 288 km dróg twardych, w tym 72 km o nawierzchni bitumicznej o wartości ponad 260 mln zł. Nakładem 1.200 tys. zł. zostało ulepszonych 126 km dróg gruntowych. W ciągu tych pięciolatek drogowych ukończono takie ciągi dróg jak: Szczepanów – Borzęcin – Czarnawa, Zaborów – Wola Przemyskowska, Sufczyn – Perła – Biadoliny, Przyborów – Łęki – Wokowice, Sufczyn – Łysa Góra – Gwoździec. Niektóre drogi lokalne po przebudowaniu i ułożeniu nawierzchni bitumicznej zostały zaliczone do dróg państwowych i przejęte przez Rejony Eksploatacji Dróg.

Obecnie na terenie powiatu posiadamy 236 km dróg państwowych i 532 km dróg lokalnych. Na 100 km² przypada 35 km dróg lokalnych o nawierzchni twardej.

Jak wiele się pod tym względem zmieniło w powiecie, mogą powiedzieć ludzie, którzy pamiętają jak było. W czasie wiosennych roztopów czy jesiennych słoń, niektóre miejscowości były wprost odcięte od świata. W nagłych wypadkach żaden pojazd mechaniczny, a więc pogotowie ratunkowe z pomocą lekarską, czy też straż pożarna do pożaru nie mogły tam dotrzeć. Olbrzymie trudności miała też młodzież szkolna dojeżdżająca do szkół czy robotnicy do pracy. Wystarczy dla przykładu podać wieś Bucze w gminie Szczepanów, niedaleko Brzeska, albo wieś Biesiadki i szereg innych, do których dojazd nawet furmanką był często niemożliwy.

W Buczu i w Pojawiu ludność tych wsi samorzutnie podjęła społeczny czyn drogowy i sposobem eksperymentalnym, polegającym na utwardzeniu nawierzchni cementem i położeniu na niej dywanika bitumicznego, doprowadziła do tego, że wsie te posiadają doskonałą drogą a nawet połączenie linią autobusową. Dzięki nowym drogom, linie autobusowe otrzymały i inne wsie jak: Gosprzydowa, Lewniowa, Biesiadki, Żłota, Wojakowa, Kąty, Dobrociesz, Łysa Góra, Jaworsko i szereg innych.

Znaczne osiągnięcia miały miejsce także w budowie mostów. W okresie powojennym kosztem prawie 70 mln zł. wybudowano na drogach lokalnych 52 stałych, żelbetowych mostów o łącznej długości 919 mb. Trudno je wymienić wszystkie,

do ważnych zaś, liczących ponad 20 mb długości, należą mosty w: Kwikowie, Borzęcinie, Rajsku, Wał-Rudzie, Zabawie, Wokowicach, Jadownikach, Porębie Spytkowskiej i Gosprzydowej. Do tego dochodzą nowe mosty wybudowane na drogach państwowych, jak 2 w Brzesku, po 1 w Bielczy, Gnojniku, Szczurowej – Włoszynie. Rozpoczęto budowę wielkiego mostu na Dunajcu w Roztoce. Są to oczywiście tylko większe mosty, nie licząc wybudowanych mniejszych. W sumie bowiem wszystkich mostów w powiecie mamy 71. Są to mosty nowe, żelbetowe, które zastąpiły stare przedwojenne drewniane a więc nietrwałe.

I jeszcze jeden przykład spontanicznej, w czynie społecznym podjętej, budowy mostu w Buczu, gmina Szczepanów. Wybudowany tam został już w roku 1947 pierwszy w powiecie most żelbetowy. Budowała go ludność, dając nie tylko robociznę zwykłą a także fachową, dostarczając też część materiałów. I choć nie jest to duży most, to jednak warto o nim wspomnieć choćby ze względu na pionierską rolę ludności tej wsi i jej duże poświęcenie, gdy np. trzeba było aż z Tarnowa wozic furmankami szyny kolejowe przydzielone dla uzbrojenia tego mostu.

Kreśląc obraz osiągnięć powiatu w dziedzinie budowy dróg i mostów, należy podkreślić jeszcze raz, że obok środków finansowych olbrzymie znaczenie miała praca ludności w postaci dobrowolnej robocizny, oddawanie gruntów i materiałów na rzecz dróg lokalnych.

Obraz ten nie byłby pełny, gdyby nie wspomnieć o pomocy fachowej, materiałowej i transportowej dla ludności wykonującej czynem społecznym prace na drogach i przy budowie mostów.

Po wyzwoleniu projekty, prace fachowe i nadzór nad pracami na drogach powiatowych i gminnych wykonywał Powiatowy Zarząd Drogowy, który był przedsiębiorstwem podległym Wydziałowi Powiatowemu. Następnie w miejsce tego Zarządu powołany został Wydział Komunikacji podległy Prezydium PRN, Wydział ten nie dysponował już ani takim personelem fachowym, ani też zapleczem materiałowym czy transportowym, jak Zarząd. Jego możliwości udzielenia pomocy gromadom były mocno ograniczone.

W roku 1962 został utworzony Powiatowy Zarząd Dróg Lokalnych, który przejął nadzór i pomoc dla gromad, a później gmin w zakresie dróg i mostów lokalnych. Zarząd ten otrzymywał coraz więcej środków finansowych na zatrudnienie służby drogowej w terenie, nadzorców robót i dróżników a także na zatrudnienie w samym Zarządzie fachowych projektantów i innych pracowników fachowych i personelu kancelaryjnego. Przekazywano też pewne sumy z budżetu na prace drogowe i na popieranie czynów społecznych i zakup koniecznych maszyn drogowych i transportowych.

Poszczególne gromady przekazywały też pewne sumy na prace drogowe i mostowe pochodzące z funduszu gromadzkiego na niektóre cele miejscowe. Na zalecenie Powiatowej Rady Narodowej 80% tego funduszu gromadzkie rady narodowe uchwałyły właśnie na drogi i mosty lokalne.

Powiatowy Zarząd Dróg Lokalnych mógł rozwinąć skuteczną działalność także dzięki temu, że otrzymywał stałą pomoc ze strony Powiatowej Rady Narodowej i jej Prezydium a także Komisji Komunikacji PRN, a osobiście przewodniczącego Prezydium PRN Tadeusza Bałysa, który w swojej pracy dużo uwagi poświęcał sprawom drogowym i czynom społecznym ludności.

Na przełomie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych Powiatowy Zarząd Dróg Lokalnych uzyskał własną bazę lokalową. W Brzesku na tzw. Brzezowcu wybudowano odpowiedni budynek biurowy z pracownikami i zapleczem magazynowo-warsztatowym. W ciągu lat zakupił odpowiednią liczbę ciągników, samochodów, walców i innych maszyn drogowych, co pozwoliło na poszerzenie frontu robót. Ponadto na terenie Woli Dębińskiej uruchomiono wytwórnię mas bitumicznych z przeznaczeniem na drogi lokalne. Uruchomiono własne żwirownie, a w pewnym okresie nawet kamieniołom. W sumie Powiatowy Zarząd Dróg Lokalnych również przyczynił się do wykazanych wyżej osiągnięć w dziedzinie budowy i utrzymania dróg lokalnych.

Pracami Powiatowego Zarządu Drogowego kierował inż. Jan Widt, Wydziałem Komunikacji Władysław Kumorek, Powiatowym Zarządem Dróg Lokalnych inż. Antoni Kaliciak, a po jego przejściu na emeryturę inż. Aleksander Korol, który pełni tę funkcję po dzień dzisiejszy.

„Nie ma złej drogi do mojej niebogi...”

To ludowe przysłowie przestało już być w naszym powiecie aktualne. W okresie trzydziestu lat powojennych drogi wiejskie zmieniły się nie do poznania. W miejsce błotnistych, grząskich, mamy dziś drogi o nawierzchni twardej, najczęściej bitumicznej. Gdy dawniej w okresie roztopów i ślot niektóre wsie praktycznie odcięte były od świata – dziś posiadają one nawet normalną komunikację autobusową. Obecnie nie tylko „do mojej niebogi” można wygodnie dojechać, dojechać motorem, samochodem, rowerem czy autobusem, ale wszędzie dokąd się zamierza.

Dobre drogi – to jedno z największych osiągnięć 30-lecia. Przyczyniły się do tego podejmowane corocznie i wykonywane społecznie czyny drogowe zainteresowanej ludności, co w połączeniu z dotacjami powiatu i środkami pochodzącymi ze świadczeń na niektóre cele miejscowe – przyniosło konkretne rezultaty w postaci wielu kilometrów dobrych dróg i szeregu mostów. Oto co znaczy

zbiorowy wysiłek i jedność działania wszystkich zainteresowanych na rzecz wspólnego dobra.

2. Komunikacja autobusowa i samochodowa

Przed wojną przez Brzesko przebiegała tylko jedna linia autobusowa, Kraków – Brzesko – Nowy Sącz – Krynica. W czasie wojny autobusów w ogóle nie było. W 1945 roku należało więc uruchomić wszystko od nowa. Uruchamiano więc stopniowo komunikację autobusami PKS, na początku na kilku głównych trasach, a więc Kraków – Brzesko – Nowy Sącz – Krynica, Kraków – Tarnów, potem Kraków – Brzesko – Zakliczyn. Stopniowo, w miarę przybywania taboru samochodowego oraz poprawy stanu dróg w powiecie i budowy nowych mostów, stworzone zostały warunki dla rozwoju motoryzacji i komunikacji autobusowej. Każdego roku więc przybywały nowe linie przelotowe, a z czasem, szczególnie w latach sześćdziesiątych i lokalne z autobusami odjeżdżającymi i przyjeżdżającymi do Brzeska.

Pod koniec lat sześćdziesiątych uruchomiono także komunikację podmiejską PKS. Urządzono dworzec autobusowy na placu Żwirki i Wigury w Brzesku, początkowo w budynku, gdzie dziś mieści się bar Ekspres, a później w narożnym budynku od strony ul. Głowackiego, gdzie znajduje się do dziś. Przed paru laty wyburzono przy tym placu dwa stare budynki i plac autobusowy znacznie powiększono, co ułatwiło manewrowanie a także w ogóle ruch na tym dworcu oraz obsługę pasażerów. Usunięta też została z tego placu stacja benzynowa, która nie tylko utrudniała ruch, ale też zagrażała bezpieczeństwu okolicznych domów. Na placu przy ul. Solskiego, naprzeciw FOB urządzono bazę dla taboru PKS – tak autobusów, jak też samochodów ciężarowych. Własną bazę transportową posiada również PZGS. Transport towarów i zaopatrzenie odbywa się już teraz wyłącznie samochodami.

Na koniec roku 1974 brzeska placówka PKS obsługiwała już ponad 200 kursów, autobusy przewożą dziennie średnio 5.500 – 6.500 pasażerów.

Obecnie w powiecie mamy zarejestrowanych 6.346 pojazdów mechanicznych, w tym 1.172 to ciężki tabor samochodowy. Dodać należy, że znaczna ilość samochodów osobowych to samochody prywatne w mieście i na wsi. Dziś samochodów na wsi widzi się więcej niż przed wojną rowerów, nie mówiąc już o motocyklach, których jest duża liczba.

3. Komunikacja autobusowa MKS

Początkowa komunikacja w mieście, a w szczególności na trasie stacja kolejowa – miasto odbywała się dorożkami konnymi właścicieli prywatnych. Z czasem wyparta została przez samochody osobowe prywatne (taksówki).

Na przykładzie jednej drogi – czyn społeczny mieszkańców wsi Bucze gmina Szczepanów.

Tak wyglądała droga Mokrzyńska-Bucze, łącząca tę wieś ze światem.

Rozsypywanie cementu.

Skrapianie wodą.

Mieszanie żwiru i piasku z cementem.

Walcowanie nawierzchni.

Tak wygląda ta droga teraz.

Komitet Budowy drogi w Buczu. Od lewej: Józef Guziana, przewodniczący GRN w Szczepanowie, sołtys wsi Bucze Mieczysław Gibała.

Droga państwowa na odcinku Biskupice Melsztyńskie-Melsztyn.

Droga państwowa obok zalewu czchowskiego.

Różne odcinki dróg lokalnych o nawierzchni bitumicznej wybudowane przy pomocy czynów społecznych zainteresowanej ludności.

Łysa Góra.

Łęki.

Lewniowa.

Ruda Kameralna.

Poręba Spytkowska.

Maszkienice.

Praca przy budowie drogi państwowej.

Praca przy budowie drogi lokalnej w Pojawiu systemem eksperymentalnym (utwardzanie nawierzchni cementem), podobnie jak w Buczu.

Prace przy budowie drogi przez wieś w Przyborowie i Jastwi.

Budowa nawierzchni na drodze państwowej.

Taki obrazek czynu społecznego można było widzieć w niejednej wsi brzeskiej.

Droga lokalna wiejska w Zaborowie.

Droga w Wajakowej.

Drogi lokalne o powierzchni bitumicznej na terenie powiatu.

Przyborów.

Droga przez wieś – Wola Radłowska.

Bucze.

Drogi o nawierzchni bitumicznej.

Jadowniki.

Aleja jesionowa Wojnicz-Więckowice.

Gnojnik.

Aleja lipowa w Szczepanowie.

Most na Uszwicy w Wokowicach.

Most na Uszwicy w Jadownikach.

Pierwszy most w powiecie wybudowany został w 1947 r. w Buczu, gmina Szczepanów na rzece Uszewka, całkowicie w czynie społecznym.

Most na Uszwicy w Maszkienicach-Sterkowcu.

Most na Uszwicy w miejscowości Szczurowa-Włoszyn.

Most na Paleśnianie w Luświczach.

Most na rzece Kisielinie w Wał-Rudzie, Gmina Zabawa.

Powiatowy Zarząd Dróg Lokalnych – podległy Prezydium PRN w Brzesku. Wytwórnia mas bitumicznych PZDL w Woli Dębińskiej. Masę bitumiczną wytwarza się na potrzeby dróg lokalnych w powiecie.

Państwowa Komunikacja Samochodowa PKS.

Dworzec autobusowy PKS przy placu Żwirki i Wigury.

Prom elektryczny na Dunajcu w Wytrzysszeczce. Dawniej, poruszany ręcznie, stanowił własność gromady. Za przewóz pobierane były skromne opłaty. Po upaństwowieniu promu przewóz jest bezpłatny.

Przystanek autobusowy PKS w Borzęcinie.

Jeden z przystanków PKS na trasie Brzesko-Tarnów. Szereg takich przystanków wybudowała PKS na trasie Brzesko-Nowy Sącz.

Miejska Komunikacja Samochodowa

Zajezdnia MKS przy ulicy Głowackiego.

Przystanek MKS przy dworcu kolejowym.

Przystanek MKS na pl. Gen. Świerczewskiego.

Dzięki staraniom władz miejskich w połowie lat sześćdziesiątych uruchomiono miejską komunikację samochodową przy pomocy samochodów MKS w Tarnowie. Miasto Brzesko było zbyt małe, aby mogło u siebie uruchomić własną komunikację miejską. MKS Tarnów swoimi autobusami obsługiwała Brzesko.

Powstały najpierw dwie linie miejskiej komunikacji, nr 1 – Dworzec Kolejowy – Browar Okocim i nr 2 – Jadowniki – Brzesko – Jasień. Wkrótce przybyła trzecia linia: Mokrzyńska – Brzesko – Browar zmieniona następnie na trasę Mokrzyńska – Brzesko – Poręba Spytkowska. Uruchomiono też linię Brzesko – Gnojnik (nr 4), jednak po krótkim czasie z powodu braku pasażerów zmieniono ją na trasę Dworzec PKP – Brzesko – ul. Leśna.

Początkowo na skutek niepomyślnego ułożenia stref przez Tarnów opłaty były dość duże np. Browar – Dworzec PKP aż 3 zł. Wskutek interwencji ludności i władz miejskich zmieniono strefy podobnie jak w Tarnowie, co spowodowało, że na tej samej trasie bilet kosztował 1.50 zł.

Uruchomienie komunikacji miejskiej w Brzesku spotkało się z dużym uznaniem ludności Brzeska i okolicy, a także przyjezdnych.

Miejska Komunikacja Samochodowa została uruchomiona dokładnie z dniem 1 sierpnia 1964 r. Brak było zajezdni. Autobusy tymczasowo zajeżdżały na plac magazynowy Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej przy ul. Głowackiego, naprzeciw ulicy Nowej. Po kilku latach przystąpiono do budowy właściwej zajezdni. Prace trwały jednak dość długo, podczas robót ziemnych na miejscu budowy odkryto duży magazyn z pociskami artyleryjskimi, pozostawiony przez wojska niemieckie. Ostatecznie zajezdnię oddano do użytku w roku 1974.

Przystanki Miejskiej Komunikacji Samochodowej zlokalizowano w różnych punktach miasta, zbudowane zostały w czynie społecznym przez załogę Browaru Okocim.

4. Rzeszowskie Zakłady Naprawy Samochodów – Zakład w Brzesku

Zakład ten powstał w roku 1945 jako warsztaty przy Spółdzielni Rolniczo – Handlowej Miarka, której prezesem w owym czasie był Józef Stus. Kierownikiem warsztatu został Adam Skurnóg. Zadaniem tego warsztatu była naprawa maszyn rolniczych a także produkcja niektórych maszyn rolniczych oraz naprawa taboru samochodowego Miarki. Po przejęciu Miarki przez PZGS, w roku 1949 warsztat przejęty został przez Wojewódzkie Zakłady Remontowo-Montażowe z siedzibą w Bieżanowie. Oprócz naprawy maszyn rolniczych Zakład w Brzesku wykonywał już usługi w zakresie naprawy silników spalinowych, które z braku

elektryczności były na wsi powszechnie używane, kotłów parowych, i to zarówno na terenie powiatu brzeskiego, jak też dla powiatu nowosądeckiego, a nawet województwa rzeszowskiego. Zakład zajmował się też w szerszym zakresie naprawą samochodów dla pionu spółdzielczego. W roku 1956 Zakład został przejęty przez Techniczną Obsługę Samochodów w Krakowie, a w roku 1973 został przejęty przez taką instytucję w Rzeszowie.

Już po przejściu przez Kraków zakres usług został poszerzony o naprawę samochodów ciężarowych i osobowych, później zaniechano naprawy samochodów ciężarowych, pozostawiono zaś naprawę samochodów tzw. dostawczych (poniżej 2,5 tony). Do naprawy zaczęto przyjmować samochody prywatne, co przy wzroście liczby tych pojazdów miało duże znaczenie dla ludności.

Kierownikami Zakładu byli: inż. Zdzisław Majewski, Marian Bielecki, Leon Marciniak, który pełni te obowiązki obecnie. Zakład zatrudnia 38 pracowników oraz 35 uczniów w zakresie mechaniki pojazdowej. Uczniowie, oprócz praktycznej nauki zawodu w zakładzie, uczęszczają do szkoły zawodowej w Brzesku, a niektórzy kontynuują naukę w Technikum Samochodowym w Tarnowie. W czasie swego istnienia Zakład wyszkolił około 800 fachowców w tej dziedzinie.

Pracownikami o najdłuższym stażu w zakładzie są m.in. Edmund Kokoszka, pracujący w charakterze mistrza od początku, Augustyn Góra, Ryszard Stus, Stefan Helon, Andrzej Karaś, Leopold Pyrek, Józef Kaźmierczyk. Niektórzy są już na emeryturze.

Zakład, który mieści się w zabudowaniach przy ul. Obrońców Stalingradu nr 11 miał początki bardzo skromne. Zaczęto od małego budynku pożydowskiego, który następnie rozbudowano do wymaganych rozmiarów. Wiele prac pracownicy Zakładu wykonali w czynie społecznym np. przy produkcji pustaków do rozbudowy budynku. Pomagali również inni np. Piotr Mrówka, który bezinteresownie służył radą fachową w sprawach budowlanych.

Największy rozwój Zakładu nastąpił w okresie, gdy pozostawał on pod zarządem Krakowa. Liczba pracowników wzrosła wtedy z 15 do 40.

5. Komunikacja kolejowa

Styczeń 1945 roku. Wycofujące się wojska niemieckie niszczą wszystko, szczególnie zaś linie kolejowe. Wydzielono specjalne ekipy saperów, które minują i wysadzają budynki i urządzenia stacyjne, nastawnie i rozjazdy, nawet linie telefoniczne. Specjalne urządzenie w rodzaju potężnego pługa ciągniętego przez lokomotywę wrywa za sobą i łamie jak zapalki podkłady kolejowe. Szyny rozrywane są na kawałki ładunkami dynamitu. W ten sposób całkowitemu zniszczeniu uległa dwutorowa linia kolejowa na przestrzeni całego powiatu.

Dworzec kolejowy w Brzesku.

Uroczysty moment otwarcia dworca kolejowego w Brzesku dnia 21 lipca 1965 r. Dokonuje dyrektor Okręgu – Skrybeński.

Wybudowany czynnem społecznym przystanek kolejowy w Jasieniu.

Uroczystość otwarcia przystanku kolejowego w Jasieniu pow. Brzeski dnia 29.V.1960 r. Udział biorą mieszkańcy Jasienia pow. Brzesko i mieszkańcy Jodłówki powiat Bochnia.

W oczekiwaniu na przyjazd pierwszego pociągu wg rozkładu jazdy.

Przyjechał i stanął na przystanku po raz pierwszy pociąg z Krakowa.

W powietrze wysadzono stację kolejową w Biadolinach, przystanek w Sterkowcu i stację kolejową Słotwina – Brzesko. Z tej ostatniej pozostał fragment pomieszczenia przeznaczony na poczekalnię, mocno jednak uszkodzony i później tymczasowo zabezpieczony. Został też wysadzony most na Uzwicy pomiędzy Biadolinami a Sterkowcem. Taki był stan kolei w chwili wyzwolenia powiatu w styczniu 1945 roku.

Natychmiast jednak przystąpiono do odbudowy zniszczeń. Było to potrzebne nie tylko dla przywrócenia komunikacji na potrzeby ludności, ale w danej sytuacji także dla dalszego zaopatrzenia wojsk walczących na froncie. Prace prowadziły wojska radzieckie a także miejscowa ludność i jak zawsze ofiarni kolejarze. W pierwszym rządzie

chodziło o ułożenie nowych torów, odbudowanie mostu oraz niezbędnych dla ruchu urządzeń sygnalizacyjnych. Wkrótce też ruszyły pociągi. Tory w tym czasie były szerokie. Brak było wagonów osobowych, przewóz pasażerów odbywał się więc przez dość długi czas w krytych wagonach towarowych o charakterystycznej oficjalnej nazwie TOWOS. Dookoła ścian w tych wagonach ustawione były prowizoryczne ławki, podróż więc w takich warunkach była uciążliwa. Pociągów takich było mało, ścisk więc panował niesamowity.

Po zakończeniu wojny jeszcze jakiś czas jeżdżono po torach szerokich, bowiem ze Związku Radzieckiego nadchodziły transporty żywności dla ludności i różnych urządzeń dla odbudowującego się kraju. Po pewnym czasie torom przywrócono normalną szerokość. Stopniowo sprowadzono do ruchu wagony osobowe jednak starego typu i mocno wyeksploatowane, później zastępowano je nowszymi i lepszymi wagonami. Przy przebudowie torów na normalną szerokość, obok pracowników kolejowych, pracowali społecznie pracownicy brzeskich zakładów pracy i instytucji a także okoliczna ludność.

Wybudowano po kolei nowe stacje kolejowe: najpierw prowizoryczny przystanek kolejowy w Sterkowcu, istniejący zresztą do dziś, następnie w roku 1960 stację kolejową w Biadolinach, a dnia 21 lipca 1965 roku stację kolejową Brzesko – Okocim.

Z końcem 1957 roku wśród mieszkańców wsi Jasień i Jodłówka (powiat Bochnia) powstała myśl budowy przystanku kolejowego dla potrzeb ludności tych wsi. Istotnie, mieszkańcy tych miejscowości mieli dość daleko do stacji kolejowej w Brzesku lub Rzezawie. 28 grudnia 1957 roku odbyło się pierwsze zebranie, wyłonionego przez ludność obu tych wsi, Społecznego Komitetu Budowy Przystanku w Jasieniu. Inicjatorem i głównym motorem prac tego Komitetu został jego przewodniczący, mieszkaniec Jasienia, adwokat, mgr Kazimierz Przybyś. W skład Komitetu weszli z Jasienia: Adam Ferenc i Stanisław Wanocha, a z Jodłówki Jan Gałka, Władysław Wyczęsany i Jan Wydra.

Komitet gromadził materiały budowlane ze środków uzyskanych z samoopodatkowania się ludności i z imprez. W czasie samej budowy ludność świadczyła dobrowolną robocizną niefachową. Komitet zapewnił sobie najpierw zgodę Dyrekcji Okręgowej PKP w Krakowie na wybudowanie przystanku, a dnia 14 maja 1958 roku Dyrekcja zaakceptowała założenia projektowe. Wkrótce też rozpoczęto budowę przystanku. Podkreślić należy szczególnie ofiarną pracę mieszkańców Jodłówki, na przykład, gdy potrzeba była zniwelować teren, a pewna instytucja za wykonanie tego sypczaczem zażądała sumy 25 tys. zł., około stu mieszkańców Jodłówki wyszło z łopatami, inni dostarczyli furmanek i tak w ciągu dwu dni prace zostały wykonane bezpłatnie.

Wysiłek finansowy tych wsi oraz wartość wniesionej bezpłatnie robocizny można określić na sumę 300 tys. zł. Do tej sumy dołożyło się Prezydium WRN w Krakowie, przyznając dotację na popieranie czynów społecznych w wysokości 150 tys. zł. Dużą pomoc przy realizacji tego zamierzenia udzielił krajan z Jodłówki, dyrektor Przedsiębiorstwa Robót Przemysłu Rolniczego, poseł Wilk, szczególnie przy pracach wykończeniowych, gdy brak było na miejscu odpowiednich fachowców.

Dyrekcja kolei zaproponowała do wyboru nazwy przystanku: Jodłówka lub Jasień Brzeski. Na wniosek Prezydium PRN w Brzesku przyjęto tę drugą nazwę.

29 maja 1960 r. odbyła się uroczystość otwarcia przystanku Jasień Brzeski. O godzinie 13: 25 zatrzymał się na tym przystanku po raz pierwszy pociąg osobowy. Wydarzenie to zostało powitane z wielką radością przez licznie przybyłą ludność zainteresowanych wsi.

Kolejnym osiągnięciem była elektryfikacja linii kolejowej. Pierwszy pociąg elektryczny z Krakowa przyjechał na stację Brzesko – Okocim dnia 24 kwietnia 1962 roku o godzinie 13-tej. I ten fakt powitali z wielką radością przedstawiciele władz powiatowych, ludność miejscowa oraz młodzież szkolna.

Dalszym osiągnięciem była przebudowa peronów, utwardzenie kostką placów wyładowniczych, budowa magazynu i instalacja urządzeń do mechanicznego wyładowania wagonów.

6. Łączność pocztowo-telekomunikacyjna

Na terenie powiatu działają: Obwodowy Urząd Pocztowo-Telekomunikacyjny w Brzesku, mający swą siedzibę przy ulicy Kościuszki oraz Nadzór Telekomunikacyjny, obecnie usytuowany w tym samym budynku.

W terenie działa 28 Urzędów Pocztowo-Telekomunikacyjnych a mianowicie: Biadoliny Szlacheckie, Bielcza, Brzesko 1, Brzesko 2, Brzesko 3, Czchów, Dębno, Doły, Filipowice, Gnojnik, Gwoździec, Iwkowa, Jadowniki, Łysa Góra, Marcinkowice, Olszyny, Paleśnica, Porąbka Iwkowska, Szczepanów, Szczurowa, Tymowa, Uszew, Wał-Ruda, Wojnicz, Zaborów, Zakliczyn.

Po wyzwoleniu miasta i powiatu brzeskiego początki działalności tej instytucji były bardzo trudne. Dnia 22 stycznia 1945 roku ówczesny naczelnik Obwodu, Józef Padło razem z pracownikami, którzy zgłosili się do pracy, przystąpił do uruchomienia Urzędu. Oprócz niego pierwszymi pracownikami, którzy stawili się do pracy byli: Mieczysław Nowosielski naczelnik UPT Słotwina (dziś Brzesko 2), asystent Władysław Tatar, asystent Zenon Sobol, asystent Henryk Skórnoń, asystent Zygmunt Miałkowski, kontroler Karol Trojanowski, technik Franciszek Kosiński oraz

pracownicy fizyczni: Antoni Jakubowski, Michał Kalwara, Franciszek Laska, Franciszek Stolarczyk, Tomasz Król i inni.

Lokal opuszczonego przez okupanta Urzędu Pocztowego był całkowicie zdemolowany. Centrala telefoniczna zniszczona. Przystępując do pracy, w pierwszym rzędzie, należało uporządkować pozostawiony w takim stanie lokal Urzędu. Część pracowników szorowała podłogi, inni zaś znosili i ustawiali sprzęty. Rozbite w oknach szyby naprawiano kawałkami szkła lub tekturą. Do opalania pomieszczeń używano zniszczonych przez okupanta słupów telefonicznych. Inni pracownicy przeszukiwali pomieszczenia w piwnicy, gdzie znaleziono przedwojenne druki pocztowe i przygotowali je do pracy. Trzy pomieszczenia, w których zainstalowane były urządzenia teletechniczne zostały celowo zniszczone, centrala telefoniczna o stu klapach oraz aparat telefoniczny zabrano i wywieziono. Monterzy, którzy zgłosili się do pracy, przystąpili do prowizorycznego instalowania stacji telefonicznych w komendach wojskowych i powstających placówkach pocztowych.

W pierwszych dniach po wyzwoleniu korespondencję (przesyłki) przywoziły i zabierały okazjnie samochody wojskowe. Wymiana poczty pomiędzy Brzeskiem a pozostałymi placówkami pocztowymi w powiecie dokonywana była również „okazją”. W placówkach pocztowych na terenie powiatu również stawiali do pracy pracownicy, którzy przetrwali okupację i organizowali swe warsztaty pracy. W lutym i początkach marca 1945 roku przedstawiciel Obwodowego Urzędu Pocztowego dokonał otwarcia placówek w Słotwinie, Okocimiu, Czchowie, Biadolinach Szlacheckich, Borzęcinie, Bogumiłowicach, Wojniczu, Radłowie, Tymowej, Uszwi, Szczurowej, Zakliczynie, Paleśnicy, Dębnie, Szczepanowie, Iwkowej, Jadownikach i Porąbce Uszewskiej. Przy otwarciu placówek dokonywano spisu przedmiotów i inwentarza pozostawionego przez okupanta, względnie odszukanego sprzed wojny.

Ze szczupłej liczby pracowników którzy zgłosili się do pracy, część, jak: Miałkowski, Brzeziński, Nowosielski, wyjechała na tereny zachodnie w celu organizowania nowych placówek. Ziemie Odzyskane potrzebowały również fachowców i w tej dziedzinie. Na skutek tego Obwodowy Urząd Pocztowo-Telekomunikacyjny zmuszony był angażować do pracy kandydatów bez jakichkolwiek kwalifikacji zawodowych i ogólnych. Pracowników takich szkolił we własnym zakresie. Sytuację pogarszał fakt bardzo niskich zarobków np. przez pierwsze 2 miesiące wypłacano po 300 zł miesięcznie (stara waluta) wszystkim bez wyjątku. W czerwcu 1945 roku zorganizowano 2 kursy 4 miesięczne, na których przyuczono 40 pracowników na stanowiska pracowników umysłowych. Kursami kierowali: Józef Padło i kontroler

Pocztowcy brzescy w czasie uroczystości wręczenia proporca przechodniego.

Grupa wyróżnionych pracowników pocztowych.

Dyrektor Obwodu, Edward Woźniak i przewodniczący Rady Zakładowej, Jan Kądziołka.

obwodu Józef Nikon, b. naczelnik UP w Dolinie. Większość tych pracowników skierowana została do pracy na Ziemiach Zachodnich. Część zatrudniono w powiecie. W maju 1945 roku Dyrekcja zaszeregowała pracowników w oparciu i pragmatykę służbową z 1934 roku. Dokonano też w związku z tym odpowiedniej podwyżki wynagrodzeń.

Przewóz poczty między placówkami w terenie a Urzędem Pocztowym w Słotwinie odbywał się furmankami na podstawie indywidualnych umów. Dnia 9 grudnia 1949 roku został przydzielony samochód marki Chevrolet, przy pomocy którego dokonywano wymiany ładunku pocztowego z nie-

którymi placówkami obwodu. W miarę wzrastania zapotrzebowania na usługi pocztowe zachodziła konieczność zwiększenia liczby placówek. Z dniem 1 maja 1949 roku uruchomiono placówkę pocztową w Łysej Górze, dnia 21 lutego 1952 założono placówkę pocztową w Gwoźdźcu, dnia 11 lipca 1952 założono placówkę pocztową w Drużkowie Pustym, dnia 27 lipca 1952 założono pośrednictwo pocztowe w Grabnie. W roku 1955 uruchomiono kilka nowych placówek pocztowych w: Bielczy, Górcie, Melsztynie, Porębie Spytkowskiej i Wał-Rudzie. W tym czasie w związku z podziałem administracyjnym i utworzeniem gromad, placówka pocztowa w Radłowie przeszła do powiatu tarnowskiego.

Z dniem 1 lipca 1954 roku zgodnie z zarządzeniem Ministra Poczty i Telegrafów nastąpiła reorganizacja Obwodowych Urzędów Poczty i Telekomunikacyjnych, które przyjęły nazwę Powiatowych Zarządów Łączności. Do tych zarządów weszły samodzielne do tej pory: Nadzór Telekomunikacyjny i Radiowęzeł. Z dniem 28 VI 1957 Powiatowy Zarząd Łączności uległ dalszej reorganizacji i przybrał nazwę Obwodowy Urząd Poczty i Telekomunikacyjny.

W styczniu 1951 roku Urzędowi Poczty i Telekomunikacyjnemu przydzielono nowy samochód (drugi), w wyniku czego zostały zlikwidowane przewozy poczty furmankami. Przydzielony samochód dokonywał wymiany ładunku pocztowego w dni powszednie dwurazowo z placówkami położonymi na trasie Brzesko 2 (dawna Słotwina) – Borzęcin, zaś jednorazowo na trasie Brzesko 2 – Iwkowa – Czchów. Po otrzymaniu samochodu, przystosowanego do przewozu pasażerów łącznie z ładunkiem pocztowym, z dniem 4 stycznia 1957 roku ruch taki został wprowadzony. Zniesiony on został z dniem 31 grudnia 1963 r., po dostatecznym zorganizowaniu przewozów pasażerów samochodami PKS-u.

Jak wspomniano na wstępie, pierwszym naczelnikiem Obwodu był Józef Padło, który przeszedł w stan spoczynku z dniem 1 kwietnia 1950 r. Drugim naczelnikiem od dnia 22 maja 1950 roku mianowany został Władysław Tatar, który we wrześniu 1952 roku został przeniesiony do Bochni. Od 28 września 1952 r. naczelnikiem Obwodu został Bronisław Soja, który z dniem 1 kwietnia 1962 r. przeniesiony został do Krakowa. Kolejnym naczelnikiem został z dniem 1 października 1962 r. Andrzej Kodura, później przeniesiony do Nowego Targu. Od dnia 1 marca 1964 roku naczelnikiem Obwodowego Urzędu Poczty i Telekomunikacyjnego w Brzesku został dotychczasowy zastępca naczelnika, Edward Woźniak.

Lokale zajmowane przez urzędy pocztowe wymagały przebudowy i remontów. W roku 1950 przeprowadzono remont kapitalny w lokalu Obwodowego Urzędu Poczty, w roku 1960

do nowych obszerniejszych lokali przeniesiono urzędy w Borzęcinie, w roku 1962 w Filipowicach. W roku 1962 wyremontowano i zmodernizowano lokale placówek pocztowych Łysa Góra, Szczurowa i Zaborów, w roku 1963 Uszew, Wał-Ruda, Wojnicz, a w roku 1964 Gwoździec.

22 lipca 1954 r. Obwodowy Urząd Poczto-Telekomunikacyjny obchodził X-lecie. Kilku najstarszych, wyróżniających się pracowników udekorowano medalami X-lecia, inni otrzymali nagrody pieniężne. Ważnym wydarzeniem było 400-lecie Poczty Polskiej. Dnia 22 listopada w sali kina Bałtyk odbyła się akademie w obecności przedstawicieli Dyrekcji Okręgu Poczty i Telekomunikacji w Krakowie, władz polityczno-administracyjnych i instytucji gospodarczych z terenu miasta. Niektórzy pracownicy otrzymali medale 400 lat Poczty Polskiej. Prawie wszyscy pracownicy otrzymali nagrody pieniężne. Akademię zakończyła część artystyczna w wykonaniu młodzieży Technikum Ekonomicznego w Brzesku.

Dotychczas zajmowane pomieszczenie już nie wystarczało Urzędowi Poczto-Telekomunikacyjnemu. W marcu 1965 roku poszerzono je o 2 pokoje na I piętrze oraz 1 pokój na drugim piętrze.

22 kwietnia 1966 roku w miejsce 400-stu gniazdkowej, ręcznej centrali telefonicznej uruchomiono 640-numerową centralę automatyczną.

22 października 1966 roku w sali Pawilonu okocimskiego odbyła się uroczystość odsłonięcia i wręczenia sztandaru dla pocztowców powiatu brzeskiego. Zgromadziła ona przedstawicieli Dyrekcji Okręgu Poczty i Telegrafów w Krakowie oraz władz miejscowych i politycznych powiatu i miasta. Uczestniczyli także pocztowcy z terenu całego powiatu. Przy tej sposobności szereg pracowników Obwodowego Urzędu Poczto-Telekomunikacyjnego oraz placówek w terenie otrzymało wyróżnienia i nagrody.

Lokal, w którym miał pomieszczenie Obwodowy Urząd PT oraz Urząd Poczty Brzesko 1 przy ulicy Kościuszki nr 5 był własnością prywatną. Z dniem 1 stycznia 1967 roku ten dwupiętrowy dom został zakupiony przez Dyrekcję Okręgu PiT w Krakowie na pomieszczenie i poszerzenie Obwodu oraz na pomieszczenie dla Nadzoru Telekomunikacyjnego. Nadzór Telekomunikacyjny była to oddzielna instytucja, a jej zadaniem była budowa sieci telefonicznej i konserwacja, jak też stały nadzór nad pracą urządzeń telekomunikacyjnych a także sieci radiofonii przewodowej i przekazywanie przy pomocy specjalnych urządzeń wzmacniających programu radiowego oraz audycji lokalnych Radiowęzła dla Brzeska i okolicy, a później także dla znacznej części powiatu.

Dom ten zakupiono za sumę 300 tys. zł. od spadkobierców mgr Jerzego Cygi. Po wyprowa-

dzeniu się z tego budynku Powiatowego Zakładu Ubezpieczeń (PZU) i prywatnych lokatorów, budynek poddano gruntownemu remontowi i przystosowaniu do potrzeb Obwodu. Remont kapitalny wg kosztorysu wynoszącego 1.800 tys. zł. wykonywało Powiatowe Przedsiębiorstwo Remontowo-Budowlane w Brzesku. Rozpoczęte prace w 1970 roku ukończono z końcem kwietnia 1972 z czteromiesięcznym opóźnieniem.

Po remoncie, oprócz Obwodowego Urzędu Poczto-Telekomunikacyjnego i Urzędu Poczty nr 1, tak jak dotychczas, w budynku tym znalazł pomieszczenie Nadzór Telekomunikacyjny.

Oprócz tego budynku w Brzesku, instytucja ta posiada własny budynek na pomieszczenie dla Urzędu Poczto-Telekomunikacyjnego w Zakliczynie.

2 maja 1970 roku odbyła się uroczystość związana z zajęciem I miejsca we współzawodnictwie między obwodami w okręgu krakowskim. Tytuł najlepszego Obwodu w okręgu zdobył jeszcze Obwodowy Urząd w Brzesku w roku 1972.

W czasie okupacji nie wolno było pod karą śmierci posiadać radioodbiorników zarówno lampowych jak i krysztalowych. Okupant skonfiskował wszystkie te urządzenia, więc po wojnie aparatów tych prawie nie było. Toteż były niesłychane trudności w nabyciu ich w początkowych latach po wojnie. Radioodbiorniki otrzymywało się na talony (przydziały), zresztą powiat był zelektryfikowany w nieznanym procencie. W latach 1948-52 przeprowadzono na terenie powiatu radiofonizację tj. zakładanie sieci radiofonii przewodowej. Powstały radiowęzły w urzędach pocztowych w: Brzesku (początkowo oddzielny zarząd), Bielczy, Borzęcinie, Dołach, Łysej Górze, Zaborowiu, Uszwi, Czchowie, Wojniczu, Zakliczynie i Marcinkowicach a także w Radłowie. Z czasem (1956 rok) podłączono do Brzeska Bielczę, Borzęcin Dolny, Łysą Górę, Zaborów, a chwilowo Czchów, tak że brzeski Radiowęzeł nadawał program na ponad 4 tys. głośników. Akcja ta prowadzona była pod hasłem Głośnik w izbie, świat na przyzbie.

Obecnie w powiecie jest zarejestrowanych 18.412 telewizorów, 4.985 radioodbiorników lampowych, 6.330 głośników radiofonii przewodowej. Aparatów telefonicznych jest w powiecie 1.480.

Wzrost liczby telewizorów i odbiorników radiowych następował w miarę wzrostu dobrobytu ludności a także dzięki burzliwemu rozwojowi elektryfikacji, o czym kronikarz wspomina w innym miejscu. We wrześniu 1975 roku uruchomiono w Brzesku automatyczną centralę telefoniczną.

W związku ze zmianami w podziale administracyjnym państwa i zniesieniem powiatów, nastąpiła też reorganizacja służby pocztowo-telekomunikacyjnej. W miejsce Obwodowego Urzędu Poczto-Telekomunikacyjnego, który obejmował cały powiat, utworzono

Uroczystość wręczenia sztandaru brzeskim pocztowcom.

Prezydium uroczystości.

Życzenia od młodzieży.

w Brzesku Urząd Nadzoru i Koordynacji, podległy Wojewódzkiemu Urzędowi Pocztowemu w Tarnowie. Do Tarnowa odeszły z byłego powiatu brzeskiego urzędy pocztowe w Wojniczu, Olszynach, Filipowicach, Gwoźdźcu, Zakliczynie, Paleśnicy, Wał-Rudzie i Marcinkowicach. Z byłego powiatu bocheńskiego przyłączono do Brzeska urzędy pocztowe w Bochni, Bogucicach, Bratucicach, Chrostowie, Kamionnej, Królówce, Lipnicy Murowanej, Łapanowie, Łapczycy, Nieprześni, Nowym Wiśniczu, Rajbrocie, Rzezawie, Starym Wiśniczu, Tarnawie, Trzcianie, Uściu Solnym, Żegocinie. Obecnie w skład Urzędu Nadzoru i Koordynacji w Brzesku wchodzi 38 placówek pocztowych (było 28).

Po przeniesieniu dyrektora Obwodu, Edwarda Woźniaka do Tarnowa, obowiązki dyrektora Urzędu Nadzoru i Koordynacji w Brzesku pełni Kazimierz Płachta.

Ważnym osiągnięciem Nadzoru Telekomunikacyjnego w Brzesku w okresie 30-lecia, jest doprowadzenie telefonów do każdej wsi. Nie można tu pominąć wysiłku zainteresowanej ludności, która środkami finansowymi a także prostą robocizną przyczyniła się do tego. Akcja ta szczególnie intensywnie rozwinęła się w latach siedemdziesiątych i doprowadziła do tego, że w roku 1975 każda wieś w powiecie brzeskim posiadała połączenie telefoniczne z Brzeskiem. Ma to ogromne znaczenie dla ludności, gdyż w razie potrzeby, o każdej porze można telefonicznie wezwać pogotowie ratunkowe czy straż pożarną.

Radiowęzeł swoim zasięgiem obejmował początkowo Brzesko i najbliższe okolice. W roku 1962 urządzono studio (wcześniej audycje nadawane były bezpośrednio z Urzędu Pocztowo-Telekomunikacyjnego w Brzesku) i przyłączono szereg radiowęzłów terenowych, łącznie Brzesko obejmowało 40 miejscowości w powiecie, od Czchowa po Zabórów, program nadawano na ponad 4 tys. głośników, w tym w mieście Brzesku około 800. Autorem audycji w ilości ponad 6 tys. był Jan Burlikowski, który przez przeszło 20 lat był również sekretarzem Komitetu Redakcyjnego i lektorem. Znaczną liczbę audycji opracował również Stanisław Kulinowski. Radiowęzeł zajmował czołową pozycję w województwie, zbierając liczne I nagrody i dyplomy uznania m.in. w konkursie na audycje o tematyce Tysiąclecia.

Urząd Pocztwo-Telekomunikacyjny w Czchowie.

Urząd Pocztwo-Telekomunikacyjny w Zakliczynie.

Uroczystość przekazania Obwodowemu Urzędowi Pocztwo-Telekomunikacyjnemu w Brzesku proporca przechodniego za zajęcie I miejsca w Okręgu. Przemawia dyrektor Okręgu Pocztwo Telegraficznego, mgr Kazimierz Żmuda.

Przemawia przewodniczący Rady Zakładowej, Jan Kądziołka.

Przemawia dyrektor Obwodu Edward Woźniak.

Studio Radiowęzła Powiatowego w Brzesku w budynku Prezydium PRN przy ulicy Mickiewicza.

Nadawanie audycji lokalnej. Od lewej: Jan Burlikowski, sekretarz Komitetu Redakcyjnego, Bogumiła Sumara, lektorka. Przy adapterze Jan Kądziołka.

Uroczystość otwarcia Urzędu Pocztowno-Telekomunikacyjnego w Łysej Górze. Pierwszy z lewej I sekretarz KP PZPR, Eugeniusz Michoń, drugi – poseł, dr Franciszek Mleczko.

Wnętrze Urzędu.

Rarytasem dla filatelistów jest ten datownik okolicznościowy Brzeskiego Urzędu Pocztowno-Telekomunikacyjnego Brzesko 1 z herbem miasta.

**BEZPIECZEŃSTWO
PRZECIWPOŻAROWE**

Jest jeszcze jedna dziedzina, w której powiat nasz posiada bardzo duże osiągnięcia, tym bardziej ważne podkreślenia, że dokonane zostały z inicjatywy i przy ogromnym wysiłku całego społeczeństwa, przy stosunkowo niewielkiej pomocy państwa. Tą dziedziną jest bezpieczeństwo przeciwpożarowe.

W roku 1945 reaktywowane zostały prawie we wszystkich wsiach naszego powiatu ochotnicze straże pożarne, ich zdolność operacyjna i wyposażenie były jednak bardzo marne. Wystarczy stwierdzić, że jedynie Ochotnicza Straż Pożarna w mieście Brzesku posiadała samochód strażacki, a zaledwie kilka innych motopompy. Olbrzymia większość straży posługiwała się sikawkami konnymi. Bardzo skromne remizy posiadało zaledwie kilka straży. Zaraz po wojnie w szeregu wsi zaczęto myśleć o budowie remiz, ale nie tylko jako pomieszczeń na sprzęt przeciwpożarowy, lecz takich budynków, w których byłoby pomieszczenie na działalność kulturalno-oświatową. Myślano o tym głównie w tych wioskach, gdzie nie było domów ludowych czy też innych budynków, w których można by taką pracę prowadzić. Chodziło więc o *domy strażaka*. Inicjatywa budowy takich domów znalazła u władz powiatowych szerokie poparcie. Powstawały liczne społeczne komitety budowy domów strażaka. Gromadziły one środki finansowe, zamawiały dokumentację, organizowały czyny społeczne miejscowej ludności, starały się o materiały i dotacje.

W okresie 30-lecia wybudowano w powiecie czynami społecznymi miejscowej ludności wiele domów strażaka i remiz. Do najważniejszych, bardziej okazałych, posiadających często duże sale widowiskowe z zapleczem, świetlice, pomieszczenia biblioteczne, sklepy, oprócz oczywiście wozowni i innych pomieszczeń na sprzęt strażacki, należą domy strażaka w: Porąbce Uszewskiej, Kwikowie, Dębinie Łętowskiej, Wróblowicach, Tworkowej, Zaborowiu, Borzęcinie Dolnym, Łysej Górze, Woli Przemykowskiej – Zamłynie, Woli Przemykowskiej – Natków, Jastwi, Szczepanowie, Gosprzydowej, Strzelcach Wielkich, Zabawie, Wielkiej Wsi, Olszynach, Jadownikach, Biesiadkach, Jaworsku, Niedźwiedzy, Zdrochcu, Gwoźdźcu, Pojawi, Dołędze, Bielczy, Maszkienicach, Sufczyni i mniejsze remizy przystosowane jednak do prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej w: Gnojniku, Ryłowej, Borzęcinie Jagniówce, Jurkowie, Woli Dębińskiej, Dąbrówce Morskiej, Przybysławicach, Zakrzewie. Ponadto wybudowano kilka małych remiz strażackich.

W sumie wybudowano w okresie 30-lecia 46 takich budynków, a w budowie znajdują się tego rodzaju obiekty w Uszwi, Łoniowej, Perle, Jasieniu, Porąbce Iwkowskiej.

Wartość czynów społecznych, jakie świadczyła zainteresowana ludność na rzecz budowy obiektów strażackich w powiecie w ciągu trzydziestu lat, określa się na około 30 mln zł. Na popieranie tych czynów społecznych Powiatowa Rada Narodowa uchwałała corocznie pewne dotacje. Oprócz wymienionych wyżej obiektów wybudowano w powiecie brzeskim 51 wodnych zbiorników przeciwpożarowych. Do największych należą zbiorniki w Niedźwiedzy, Woli Dębińskiej, Woli Radłowskiej, Zabawie, Łoponiu, Zakrzewie. Oczywiście wybudowane one zostały przy udziale ludności w postaci czynów społecznych, przy pomocy finansowej z budżetu powiatu. W okresie 30-lecia straże pożarne powiatu brzeskiego otrzymały 40 samochodów pożarniczych i 105 motopomp.

Obecnie w powiecie istnieje 95 ochotniczych straży pożarnych, w których działa około 2.500 strażaków. Oprócz tego przy niektórych oddziałach OSP działają drużyny męskie i żeńskie młodzieżowe, w liczbie 14 męskich i 18 żeńskich. W tym miejscu dodać należy, że pod tym względem powiat Brzesko zajmuje I miejsce w województwie krakowskim. Zadaniem drużyn młodzieżowych męskich jest przysposabianie się do społecznych obowiązków strażaka poprzez szkolenia, pomoc w akcjach gaszenia pożarów, pilnowanie mienia w czasie pożaru itp., żeńskich zaś szkolenie stosowne dla kobiet, pomoc sanitarna w razie potrzeby, kontrole profilaktyczne gospodarstw i obiektów, branie udziału w czynach społecznych na rzecz budowy i utrzymania obiektów strażackich, udział w zespołach artystycznych i organizowanie imprez strażackich z okazji różnych uroczystości, sprawy dekoracji itp.

Oprócz profilaktyki i gaszenia pożarów, co jest oczywistym zadaniem straży pożarnych, uczestniczą one w akcjach ratunkowych w wypadku klęsk żywiołowych. Znany jest powszechnie udział straży pożarnych w akcjach ratowniczych na terenie powiatu w trzech wielkich powodziach, jakie miały miejsce w okresie trzydziestu lat. Strażacy brali ochotniczy udział w ratowaniu życia i dobytku zagrożonej ludności, w zabezpieczaniu wałów i mostów i innych akcjach na terenie wsi: Dąbrówka Morska, Wola Przemykowska, Borzęcin Dolny, Przybysławice, Łukanowice, Uszwi, Melsztynie, Porębie Spytkowskiej i w innych wsiach, gdzie zachodziła potrzeba.

Podczas powodzi w roku 1960 na terenie przysiółka Melsztyn zastępca komendanta OSP Chorzewice, Tadeusz Fularz uratował życie dwóm miejscowym rolnikom. Wybrali się oni podczas powodzi nad rzekę Dunajec, aby obserwować przybór wody. Nie zorientowali się zupełnie, że wody Dunajca, występując z brzegów, otoczyły ich, odcinając powrót. Wkrótce znaleźli się na małej

wysepce, ale i ona została zalana wodą. Ratowali się, wychodząc na drzewo. Zaczęli wołać o ratunek. Fularz wraz z grupą strażaków dotarł do nich łodzią i przewiózł ich w bezpieczne miejsce.

Z większych akcji, jakie jednostki OSP przeprowadziły na terenie powiatu, wymienić trzeba masowe pożary: w roku 1954 w Woli Radłowskiej, gdzie spaliło się 56 budynków, w Porębie Spytkowskiej w roku 1962, kiedy pożar strawił 38 budynków i w roku 1964 w Jadownikach, gdzie spaliło się 36 budynków. W tych wszystkich pożarach straże pożarne uczestniczące w akcji spisały się dzielnie, ratując wsie od większych jeszcze szkód.

Kompania złożona z jednostek OSP z terenu powiatu brała udział w akcji podczas pożaru zbiorników ropy w Czechowicach.

Członkowie straży pożarnych brali też udział w takich pracach jak: zabezpieczenie lokali wyborczych w wyborach do Sejmu i rad narodowych, podwożenie ludzi starszych do wyborów a także angażowali się w inne akcje społeczne.

Poszczególne Ochotnicze Straże Pożarne zorganizowane są w Powiatowym Oddziale Straży Pożarnych w Brzesku. Przewodniczącym Powiatowym Zarządów OSP byli kolejno: Tomasz Sroka, inspektor PZU, Karol Grochola – zastępca Przewodniczącego Prezydium PRN, a obecnie jest Jan Szczepaniec – naczelnik powiatu. Oddział Powiatowy

OSP otrzymał nowy sztandar, ufundowany przez społeczeństwo powiatu brzeskiego w roku 1966.

Niektóre OSP mają już swoją bogatą historię, na przykład OSP w Wojniczu w roku 1969 obchodziła setną rocznicę swego istnienia, około 100 lat działa już OSP w Brzesku, Gosprzydowa obchodziła półwiecze w roku 1974. W 1968 tyleż lat obchodziła OSP w Uszwi.

Wyrazem uznania dla członków OSP mogą być liczne odznaczenia państwowe, strażackie i społeczne. W czasie obchodów Tysiąclecia brzeskie straże pożarne otrzymały zbiorową Odznakę Tysiąclecia.

Fachową stroną OSP kieruje Powiatowa Komenda Straży Pożarnych. Komendantami byli kolejno: Kabziński, Maksymilian Migdał, Bronisław Szewczyk, a po jego przejściu na emeryturę Komendantem Powiatowym jest Jan Blicharz. Najdłużej komendantem był Bronisław Szewczyk, major pożarnictwa – i w tym czasie OSP notowały najwyższe osiągnięcia. Jan Blicharz jest młodym, prężnym kontynuatorem jego dzieła.

Dzięki ofiarnej pracy Ochotniczych Straży Pożarnych i właściwej postawie społecznej Powiatowa Komenda OSP osiągnęła we współzawodnictwie między komendami powiatowymi w województwie krakowskim I miejsce w latach 1968, 1970 i 1971.

Ochrona przeciwpożarowa zyskała ogromnie, gdy z dniem 1 stycznia 1970 roku utworzono w Brzesku Zawodową Straż Pożarną.

Strażnica Powiatowej Komendy Straży Pożarnych oraz Zawodowej Straży Pożarnej w Brzesku.

Dom Strażaka w Jastwi.

Dom Strażaka w Dębinie Łętowskiej.

Dom Strażaka w Szczepanowie.

Dom Strażaka w Jadownikach.

Dom Strażaka we Wróblowicach.

Dom Strażaka w Woli Przemyskiej, przysiółek Natków.

Dom Strażaka w Woli Przemyskiej-Zamłynie.

Dom Strażaka w Zaborowie.

Dom Strażaka w Kwikowie.

Dom Strażaka w Porąbce Uszewskiej.

Dom Strażaka w Maszkienicach.

Dom Strażaka w Gosprzydowej.

Dom Strażaka w Strzelcach Wielkich.

Dom Strażaka w Tworkowej.

Dom Strażaka w Niedźwiedzy.

Dom Strażaka w Złotej, gmina Czhów.

Dom Strażaka w Jaworsku, gmina Dębno.

Sikawki konne, ręcznie poruszane zostały zastąpione motopompami i samochodami pożarniczymi. 40 straży posiada samochody pożarnicze. Na zdjęciu samochód taki w Straży Pożarnej w Jadownikach.

Zbiornik wodny przeciwpożarowy w Niedźwiedzy.

Dom Strażaka w Borzęcinie Dolnym.

Powiatowy Komendant Straży Pożarnych, major pożar. Bronisław Szweczyk.

Dom Strażaka w Jagniówce, gmina Borzęcin.

Uroczystość strażacka.

Młodzieżowe drużyny OSP w Łukanowicach.

Remiza Straży Pożarnej w Uszwi.

Uroczystość odsłonięcia sztandaru Oddziału Pow. OSP w Brzesku – dekoracja zasłużonych strażaków, dokonuje prezes Zarządu Wojewódzkiego OSP, dr Filipek.

Uroczystość otwarcia Domu Strażaka w Łysej Górze – przemawia poseł dr Franciszek Mleczek.

Wybudowane przy pomocy czynów społecznych Domy Strażaka

Dom Strażaka w Łysej Górze.

W Sufczyńie.

Dom Strażaka w Wielkiej Wsi.

W Zabawie.

Ćwiczenia strażackie.

Czyn społeczny przy wybudowanym takim sposobem Domu Strażaka w Sufczyńie.

**BUDOWNICTWO
ADMINISTRACYJNE
I SPOŁECZNE**

Można śmiało powiedzieć, że w 1945 roku stan budynków, w których mieściły się urzędy państwowe i samorządowe, był zły. Biura Wydziału Powiatowego mieściły się przy ulicy Mickiewicza 15, tam też urzędował starosta powiatowy. Biura Starostwa natomiast znajdowały się w budynku przy ulicy Głowackiego nr 51. Tam też na piętrze mieścił się Inspektorat Oświaty. Urząd Skarbowy mieścił się w budynku przy ul. Sobieskiego. Po reformie, gdy rady narodowe stały się organami jednolitej władzy państwowej, przy ulicy Mickiewicza miało siedzibę Prezydium Powiatowej Rady Narodowej oraz dwa Wydziały: Organizacyjny i Ogólny, potem Ogólno-Gospodarczy. Powstałe wtedy i później inne Wydziały mieściły się w różnych punktach miasta, w sumie w jedenastu miejscach. Odbijało się to bardzo ujemnie na sprawności pracy, utrudniało możliwość nadzoru, a przede wszystkim było wielkim utrudnieniem dla ludności, nie mówiąc już o tym, że mimo koniecznych remontów i adaptacji budynki te były bardzo dalekie pod każdym względem od wymagań, jakie stawiano dla tego rodzaju pomieszczeń.

Toteż władze powiatowe stale nurtowała myśl budowy jednego budynku dla PRN, jej Prezydium i Wydziałów. Myśl tę podjął także ówczesny przewodniczący Prezydium PRN, Tadeusz Bałys, który swoje stanowisko sprawował w Brzesku od roku 1955.

Od roku 1961 czyniono przygotowania do budowy odpowiedniego budynku. Opracowano odpowiednie założenia projektowe, a następnie plany. Pierwszy projekt nie uzyskał aprobaty właściwych władz i został następnie zmodyfikowany. W roku 1964 nadarzyła się sposobność uzyskania kwoty 1 mln zł. ze środków Społecznego Funduszu Odbudowy Stolicy i Kraju. Jeszcze w tym roku, w jesieni rozpoczęto prace przy budowie budynku, które dzięki energii i zapobiegliwości przewodniczącego Prezydium PRN Tadeusza Bałysa i poparciu władz politycznych, doprowadzono do końca i oddano budynek do użytku w marcu 1967 roku. Koszt budowy wraz z wyposażeniem wynosił około 11 mln zł.

Drugim budynkiem administracyjnym w powiecie był budynek Gminnej Rady Narodowej w Borzęcinie. Jest to budynek murowany, jednopiętrowy i powierzchni użytkowej 340 m², wybudowany jeszcze dla potrzeb gromady w roku 1962. Odpowiada on również potrzebom obecnej gminy.

Trzecią inwestycją tego rodzaju był budynek w Zabawie. Jest to murowany budynek jednopiętrowy oddany do użytku 1968 roku o powierzchni użytkowej 161 m², wystarczający dla gromady, ale zbyt szczupły na pomieszczenie Urzędu Gminy. Zbudowany został wg planu typowego dla małych gromad. W oparciu o taki plan, powiększony jednak o drugie piętro, zbudowany został budynek

Gromadzkiej Rady Narodowej w Gnojniku, oddany do użytku w roku 1969. Posiada powierzchnię użytkową 279 m². Przeróbka typowego planu okazała się nieszczęśliwa, budynek w tej formie architektonicznej prezentuje się źle w krajobrazie tej wsi.

W Szczepanowie w roku 1971 został oddany do użytku budynek GRN murowany, parterowy, z nadbudową o powierzchni użytkowej 428 m². Dla tego budynku sporządzono projekt specjalny ze względu na zabytkowy charakter Szczepanowa. Zyskał on aprobatę konserwatora wojewódzkiego i ogólnie podobał się.

W Iwkowej wybudowano wspólnie z Gminną Spółdzielnią budynek murowany jednopiętrowy i oddano do użytku w roku 1968. Obok tego budynku gromada wybudowała i oddała do użytku w roku 1972 budynek piętrowy, murowany, który częściowo przeznaczono na cele kulturalno-oświatowe (parter), na piętrze zaś umieszczono biura Gminnej Rady Narodowej. Powierzchnia użytkowa tej części wynosi 160 m². W tych budynkach znajduje wystarczające pomieszczenie Gminna Rada Narodowa i jej organy.

W Czchowie w budynku gminnym przeprowadzono kapitalny remont i nadbudowano piętro.

Budynek Komitetu Powiatowego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Brzesku, pl. Kazimierza Wielkiego.

Budynek biurowy Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Brzesku, przy ulicy Głowackiego 51.

Przewiązka i część prezydzialna z salą obrad.

Urząd Gminy Gnojnik.

Budynek Urzędu Gminy w Borzęcinie.

Budynek Urzędu Gminy Iwkowa.

Budynek administracyjny Prezydium Gminnej Rady Narodowej w Czchowie rozbudowany o piętro w zabytkowym rynku.

Budynek Urzędu Gminy w Szczepanowie.

Obiekt oddano do użytku w roku 1972. Mieści 10 pomieszczeń biurowych Gminnej Rady Narodowej i Urzędu Gminy. Choć budynek ten spełnia swoje funkcje dobrze, to jednak projekt przebudowy spotkał się z ostrym sprzeciwem konserwatora wojewódzkiego. Budynek ten znajduje się bowiem w zabytkowym rynku w Czchowie, w otoczeniu zabytkowych domów i to było przyczyną niezatwierdzenia tej budowy przez władze konserwatorskie. Podobnie sam przebudowany budynek był zabytkowy, a po takiej przeróbce charakter ten stracił.

Oprócz tych budynków rad narodowych wybudowano jeszcze w Brzesku przy placu Kazimierza Wielkiego piętrowy budynek Komitetu Powiatowego PZPR. Budynek ten został oddany do użytku w lipcu 1969 roku.

Jakkolwiek i pod względem budownictwa administracyjnego wiele się w powiecie zrobiło

w okresie Trzydziestolecia, to jednak potrzeby w tym zakresie są jeszcze znaczne, szczególnie po utworzeniu gmin. Wymagają nowych budynków gminy w Brzesku, Dębnie, Szczurowej i Zakliczynie. W tej ostatniej miejscowości podjęto już starania o budowę odpowiedniego dla gminy budynku w Rynku. Ma to być budynek, w którym znajdą pomieszczenia wszystkie biura Urzędu Gminy, zaś dotychczasowy Ratusz będzie przeznaczony na cele kulturalno-oświatowe.

W powiecie brzeskim wybudowano też trzy budynki dla posterunku Milicji Obywatelskiej, a mianowicie w Borzęcinie, Czchowie i Gnojniku.

Z innych budynków tego typu wymienić trzeba dwupiętrowy budynek przy placu Żwirki i Wigury w Brzesku. Jest to wspólny budynek Banku Rolnego i Powiatowej Spółdzielni Ogrodniczej. Wybudowany został w roku 1969 i w styczniu 1970 roku oddany do użytku.

Spis treści

ZDROWIE I OCHRONA ŚRODOWISKA

1. Zdrowie **9**
2. Ochrona środowiska **10**
3. Liga Ochrony Przyrody **11**
4. Powiatowa Rada Łowiecka **12**
5. Polski Związek Wędkarski, Oddział w Brzesku **13**

OŚWIATA I WYCHOWANIE

1. Budowa i rozbudowa szkół **21**
2. Szkoły średnie **21**
3. Szkoły Podstawowe **21**
4. Przedszkola **23**
5. Organizacje szkolne **23**
6. Domy nauczycielskie **24**
7. Ogród Jordanowski w Brzesku **25**
8. Społeczne Ognisko Muzyczne w Brzesku **25**
9. Społeczny Fundusz Budowy Szkół i Internatów **26**

KULTURA W POWIECIE

1. Domy kultury, domy ludowe zespoły i działalność artystyczna **43**
2. Biblioteki publiczne i czytelnictwo **44**
3. Kino **45**
4. Prasa i wydawnictwa związane z ziemią brzeską **46**
5. Biblioteka Pedagogiczna **47**
6. Pomnik Adama Mickiewicza w Dołędzie **47**
7. Zbiórka na Pomnik Grunwaldzki **48**
8. Towarzystwo Miłośników Ziemi Brzeskiej **48**
9. Społeczny Fundusz Odbudowy Stolicy i Kraju **49**
10. Komitet Redakcyjny Radiowęzła **50**
11. Odbudowa zamku w Dębnie **50**
12. Badania archeologiczne na terenie powiatu **50**

SPORT, KULTURA FIZYCZNA I TURYSTYKA ORAZ WYPOCZYNEK PO PRACY

1. Sport i kultura fizyczna **63**
2. Turystyka **65**
3. Wypoczynek **66**

DROGI I KOMUNIKACJA ORAZ ŁĄCZNOŚĆ

1. Drogi i mosty **77**
2. Komunikacja autobusowa i samochodowa **79**
3. Komunikacja autobusowa MKS **79**
4. Rzeszowskie Zakłady Naprawy Samochodów – Zakład w Brzesku **86**
5. Komunikacja kolejowa **87**
6. Łączność pocztowo-telekomunikacyjna **89**

BEZPIECZEŃSTWO PRZECIWPOŻAROWE **95**

BUDOWNICTWO ADMINISTRACYJNE I SPOŁECZNE **103**

Indeks nazwisk występujących w tomach I-VI

A

Adamczyk, Aleksander 2/110, 5/122
Adamczyk, Jan 2/65, 2/138, 2/153,
2/160, 3/160, 4/60, 4/84, 4/96
Adamczyk, Józef 1/53
Adamus, Walenty 1/114
Adenauer, Konrad 1/88
Ajdukiewicz 1/79
Aldrin, Edwin 2/115
Aleksandrow, Borys 2/119
Aleksiewicz, Zofia 2/52, 5/94
Almazow, Antonina 2/52
Andrzejewski, Jerzy 4/41
Antos 6/45
Antosz, Józef 3/37
Antosz, Stanisław 3/69
Armstrong, Neill 2/115
Augustyński, Jan 1/22

B

Babiarska, Maria 4/14
Babiarz, Teresa 2/134
Babicz, Tadeusz 4/47
Babło, Jan 4/13
Babło, Piotr 3/26
Babraj, Andrzej 1/158
Babraj, Stanisław 2/64
Baca, Elżbieta 1/61, 2/22, 2,134
Baca, Franciszek 4/21, 4/25, 5/94
Baca, Tadeusz 1/66
Bach, Teresa 5/122
Bach, Stanisław 3/149
Bachara, Jadwiga 3/37
Bachleđa, Klimek 2/137
Bachry, Józef 5/151
Badowski, Józef =SUMA()
Badzioch, Józef 5/149
Badzioch, Wilhelmina 2/109
Bagański, Antoni 3/69
Baja 2/64
Bajor, Józef 3/69
Bajorek, Zdzisław 1/121
Baka, Kazimierz 3/150
Bakalarz, Jan 5/96
Bal, Franciszek 1/26, 2/47, 2/153, 3/27,
3/140, 3/153, 3/158, 4/15, 4/20, 4/27, 4/33,
4/51, 4/70, 4/85, 4/97
Balachowski, Jan 2/74
Balasiński, Jerzy 3/70
Balewski, Władysław 5/106
Baltaziński, Kazimierz 4/43
Balyś, Tadeusz 1/9, 1/12, 1/13, 1/19,
1/20, 1/21, 1/23, 1/24, 1/25, 1/27, 1/34,
1/43, 1/44, 1/47, 1/52, 1/59, 1/60, 1/61,
1/63, 1/66, 1/67, 1/68, 1/85, 1/87, 1/88,
1/95, 1/100, 1/103, 1/106, 1/109, 1/110,
1/111, 1/112, 1/113, 1/119, 1/121, 1/129,
1/130, 1/131, 1/153, 1/155, 1/157, 1/158,
1/165, 1/166, 1/168, 1/173, 1/177, 1/180,

1/181, 1/186, 1/192, 2/11, 2/23, 2/25, 2/26,
2/27, 2/28, 2/30, 2/35, 2/36, 2/37, 2/41,
2/42, 2/46, 2/47, 2/48, 2/49, 2/52, 2/62,
2,67, 3/157, 4/49, 4/75, 5/41, 5/42, 5/56,
5/95, 5/96, 5/101, 5/151, 6/24, 6/25, 6/26,
6/79, 6/105
Banach, Czesław 1/167
Banak, Józef 1/95, 1/119
Banaś, Edward 4/27, 5/105
Banaś, Janina 3/67
Banaś, Maria 1/89
Baniak, Jan 2/112
Banowski, Mieczysław 3/68
Baran, Bolesław 5/63
Baran, Irena 2/53
Baran, Jan 3/155, 5/99
Baran, Józef 5/64
Barańska, Maria 3/152
Barański, Stanisław 1/81, 3/152, 4/27
Barczak, Zofia 4/44
Barnaś, Edward 3/73, 4/86, 4/95
Bartecki, Stanisław 4/95, 5/56
Bartkiewicz, Tadeusz 5/20
Bartkiewicz, Zofia 2/9
Bartosik, Albin 1/114
Bartosik, Stanisław 1/114, 4/45
Bartosz, Franciszek 5/94
Bartosz, Maria 1/44, 1/158, 3/160
Bartosz, Marian 3/151
Bartosz 4/47
Barts, Franciszek 2/137
Bartyzel, Bogumiła 2/77
Bartyzel, Franciszek 3/154
Bartyzel, Józef 4/20
Bartyzel, Urszula 1/158
Barwacz, Kazimierz 2/76, 3/21, 3/22
Basista, Andrzej 2/59, 3/133, 3/150, 4/28
Baszak, Zdzisław 2/29, 3/57
Batko, Józef 5/96
Batko, Mieczysław 4/41
Batko, Stanisław 2/58, 3/150
Batko, Weronika 3/54
Batorski, Stefan 2/112
Bauman, Edet 2/79
Baunug, Czesława 1/166
Bączek, Emil 3/68
Bączek, Jacenty 3/35
Bączek, Janina 4/45
Bączek, Józef 5/108
Bączek, Stanisław 5/95
Bączek, Walenty 3/150
Bąk, Jan 5/64
Beczwarzyk, Franciszek 1/71, 3/133,
3/152, 4/27, 5/112
Beczwarzyk, J. 2/120
Beczwarzyk, Maria 5/60, 5/61
Bednarski, Adam 3/56
Beker, Józef 1/85
Beksa, Władysław 5/97, 6/48
Bełtowska, Elżbieta 2/59
Benez, Andrzej 3/64
Bereziuk, Helena 1/61

Berezowski, Mieczysław 2/31
Berling, marian 2/54
Bernacka, Krystyna 2/136
Bernacki, Karol 1/162, 2/10, 2/46, 2/66,
4/13, 4/14, 4/88
Bernacki, Stanisław 5/85
Bernacki, Tadeusz 1/54
Bernadzikowski, Szymon 2/31
Bieda, Franciszek 5/109
Bieda, J. 2/49
Biekarski, Jan 1/35
Biel, Emil 2/79
Biel, Jadwiga 4/57
Biel, Waclaw 2/134
Bielecki, Marian 6/86
Biernacki, Edward 4/41
Biernat, Barbara 1/61
Biernat, Helena 1/45
Biernat 5/21
Biłyk, Mikołaj 3/68
Bittnerówna, Barbara 5/26
Blacha, Antoni 5/38
Blacha, Józef 2/119
Blacha, Marian 5/39
Blacha, Stanisław 5/38
Blajda, Czesław 6/47
Blicharz, Jan 2/46, 2/151, 4/95, 6/98
Bławdzin, Andrzej 2/39
Błażej, Stanisław 3/74
Błoniarczyk, Piotr 5/27
Błoniarczyk, Stanisław 1/36
Bobak, Zygmunt 4/42
Bobakowa, Ludwika 4/42
Bober, Stanisław 1/89
Bobrowski, Aleksander 1/71, 2/104,
2/107, 5/61, 5/85
Bochenek, Jan 3/67
Bochenek, Julian 3/149
Bocheński, Aleksander 3/156, 5/26
Bocheński, Andrzej 5/93
Bocheński, Jan 3/152, 5/112
Boczek, Florian 3/69
Boczek, Władysław 1/43, 1/153, 1/155,
1/157, 2/32, 2/48, 5/112
Bodek, Michał 5/96
Bodek, Władysław 1/155, 5/96
Boduch, Janina 1/61
Bodura, Zofia 1/86
Bodzenta, Feliks 5/153
Bodzioch, Andrzej 5/64
Bodzioch, Franciszek 2/139
Bodzioch, Józef 5/147
Bodzioch, Kazimierz 6/64
Bodzioch, Wilhelmina 2/104
Bodziony, Władysław 2/27, 2/52, 3/21, 3/38,
Bogdani, Krystyna 1/44
Bogdani, Rudolf 1/11, 1/20, 1/23, 1/25,
1/35, 1/81, 1/89, 5/26, 6/58, 6/63
Bogucka, Stanisława 1/89
Bogusz, Aleksandra 4/44
Bogusz, Eugeniusz 2/47, 2/104, 2/110,
2/142, 4/51, 4/97

- Bogusz, Władysława 1/44
 Bojanowski, Julian 5/112
 Bojdo, Franciszek 1/36
 Bojdo, Helena 2/125
 Bojdo, Jan 2/125
 Bojdo, Józef 5/62
 Bonenberg, Jan 3/153
 Boraca, Irena 2/104, 2/109, 2/141, 5/64
 Boraca, Józef 3/150
 Borecka, Bogumiła 1/82
 Borecki, Jan 1/22, 1/158, 2/114, 4/44, 4/57, 5/122, 5/154
 Borek, Józef 1/91
 Borkowski, Franciszek 5/113, 6/64
 Boroń, Stanisław 3/69
 Borowiec, Emilia 2/112
 Borowiec, Franciszek 2/112
 Borowiec, Jan 1/155, 1/181, 5/57, 5/60, 5/107
 Borowiec, Józef 2/112
 Borowiec, Roman 1/45, 2/113
 Borowiec, Stanisław 2/112, 2/124, 3/41, 3/52, 3/55, 5/105, 5/106, 5/107, 5/134
 Borowiec, Władysław 3/69
 Borowski, Antoni 2/41
 Boryczko, Stanisław 2/45
 Boryczko, Stefania 4/44
 Boryczko, W. 2/135
 Borysiuk, Zofia 1/110
 Brala, Stanisław 3/133, 3/150
 Bratko, Józef 1/101, 2/52, 2/114, 3/37, 3/38, 3/78, 3/149, 5/91
 Bratko, Stanisława 2/50, 3/53
 Brewka, Roman 1/105, 1/182, 2/24, 5/97
 Broniek, Gustaw 5/134
 Bronowicz, Tadeusz 2/59
 Brożek 5/99
 Bruchnalski, Andrzej 1/61
 Bryl, Jan 5/94
 Brzeski, Kazimierz 1/72, 4/41, 4/44, 4/45, 4/75, 5/76
 Brzeziński, Jan 2/113, 3/151
 Brzeziński, Józef 3/69
 Brzeziński 6/89
 Brzęk, Alojzy 2/31
 Brzęk, Anna 3/45
 Brzęk, Stanisław 3/152
 Buchcic, Stanisław 5/148
 Buczek, Jan 1/22
 Buczyński, Marian 4/95
 Budyn, Bronisław 1/66, 3/69
 Budzek, Józef 3/46
 Budziwojski, Maksymilian 2/27, 2/28, 2/46, 2/121
 Budzyń, Michał 3/152, 5/94, 5/100
 Bugajska, Małgorzata 2/151
 Bugajski, Józef 1/36
 Bujak, Franciszek 3/46, 3/95, 3/96, 6/43
 Bujak, Halina 2/134
 Bujak, Jan 3/49, 5/91, 5/108
 Bujak, Józef 3/46, 5/91, 5/105
 Bujak, Konstantyn 2/103, 2/135, 3/26
 Bujak, Władysław 4/59, 5/56, 7/70
 Bulińska, Janina 1/23
 Bulowski, Mieczysław 1/162, 2/66
 Burlikowski, Jan 1/19, 1/81, 1/83, 1/86, 1/101, 1/107, 1/110, 1/111, 1/131, 1/174, 1/182, 1/192, 2/3 2/5, 2/9 2/22, 2/23, 2/25, 2/30, 2/47, 2/58, 2/73, 2/77, 2/78, 2/115, 2/132, 2/134, 2/151, 3/3, 3/28, 3/56, 3/63, 3/140, 3/153, 4/3, 4/8, 4/18, 4/20, 4/27, 4/28, 4/30, 4/51, 4/96, 4/97, 5/3, 5/8, 5/89, 5/107, 6/3, 6/12, 6/24, 6/48, 6/50, 6/60, 6/92, 6/94
 Burnóg 5/85
 Bursztyn, Anna 1/111, 2/80, 2/133, 2/134
 Bursztyn, Antoni 1/163
 Bury, Władysław 5/94
 Bury, Zbigniew 3/147
 Burzycki, Rudolf 1/155, 1/162, 2/150, 4/14, 4/89, 5/148
 Bychawski, Franciszek 1/19, 3/26
 Byra, Józef 2/54
 Byryła, Iwona 3/147
 Bysiek, Władysław 3/57
- C**
- Cabaj, Władysław 2/45, 4/32, 4/50, 4/90, 4/91
 Cabała, Czesław 3/11
 Capuła (Gawelda), Bronisława 3/68
 Cehak, Zygmunt 2/9, 2/23
 Celiński, Franciszek 5/63
 Cesarski 1/23
 Chabura, Aleksander 3/74
 Chałasiński, Józef 6/46
 Chamioła, Z. 2/64
 Chamioło, Adam 5/91, 5/94
 Chamioło, Józef 5/99
 Chamioło, Kazimierz 5/62
 Chędorowski, Stanisław 5/26
 Chłopecki, Władysław 2/30
 Chmielewski, Mirosław 1/23, 1/35, 1/52, 1/105, 1/182, 2/10, 2/57, 2/66, 2/80, 2/118, 2/120, 3/154, 4/96, 5/26
 Chmielowski, Józef 1/75, 1/105
 Chmioła, Józefa 1/83, 6/44
 Chmura, Jan 1/72, 2/58, 2/59, 4/44
 Chodacki, Józef 2/58
 Chodacki, Stanisław 5/91, 5/94
 Cholewa, Jan 5/108
 Chołota, Władysław 2/137
 Choroń, Stanisław 3/69
 Chorzymek, Marian 5/50
 Chramęga, Klemens 2/145
 Chrapkiewicz, Stanisław 1/104
 Chrapusta, Franciszek 5/101
 Chrapusta, Michał 5/38, 5/39
 Chrapusta, Stefan 5/39
 Chrobak, Aleksander 1/12, 1/19, 5/95
 Chrobry, Bolesław 1/175
 Chruściel, Maria 3/54
 Chruściel, Sławomir 4/88
 Chrzan, Władysław 4/21
 Chrzanowski, Zygmunt 1/19
 Chuchro, Adam 4/49
 Chudoba, Andrzej 5/93, 5/111
 Chudoba, Jan 2/108, 2/112, 5/93
 Chudyma, Anna 4/48
 Churchill, Winston 5/60
 Chwalibińska, Barbara 1/155
 Chwałkowski, Antoni 5/63
 Chyliński, Józef 5/105
 Chyłka, Władysław 5/97
 Ciaciura, Józef 4/27, 4/28
 Ciaś 1/26
 Cicha, Maria 2/109
 Cichostępski, Jan 1/66
 Cichostępski, Józef 6/39
 Cichostępski 3/22, 3/23, 3/38, 3/61, 3/76, 3/137, 3/153, 3/154, 3/157, 3/158, 4/57, 4/96, 5/107, 5/111, 5/139, 5/148
 Cichy, Józef 5/99
 Cichy, Mieczysław 5/112
 Cichy, Władysław 5/64
 Ciećkiewicz, Marian 1/22
 Ciemięga, Jan 1/111
 Ciemięga, Władysław 1/155, 2/113
 Ciepiera, Stanisław 1/22
 Cierniak, Albina 1/83
 Cierniak, Antoni 5/97
 Cierniak, Jędrzej 1/79, 1/80, 1/179, 2/31, 2/65, 3/111, 3/112, 3/115, 6/46, 6/47
 Cierniak, Józef 3/54
 Ciernik, Zofia 3/21
 Cierny, Józef 1/114, 1/115
 Cieśla, Adam 5/95
 Cieśla, Maria 3/53
 Cieśla, Zofia 3/26, 3/151
 Cieślak, Stanisław 1/177
 Cięciwa, Aleksander 3/151
 Ciołkowski, Konstanty 4/15
 Ciszewska, Zofia 2/110
 Ciućman, Katarzyna 3/53
 Ciuła, Stanisław 3/160
 Culliford, Georg 3/57, 3/58
 Curyło, Jan 1/52, 2/140, 3/149, 5/110
 Curyło, Piotr 3/35
 Curyło, Stanisław 3/67
 Curyło, Zdzisław 2/136
 Cyga, Jerzy 2/139, 6/91
 Cygan, Danuta 1/89
 Cyganik, Władysław 1/22
 Cyran, Józef 5/89
 Cyrankiewicz, Józef 1/67, 1/68, 1/88, 2/10
 Czajka, Waleria 1/53
 Czarnecki, Aleksy 3/68
 Czarnecki, Daniel 4/28
 Czarnecki, Mieczysław 4/27
 Czarnik, Józef 1/44, 1/158, 1/160, 2/41, 2/76, 2/104, 2/107, 2/110, 2/113, 2/119, 2/153, 3/25, 3/28, 3/140, 3/152, 3/160, 4/96, 5/97
 Czarny, Stanisław 5/99
 Czeczot, Teresa 4/89
 Czeka, Wojciech 1/22
 Czernecki, Stanisław 5/99
 Czernicka, Zofia 5/8
 Czerny, Janina 2/111
 Czerpak, Stanisław 4/13
 Czuba, Emil 3/89
 Czuba, Stanisław 4/27
 Czubak, Ireneusz 5/57
 Czubak, Zdzisław 4/27, 4/96
 Czubała, Tadeusz 2/159, 2/160
 Czuj, Julian 5/89, 5/106, 5/107,
 Czuła, Ewa 3/67
 Czuła, Jan 3/67
 Czuła 5/108
 Czyż, Andrzej 1/68, 2/102, 2/103, 2/107, 2/116, 2/117, 2/132, 2/137, 2/159, 2/160, 3/21, 3/24, 3/26, 3/46, 3/61, 3/67, 4/57, 4/79
 Czyż, Antoni 1/164
 Ćmikiewicz, Lesław 4/26
 Ćwik, Jolanta 4/14
- D**
- Daczyński, Jan 3/152
 Dadej, Edward 5/154
 Dadej, Stanisław 2/109, 2/145, 3/68, 3/136, 5/60, 5/91, 5/105

Dadej, Władysława 3/53
 Damasiewicz, Maria 6/11
 Daniel, Stanisław 3/151
 Dąb-Kocioł, Jan 5/84, 5/86
 Dąbrowa, Barbara 2/104, 2/109, 3/20
 Dej, Stanisław 4/41
 Dejna, Kazimierz 4/25, 4/26
 Delekt, Franciszek 2/22, 2/77
 Dernoga, Lucyna 4/14
 Dębiński, Jakub 3/65
 Długosz, Jan 2/19, 3/65
 Dobrowolski, Stanisław Ryszard 1/177
 Dobrzański, Edward 3/62, 3/67
 Dobrzański, Franciszek 2/104, 2/108, 3/26, 3/158, 4/14, 5/112, 5/139
 Dobrzański, Roman 6/14
 Doda, Zbigniew 1/52
 Doleżał, Stanisław 1/44, 1/158
 Domagała, Czesław 1/174, 1/175, 2/45, 2/144, 2/145, 5/16, 5/17,
 Domagała, Elżbieta 4/14
 Domagała, Eugeniusz 6/63, 6/68
 Domagała, Franciszek 3/151
 Domagała, Mieczysław 1/46, 1/81, 1/93, 1/164, 1/178, 1/186, 3/20, 3/56, 3/59, 3/109, 3/114, 3/138, 3/140, 3/151, 4/20, 4/24, 4/27, 5/42, 5/97, 5/109
 Domagała, Stanisław 5/97
 Domański, Tadeusz 4/57
 Domarski, Jan 4/26
 Domin, Jerzy 4/27
 Doniec, Zdzisław 4/41
 Dorczak, Edward 5/107
 Dragun, Mieczysław 4/86
 Drapich, Wit 4/90, 4/91
 Drewniak, Jan 3/147
 Drożdż, Józef 2/56, 3/152
 Drożyński, Jan 2/145, 5/18
 Drużkowski, Antoni 2/110
 Drużkowski, Ludwik 3/69
 Drużkowski, Stefan 2/109
 Dubiel, Franciszek 5/100
 Dubiel, Józef 1/12
 Dubiński, Stanisław 2/9, 3/152
 Duc, Bolesław 5/56, 5/70
 Ducinowski, Władysław 3/67
 Duda, Agnieszka 1/119
 Duda, Jan 3/67
 Duda, Józef 3/150, 5/94
 Duda, Stanisław 1/119, 2/42, 3/68
 Duda, Tadeusz 5/106
 Duda, Władysława 4/85
 Dudek, Augustyn 3/68
 Dudek, Irena 6/26
 Dudek, Jadwiga 6/44
 Dudek, Jakub 2/113
 Dudek, Jan 2/37, 3/53
 Dudek, Józef 1/186, 4/19, 5/96, 5/100
 Dudek, Julian 1/104
 Dudek, Kazimierz 3/68
 Dudek, Marian 1/22
 Dudek, Władysława 5/61
 Dulian, Leopold 3/54
 Dulski, Stanisław 2/75
 Duman, Zdzisław 3/151
 Duško, Józef 1/54, 1/68
 Dutkiewicz, Józef 6/46
 Dworak, Jan 5/106
 Dybewicz, Sebastian 5/96
 Dycjan, Marcin 5/111
 Dycjan, Wanda 1/71

Dyla, Zofia 1/45, 1/158, 1/160, 2/46, 2/104, 2/107
 Dyla, Stanisław 5/20
 Dymon, Józef 4/13
 Dziadosz, Maria 6/25
 Dziaduła, Józef 3/69
 Dziaćko, Józef 3/52, 3/151
 Dziaćko, Stanisław 3/26, 3/35
 Dziedzic, Karol 5/96
 Dziekanowski, Jan 1/54
 Dzień, Andrzej 3/69
 Dzień, Tadeusz 1/111, 3/138, 5/97, 5/109
 Dziepak 1/45, 1/119, 1/158, 1/160, 1/186, 2/104, 2/109, 2/113, 2/115, 2/126, 3/35, 3/151, 5/62
 Dzierwa, Adam 1/23, 1/26, 1/29, 1/52, 1/53, 1/81, 1/83, 1/88, 1/110, 1/111, 1/121, 1/155, 1/158, 1/160, 1/162, 1/173, 1/174, 1/178, 2/32, 2/40, 2/41, 2/42, 2/46, 2/48, 2/57, 2/65, 2/66, 2/78, 2/104, 2/107, 2/139, 2/151, 3/20, 3/21, 3/58, 3/74, 3/134, 3/152, 4/14, 4/41, 4/44, 4/45, 4/97, 5/64, 5/153
 Dzierżyński, Feliks 5/46
 Dziegielewski, Leonard 1/112, 1/119, 1/177, 2/67, 2/110, 5/26
 Dziubasik, Danuta 2/52, 2/140
 Dziuk, Adolf 2/132, 2/142, 2/160, 3/7, 3/24, 3/27, 3/152, 4/27, 4/46, 4/57, 4/95

E

Ehrlich, Stanisław 3/28
 Eisenberger, Władysław 1/35, 6/63
 El Bana, Adel 5/64
 Eliasiewicz, Tadeusz 2/28
 Ernest, Antoni 6/12

F

Fajło, Czesława 6/25
 Fanaszek, Mieczysław 3/144
 Fafara, Bronisław 3/153
 Fafara, Franciszek 2/111
 Fedyna, Wiktor 3/152
 Fela, Jan 5/58
 Feluś 5/91
 Ferenc, Adam 6/88
 Ferenc, Ferdynand 2/111
 Ferenc, Stanisław 1/22
 Fielek, Edward 1/115
 Figa, Marian 2/35
 Figiel, Piotr 3/154, 4/28
 Fijałkowski, Jerzy 2/126, 4/96, 5/48, 5/49
 Fikas, Józef 5/109
 Fikas, Stanisław 4/44
 Filek, Karol 2/10, 2/140, 2/160, 4/20,
 Filip, Florian 1/162, 4/88
 Filip, Tadeusz 3/56, 3/152, 4/27, 5/113
 Filipek 1/180, 1/181, 6/101
 Filipowscy 6/60
 Firlet, Feliks 5/128
 Fiszer 1/130
 Flądrowa, Anna 5/108
 Flądrowa, Genowefa 1/155, 2/104, 2/109, 2/113
 Florek, Jadwiga 5/148
 Fogg, Mieczysław 5/26
 Foryś, Włodzimierz 6/63
 Fottowa, Maria 1/23
 Franciszek Józef 4/42

Franczak, Jan 5/107
 Franczyk, Jan 1/88
 Franczyk, Zbigniew 3/11
 Frankowski, Tadeusz 2/32
 Frączek, Marian 2/117, 2/133
 Fredro, Aleksander 1/168
 Frodyma, J. 2/135
 Frycz, Waclaw 4/86
 Fudala, Tadeusz 1/35, 1/173
 Fulara, Jan 5/110
 Fularz, Tadeusz 1/36, 5/99, 6/12, 6/97, 6/98

G

Gabryś, Franciszek 5/128
 Gabryś, Karolina 1/18
 Gacek, Paweł 5/99
 Gacy, Michał 2/37
 Gadocha, Robert 4/26
 Gagattek, Eugeniusz 1/44, 5/95
 Gagattek, Kazimierz 3/74, 3/150, 5/96
 Gagattek, Michał 5/95
 Gajda, Antoni 5/38
 Gajda, Elżbieta 2/107
 Gajda, Józef 5/85, 6/39
 Gajda, Julian 2/32
 Gajda, Kazimierz 5/62
 Gajda, N. 4/21
 Gajda, Ryszard 2/119
 Gajda, Szczepan 2/119
 Gajda, Zdzisław 3/37, 3/150, 4/27, 6/12
 Gajek, Jan 2/117
 Gajewski, Józef 1/68
 Gala, Piotr 5/99
 Galas, Antoni 5/100
 Galas, Ernest 4/59
 Galas, Jan 1/105, 3/152, 5/56, 5/100
 Galas, Maria 3/54
 Galas, Stefan 3/138
 Galas, Teresa 2/77
 Galas, Zygmunt 5/99
 Galewski, Stanisław 2/145
 Gałek, Franciszek 5/89
 Gałek, Piotr 5/93
 Gałka, Jan 6/88
 Gałkowska, Irena 2/77
 Gałkowski, F. 2/151
 Gałkowski, Juliusz 2/77
 Ganiowska, Helena 1/121
 Garbień, Roman 2/66, 4/14, 4/88
 Garboś, Agata 1/165
 Gardziel, Feliksa 6/44
 Gardziel, Jan Bolesław 2/31
 Gardziel, Maria 5/139
 Gargul, Antoni 5/62
 Gargul, Ignacy 1/43, 1/62, 1/81, 1/93, 1/155, 1/157, 2/114, 2/135, 3/133, 3/138, 5/97
 Gargul, Stanisław 2/116
 Gargul, Władysław 5/62
 Garlacz, Jan 4/27, 5/60
 Garlicki, Franciszek 3/69, 5/109
 Garlicki, Jan 1/68, 3/69
 Garlicki, Mieczysław 1/19, 1/36, 1/45, 1/47, 1/52, 1/54, 1/61, 1/66, 1/67, 1/68, 1/75, 1/95, 1/110, 1/112, 1/113, 1/119, 1/129, 1/158, 1/162, 1/164, 1/165, 1/180, 1/181, 2/9, 2/10, 2/23, 2/29, 2/30, 2/40, 2/41, 2/42, 2/46, 2/52, 2/62, 2/65, 2/67, 2/73, 2/102, 2/104, 2/110, 2/113, 2/124, 2/125, 2/153, 3/16, 3/26, 3/37, 3/41, 3/43,

- 3/46, 3/147, 3/153, 3/158, 4/24, 4/27, 4/97, 5/95, 5/97, 5/101, 5/108
 Garncarz, Jakub 3/151, 3/153
 Gawel, Lucyna 2/134
 Gawel, Stanisław 5/113, 5/122
 Gawelczyk, Jan 5/97
 Gawęda, Franciszek 4/19, 5/96
 Gawęda, Kazimierz 3/151, 4/28, 5/110
 Gawęda, Marian 1/104
 Gawęda, Stanisław 3/68
 Gawenda, Włodzimierz 3/44, 3/45, 3/144, 3/152, 4/27, 4/96
 Gawęda, Józef 3/151
 Gawlak, Józef 1/158, 1/182, 2/104, 2/108, 2/115, 3/20, 3/152
 Gawlik, Stanisław 2/68
 Gawor, Józefa 2/113
 Gawroński, Władysław 5/98
 Gądek, Antoni 2/31, 2/116, 5/94
 Gądziński, Stanisław 2/119
 Gągelik, N. 4/22
 Gągorowski, Zygmunt 1/44, 1/66, 1/67, 1/68, 1/91, 1/100, 1/158, 2/65, 2/110, 2/137, 3/27, 4/27, 4/97
 Gdowski, Aleksander 2/54
 Gede, Tadeusz 1/36, 1/43, 1/62, 1/68, 1/153, 1/154, 1/155, 1/156, 1/157, 1/166, 1/185, 1/186, 2/25, 2/28, 2/42, 5/16
 Gedle, Kazimierz 1/46
 Gerycki, Ludwik 3/151
 Gesing, Franciszek 1/19, 2/47
 Gibała, Kazimierz 3/67
 Gibała, Mieczysław 2/112, 6/80
 Gibała, Stanisław 3/69, 5/107
 Gibała, Tadeusz 3/69
 Gicala, Ludwik 1/114
 Gicala, Roman 3/68, 5/85
 Giemza, Franciszek 3/151, 5/97, 5/107, 5/109, 5/110
 Giemza, Jan 2/32, 2/37, 2/124, 5/97
 Giemza, Stanisław 2/141, 3/151
 Giemza, Zofia 5/109
 Gierat, Kazimierz 2/45
 Gierek, Edward 3/43, 3/143, 4/86, 5/18
 Gilarski, Andrzej 4/41, 4/45
 Girek, Waldemar 1/131, 1/173
 Giza, Jakub 1/52, 1/83
 Glodt, Władysław 1/104
 Gładki, Józef 3/69
 Gładki, Stanisław 2/112
 Gładysz, Franciszek 5/107
 Gładysz 1/43
 Głąb, Bartłomiej 1/70, 5/97
 Głąb, Jan 1/105, 3/151, 4/24
 Głuch, Janina 5/42, 6/56
 Głuszak, Wiesława 1/53
 Gnatek, Paweł 3/69
 Gnoiński 1/20
 Goćwin, Jerzy 1/44, 1/155, 1/158, 1/183, 2/160, 3/13, 4/27, 4/28
 Godlewski, Edward 3/68
 Goetz, Jan 1/114, 1/115, 2/154, 3/45, 3/146
 Goetz 4/33, 5/16, 5/58, 5/59, 5/63, 5/153, 6/23, 6/25
 Gofron, Czesław 3/67
 Gofron, Franciszek 1/52, 5/45, 5/46
 Gofron, Józef 2/153, 3/151, 4/20
 Gofron, Władysław 3/62, 3/69
 Gofroń, Anna 2/124
 Golarz 4/96
 Golec, Józef 5/96
 Golemo, Eugeniusz 4/27
 Golenic, Szymon 4/33
 Golik, Józef 1/105, 2/66, 2/110, 5/109
 Golis, Marian 5/85
 Golonka, Adela 3/62, 4/96, 6/47, 6/48
 Golonka, Franciszek 4/20
 Golonka, Janina 5/112
 Golonka, Józef 5/97
 Golonka, Maria 6/26
 Golonka, Włodzimierz 2/9
 Gołąb, Feliks 5/38
 Gołąb, Józef 2/27
 Gołda, Edward 1/177, 1/179, 1/180, 1/181, 1/182, 1/183, 1/184, 1/186, 2/9, 2/10, 2/30, 2/36, 2/37, 2/40, 2/41, 2/46, 2/58, 2/62, 2/64, 2/65, 2/67, 2/76, 2/79, 2/114, 2/120, 2/124, 2/125, 2/127, 2/135, 2/136, 2/137, 2/139, 2/140, 2/149, 2/150, 5/96, 5/134
 Gomoła, Jan 3/57
 Gomularz, Jan 3/68
 Gomularz, Zenon 4/86, 5/62
 Gomułka, Władysław 1/21, 1/129, 1/133, 1/143, 1/145, 1/191, 2/10, 2/81, 2/137, 6/26
 Gondek, Józef 1/104
 Gondek, Michał 4/33, 5/96
 Gondek, Stefan 3/69
 Gondek, Zofia 1/104
 Gorgoń, Jerzy 4/25, 4/26
 Gorki, Maksym 1/71
 Gorycki, Ludwik 2/104, 2/108
 Goryl, Henryk 1/59
 Goryl, Piotr 1/155, 1/158, 3/151
 Goryl, Waleria 4/27, 4/28
 Gostek 4/90
 Goszczyński, Seweryn 2/153, 3/120, 4/89, 5/41, 6/47
 Gottfried, Michał 5/113
 Góra, Augustyn 6/87
 Góra, Maria 3/153
 Góra, Stanisław 2/112
 Góra, Tadeusz 3/144
 Góra, Wojciech 5/61, 5/151, 6/25
 Górak, Marcin 5/96
 Górak, Tadeusz 2/58, 2/153
 Góral, Edward 2/54
 Górka, Józef 2/80, 2/110, 3/152, 3/154
 Górniewicz, Stanisław 6/64
 Górska, Maria 2/53, 6/45
 Górski, Czesław 5/93
 Górski, Józef 4/95, 5/134
 Górski, Kazimierz 4/26
 Górski, Stanisław 5/63
 Górski, Tadeusz 1/59
 Grabania, Józef 1/45, 1/91, 1/158, 1/186, 2/58, 2/104, 2/108
 Grabaś, Agata 3/26
 Grabowski, Andrzej 1/89
 Grabowski, Józef 1/119, 2/56, 3/28, 3/147, 4/27, 5/34, 5/106, 5/112, 5/122, 6/63
 Graniczna, Aleksandra 3/160
 Grech, Jan 2/79, 2/111, 4/24
 Grochola, Józef 3/52
 Grochola, Karol 1/23, 1/43, 1/45, 1/53, 1/61, 1/64, 1/66, 1/67, 1/68, 1/70, 1/71, 1/75, 1/89, 1/91, 1/95, 1/100, 1/105, 1/119, 1/131, 1/157, 1/158, 1/162, 1/163, 1/164, 1/174, 1/178, 1/179, 1/180, 1/181, 1/182, 1/183, 1/186, 2/9, 2/10, 2/20, 2/23, 2/27, 2/28, 2/35, 2/41, 2/46, 2/56, 2/59, 2/63, 2/64, 2/65, 2/67, 2/68, 2/104, 2/109, 2/113, 2/115, 2/125, 2/153, 3/153, 3/160, 4/19, 4/27, 4/33, 4/49, 4/96, 4/97, 5/113, 5/154, 6/98
 Grochola, Kazimierz 1/173
 Grocholski, Józef 5/107
 Grodecki, Stefan 2/111, 3/152
 Grodkowski, Władysław 1/54, 1/55, 1/105, 3/28, 5/122, 5/134
 Groszkowski, Janusz 2/29
 Grottger, Artur 1/79
 Gruber, Zdzisław 4/41
 Gruca, Ryszard 2/79
 Gruca, Tadeusz 6/64
 Gruca, Witold 5/26
 Gruszka, Tadeusz 4/60
 Gruszkowski, Marian 2/58
 Gruszkowski, Mieczysław 3/150
 Gryczman, Jan 3/33
 Gryz, Franciszek 2/116
 Grzebieniarz, Bolesław 3/150
 Grzegorzczak, Andrzej 5/20
 Grzegorzczak, Franciszek 2/124, 3/52
 Grzegorzczak, Helena 3/152
 Grzegorzczak, Henryk 4/94, 5/112
 Grzegorzczak, Kazimierz 3/53
 Grzegórzek, Jan 5/98
 Grzesik, Janina 1/105, 3/37, 4/18, 6/11, 6/12, 6/25
 Grzesik, Kazimierz 1/54
 Grzesik, Stanisław 1/158, 1/180, 2/30, 2/104, 2/108, 3/151
 Grzesik Sęp, Władysław 3/135
 Grzyb, Maria 4/84
 Grzyb, Mateusz 4/84
 Grzybek, Kazimierz 4/14, 4/85
 Grzymek, Jerzy 3/68
 Grzywna, Władysław 1/115
 Gućwa, Stanisław 1/67, 1/68, 1/187, 2/139, 3/39, 3/40, 3/69, 3/73, 3/135, 4/32, 4/50, 4/90, 4/91, 4/92
 Gudzenko, Olga D. 1/164
 Gulik, Józef 3/151
 Gulik, Maria 2/52
 Gulik, Stefan 2/77, 2/114
 Gunther, Aleksander 1/80
 Gurgul, Edward 1/45, 5/94
 Gurgul, Franciszek 1/74
 Gurgul, Jan 4/41
 Gurgul, Józef 1/44, 1/106, 1/111, 1/158, 2/9, 2/133, 3/28, 3/29, 3/158
 Gurgul, Kazimierz 1/131
 Gurgul, Mieczysław 5/122
 Gurgul, Stanisław 1/22, 3/68, 5/93, 5/106
 Gurgul, Władysław 4/86, 5/64, 5/108
 Gustaw, Karol 3/119
 Gut, Jan 3/151
 Gut, Zbigniew 4/26
 Gutowicz, Rozalia 5/64
 Guziana, Józef 1/81, 1/155, 2/113, 6/80
 Guzik, Aleksandra 6/63
 Guzy, Urszula 6/47

H

- Habel, Maria 1/162
 Habryło, Irena 1/121, 1/162, 2/66, 4/14, 4/88
 Habryło, Józef 6/63, 6/68
 Habryło, Karol 1/71, 1/182, 6/26
 Habryło, Wanda 5/122
 Hachaj, J. 2/120
 Hajduga, Artur 6/63

Hajduk, Stanisław 2/116
 Hajnisz, Czesław 5/37
 Halastra, M. 2/151
 Halik, Jan 2/112
 Haluch, Jan 3/28
 Halastra, Jan 3/136
 Hamielec, A. 6/45
 Hanowska, Krystyna 4/14
 Haraf, Józef 4/20, 4/27, 4/57, 4/60, 4/96
 Hauer, Roman 1/130
 Hebda, Antoni 5/91
 Hebda, Józef 2/119
 Hebda, Michał 5/148
 Hebda, Mieczysław 1/36, 1/43, 1/67, 1/68, 1/154, 1/155, 1/156, 1/157, 1/167, 1/168, 1/180, 1/181, 1/185, 1/186, 2/66, 3/68, 5/41, 5/42
 Hebda, Teofil 1/83
 Hebda, Zdzisław 3/67
 Hein, A. 3/21
 Heller, Władysław 5/26
 Helon, Stefan 6/87
 Herbert, Anna 3/37, 4/7, 4/97
 Herbert, Marian 1/80, 2/30
 Herdegen, Leszek 6/45
 Hetnał, Henryk 3/37
 Hibner 4/50
 Hitler, Adolf 1/83, 1/87, 1/88
 Hnatowicz, Halina 5/122
 Hnatowicz, Janina 1/155, 1/157, 1/177, 2/78, 2/79, 2/102, 2/107, 3/12, 3/13, 3/21, 3/73, 3/160, 4/27, 4/41, 4/85, 4/96, 5/57
 Hojnowski, Józef 2/139
 Hojny, Franciszek 5/112
 Holeczynowa, Olga 1/23
 Holewa, Józef 5/97
 Holys, Jan 1/19
 Honkisz, Anna 2/119
 Honkowicz, Maria 1/43, 1/53, 1/67, 1/68, 2/41, 2/79, 2/140,
 Hopkowicz, Feliks 2/114
 Hudyma, Anna 3/152
 Humen, Stefan 1/111, 3/56
 Hycnar 2/41
 Hylaszek, Tadeusz 2/28
 Hyrc, Władysław 5/108

I

Ignaczuk, Jan 5/113
 Imioło, Józef 5/94
 Ingot, Danuta 1/61
 Ingot, Władysław 1/115
 Isak, Tadeusz 3/74
 Iskra, Maria 2/113
 Iwanienko, W. S. 1/164
 Iwanowski 1/91
 Izak, Tadeusz 3/151

J

Jabłońska, Maria 2/125
 Jabłońska, Teresa 2/111, 3/150
 Jabłoński, Józef 2/125
 Jagiellończyk, Kazimierz 3/65
 Jagielski, Mieczysław 1/68, 2/58
 Jagiełło, Władysław 1/175
 Jaglarz, Jan 1/22
 Jagoda 3/57

Jakiel 2/140
 Jakielowa 3/46
 Jakubas, Antoni 2/58
 Jakubas, Helena 5/61
 Jakubas, Piotr 5/91, 5/94, 5/105
 Jakubas, Stanisław 2/80
 Jakubczyk, Bogdan 3/26
 Jakubczyk, Tadeusz 3/20
 Jakubowska, Bronisława 4/12
 Jakubowski, Adam 2/80, 4/11, 4/12, 4/13, 5/152
 Jakubowski, Antoni 2/80, 6/89
 Jakubowski, Jan 2/119
 Jakubowski, Józef 2/139
 Jakubowski, K. 4/88
 Jakubowski, Michał 4/12
 Jakubowski, Władysław 2/119
 Jakubowski, Zygmunt 2/111, 5/94
 Jan Kazimierz 3/46
 Janawa, Jan 5/110
 Janicka, Barbara 4/85
 Janicka, Michalina 5/109
 Janicki, Eugeniusz 5/50
 Janicki, Henryk 5/50
 Janicki, Jan 1/83
 Janicki, Julian 5/50
 Janicki, Kasper 2/153, 5/93
 Janicki, Klemens 5/39
 Janicki, Mieczysław 1/173
 Janicki, Stanisław 1/67, 2/51, 3/37, 3/153
 Janicki, Sylwiusz 2/59, 5/108
 Janik, Józef 3/151, 3/153
 Janiszewski, Mieczysław 1/36
 Janowski, Stanisław 2/111
 Janusz, Zygmunt 5/62
 Januszko, Zbigniew 2/28, 2/55
 Japa, Jan 3/63, 3/68, 6/48
 Jarosz, Jan 5/91
 Jarosz, Kazimierz 5/112
 Jarosz, Stanisław 1/45, 1/158, 2/119
 Jarosz, Stanisława 3/28
 Jarosz, Tadeusz 2/119
 Jarosz, Szymon 2/140
 Jaroszek, Władysław 2/139
 Jaroszewicz, Piotr 5/18
 Jaroszewski 2/141
 Jarzmik, Ludwika 5/96
 Jasielski, Franciszek 2/119
 Jastrząb, Włodzimierz 5/57
 Jaszczur, Helena 3/54
 Jaszczur, Władysław 2/153
 Jaszyna, Ryszard 3/35
 Jaśkiewicz, Piotr 3/26, 3/133, 3/151
 Jaśkowiec, Jan 1/19, 1/36, 1/39, 1/46, 1/53, 1/54, 1/55, 1/60, 1/62, 1/64, 1/86, 1/95, 2/9
 Jaworczakowa 3/144
 Jawornik, Julian 2/119, 3/151
 Jaworski, Julian 1/19
 Jaworski, Kazimierz 3/67
 Jaworski, Stanisław 3/68
 Jaworski, Walerian 3/27, 4/14
 Jedynak, Józef 1/54
 Jeleń, Michał 5/111
 Jelonek, Edward 1/22
 Jemioło, Ludwik 2/9, 2/110, 6/13
 Jewulski, Jan 3/68
 Jewulski, Józef 5/99
 Jewuła, Ignacy 5/96
 Jewuła, Stanisław 2/59
 Jeziorowski, Jan 1/52
 Jędrzejewska, Józefa 2/116

Jodłowski, Stanisław 2/80, 2/102, 2/107, 2/120
 Jopp, Marian 2/28
 Jordan, Spytko 3/129
 Józwiak, Franciszek 4/46
 Junga, Jerzy 1/119
 Jurek, Jan 4/86
 Jurek, Józef 2/109
 Jurgała, Zofia 4/48
 Jurkowski, Franciszek 1/20, 1/71, 1/91, 2/47, 2/49, 2/65
 Juszczyk, Jan 3/150
 Juszczyk, Józef 1/119
 Juszkiewicz, Ferdynand 2/37

K

Kabat, Bolesław 5/99
 Kabziński, 6/98
 Kachnikiewicz, Jerzy 2/68, 3/26
 Kaczmarczyk, Franciszek 5/112
 Kaczmarczyk, Jan 1/105, 1/159, 2/125, 3/25, 5/41, 5/45, 5/46
 Kaczmarczyk, Julian 1/46, 1/91
 Kaczor, Marian 2/111
 Kaczor, Władysław 1/81, 2/104, 2/108, 3/26, 3/91, 5/93
 Kaliciak, Antoni 1/89, 6/79
 Kalicka, Janina 6/12
 Kalicka, Małgorzata 3/45
 Kalinowska, Walentyna 1/61
 Kalinowski, Franciszek 2/153
 Kalinowski, Zbigniew 3/153
 Kalisińska, 4/24
 Kalisz, Zofia 2/67
 Kalwara, Michał 6/89
 Kałuża, Tadeusz 1/159
 Kamieniarz, Irena 5/93
 Kamińska, Maria 2/107, 2/110
 Kamiński, Franciszek 1/36
 Kamiński, Jan 6/13
 Kamiński, Łukasz 3/74
 Kamiński, Stanisław 2/153
 Kania, Emil 1/155
 Kania, Józef 3/74, 3/149
 Kania, Michał 1/44, 1/159
 Kania, Stanisław 3/52
 Kania, Stefania 5/61
 Kanownik, Józef 1/52
 Kapusta, Helena 2/22
 Kapusta, Władysław 1/111
 Karamara, Józef 3/69
 Karamara, Tomasz 2/140
 Karaś, Andrzej 6/87
 Karaś, Jan 2/105, 2/107
 Karaś, Piotr 5/99
 Karaś, Władysław 1/83, 1/159, 1/162, 1/174, 2/9, 2/105, 2/107, 4/14, 4/15, 4/24, 5/105, 5/151, 6/25
 Karcz, Józef 3/150
 Karcz, Józefa 3/11, 3/150
 Karczmarczyk, Jan 2/56, 2/105, 2/110, 2/133, 2/135, 2/140, 3/153,
 Karecki, Józef 3/151
 Karecki, Władysław 5/20
 Kargol, Stanisław 1/119, 1/155, 2/109
 Kargul, Franciszek 1/115
 Kargul, Zofia 4/94
 Karol, Mikołaj 5/94
 Karpień, Michalina 3/20

- Karski, Zbigniew 2/136, 3/70, 3/139,
3/144, 3/159, 4/97
Karwat, Kazimierz 4/23
Karwat, Zofia 4/23
Kasała, Zbigniew 5/109
Kasperczak, Henryk 4/26
Kasperek, Feliks 5/38
Kasperski, Witold 2/102, 2/107
Kasprzak, Fryderyk 3/147
Kasprzyk, Jan 2/73
Kawa, Janina 5/61
Kawa, Mieczysław 4/97
Kawecki, Stefan 3/19
Kazimierczyk, Andrzej 5/112
Kaźmierczyk, Jan 3/28, 3/153
Kaźmierczyk, Józef 6/87
Kądziała, Michał 2/139
Kądziała, Zofia 1/104, 6/11, 6/12
Kądziała, Franciszek 1/110
Kądziołka, Jan 3/69, 6/90, 6/93, 6/94
Kądziołka, Józef 6/13
Kądziołka, Maria 2/111, 2/112
Kądziołka, Stanisław 1/38, 3/45, 5/107,
5/110
Kądziołko, Andrzej 5/64
Kątski, Marcin 3/100, 3/140
Kender, Mieczysława 2/105, 2/108
Kędzierski, Józef 2/47
Kieć, Michał 1/54
Kiełbasa, Jan 4/86
Kiełbasa, Stanisław 5/100
Kiełbowski, Zbigniew 1/89
Kierczak, Józef 3/20
Kiermasz, Bolesław 5/85
Kijak, Michał 1/183
Kijak, Tadeusz 1/104
Kijakowa, Magdalena 1/104
Kisiel, Tadeusz 3/68
Kiss, Lajos 3/147
Kiszka, Józef 5/63
Kitliński, Zdzisław 2/140, 2/150
Klasa, Józef 3/59, 3/136, 3/137, 4/20,
4/50, 4/90, 4/91
Klecki, Michał 3/150
Klecki, Tadeusz 5/95
Kleszcz, Stefania 1/45, 1/159, 2/105, 2/109
Kleszcz, Zofia 1/51
Klich, Jan 2/31
Klimas, Halina 3/20, 5/101
Klimek, Bronisława 2/77
Klimek, Edward 2/112
Klimek, Emilia 1/61
Klimek, Paweł 2/32, 5/58
Klimek, Tadeusz 3/152, 6/25
Klimek, Władysław 5/96
Klisiewicz, Franciszek 3/67
Klisiewicz, Jędrzej 5/91
Klisiewicz, Józef 3/67
Klocek, Maria 2/67
Klockiewicz, Krystyna 2/111
Klockiewicz, Maria 2/111
Kłuba, Franciszek 2/73
Kłuba, Julian 2/114
Kłuska, Alicja 1/61
Kłuska, Franciszek 5/122
Kłuska, Roman 3/44
Kłuszycki, Marian 3/135
Kłós, Konstanty 1/45, 1/159, 2/105,
2/107, 2/109, 3/56
Kłósek, Jan 5/98, 5/100
Kłusek, Ignacy 4/98
Kłusek, Jan 2/32, 2/36, 3/130, 4/60, 5/94
Kłusek, Ryszard 2/54
Kłusek, Wiktor 1/121
Kłyś, 3/144
Kmieć, Karol 5/99
Kmieć, Stanisław 5/62
Knaga, Edward 3/37
Knap, Sylwester 2/153
Knap, Szymon 1/52
Knapik, Adam 5/100
Knapik, Leon 1/36
Knapik, Ryszard 4/86
Kobylczak, M.M. 1/64
Kobyłecki, Alojzy 3/67
Kobyłecki, Tadeusz 3/149, 3/153
Kocet, Franciszek 5/97
Kochanek, Walenty 3/151
Kociotek, Franciszek 4/45
Kociotek, Jerzy 3/144, 3/96
Koczowska, Zofia 4/14
Koczwarą, Bronisław 4/49
Koczwarą, Jadwiga 5/50
Koczwarą, Tadeusz 2/112, 4/49, 5/107,
5/151
Kodura, Andrzej 6/90
Kogut, Kazimierz 3/153
Kokosza, Franciszek 5/98
Kokoszka, Edmund 1/155, 2/111, 3/160,
6/87
Kokoszka, Stanisław 1/114
Kolak, Andrzej 2/105, 2/108, 5/95
Kolak, Eugeniusz 4/59, 4/86
Kolbusz, Franciszek 4/41
Kolek, Władysław 1/159, 2/105, 2/107,
3/28
Kołodziej, Feliks 5/91
Kołodziej, Kazimierz 3/26
Kołodziej, Tadeusz 5/110
Kołodziej, Władysław 3/67
Kołodziej, Jan 2/114
Kołodziej, Zofia 2/113
Kołodziejczyk, Tadeusz 2/41
Kołodziejski, Jan 2/66, 3/133, 3/149,
Kondziołka, Józef 2/67
Koniarz, Teofil 5/96
Konop, Franciszek 3/151
Konturek, Stanisław 3/69
Kopacz, Helena 2/112
Kopacz, Stanisław 5/20
Kopeć, Adam 2/75
Kopeć, Franciszek 4/70
Koper, Kazimierz 4/33
Kopernik, Mikołaj 3/145, 3/146, 4/15,
6/24
Koprowska, Bronisława 3/151
Kopytko, Antoni 1/105, 2/105, 2/109,
5/60, 5/85
Kordecki, Kazimierz 1/109, 2/160,
3/144, 6/23, 6/24, 6/58
Kordek, Stanisław 5/91
Korman, Jan 4/59, 6/53
Korman, Kazimierz 3/125, 3/152, 4/21
Korman, Stanisław 3/67
Korman, Zygmunt 5/106
Kornaś, Franciszek 1/183
Kornaś, Roman 2/139, 5/95
Kornaś, Władysław 5/93
Kornaś, Zofia 2/112
Korol, Aleksander 2/116, 4/95, 6/79
Korona, Franciszek 1/91
Korpak, Juliusz 5/113
Korzeniowska, Helena 2/80
Korzeniowski, Jan 1/155
Kosakowski, Władysław 3/151
Kosała, Bronisław 4/19
Kosek, 1/115
Kosiński, Franciszek 6/89
Kosiński, Kazimierz 1/155
Kossak-Szczucka, 6/43
Kossowski, 1/69
Kostecki, Józef 2/119
Kostecki, Michał 2/54, 5/62
Kostrzewa, Józef 3/150
Kościeszko, Tadeusz 1/75, 1/191, 3/22,
4/13
Kotas, Andrzej 5/111
Kotas, Jerzy 2/134
Kotas, Michał 3/68
Kotfis, Jan 6/63, 6/68
Kotfis, Roman 1/35, 3/152, 6/63
Kotra, Antoni 1/114
Kotra, Henryk 3/56
Kowal, Eugenia 1/154, 1/155, 1/157, 2/59
Kowal, Jan 3/150
Kowal, Władysław 1/26, 1/36, 1/43,
1/44, 1/71, 1/86, 1/159, 1/160, 2/68, 2/76,
2/79, 2/105, 2/108, 2/113, 2/141, 3/25,
3/41, 3/138, 3/152, 3/153
Kowal, Eugenia 2/41
Kowalczyk, Franciszek 1/20, 5/97
Kowalczyk, Henryk 1/71, 5/96
Kowalczyk, Jan 2/108, 5/60, 5/97, 5/154
Kowalczyk, Stanisław 1/22, 1/45, 1/50,
1/70, 1/105, 3/152, 5/61, 5/154
Kowalczyk, Wojciech 2/110
Kowalec, Nadzieja Maria 5/35
Kowalewski, 2/133, 2/160
Kowalik, Aleksander 5/86
Kowalik, Marian 2/35, 2/151
Kowalski, Adam 1/67
Kowalski, Andrzej 2/111
Kowalski, 3/37
Kowarski, Jan 1/52
Koza, Bronisław 1/80
Koza, Franciszek 5/109
Koza, Jan 5/41
Koza, 6/45
Kozdroj, Antoni 1/72
Kozdrój, Fryderyk 2/111
Kozdrój, Stefan 3/68
Kozik, Anna 3/54
Kozioł, Stanisław 1/68, 1/99, 1/167,
2/36, 2/47, 2/133, 3/15, 5/41, 5/42
Kozłowska, Anna 2/119
Kozłowska, Zofia 1/159
Kozłowski, Eugeniusz 2/28
Kozub, Ludwik 1/115, 1/116, 1/177,
2/30, 5/26
Kraj, Bogumiła 4/14, 4/85
Kraj, Kazimierz 5/106
Kraj, Krystyna 4/14, 4/85
Kraj, Maria 2/107
Kraj, Zofia 1/164, 2/111, 3/152, 5/106, 6/25
Kramarczyk, 2/125
Krasicki, Janek 6/24
Krawczyk, Bronisław 4/45
Krawczyk, Irena 3/20
Krawczyk, L. 2/49
Krawczyk, Stanisław 5/98
Krawczyk, Tadeusz 1/11, 2/22, 2/49,
2/52, 2/77, 2/78, 2/140, 6/26
Kręcielewski, Jan 3/147

- Kreżolek, Wojciech 3/68, 4/47
 Kropczyńska, Janina 1/104
 Kropczyński, Tadeusz 1/68
 Krowicki, Jan 3/160
 Król, Adolf 5/98
 Król, Bronisław 5/98
 Król, Maria 2/22
 Król, Mieczysław 2/105, 2/109
 Król, Tomasz 6/89
 Król, Władysław 2/114
 Królikiewicz, Andrzej 3/69
 Królikiewicz, Jan 2/59, 2/60, 2/153, 4/89, 5/41
 Kruczkowski, Leon 1/103
 Kruczkowski, 6/56
 Krupa, Antoni 4/20
 Krupa, Augustyn 3/151, 4/24
 Krupa (Wajdowicz), 2/59
 Krupska, Kazimiera 2/119
 Krzyński, Władysław 1/82, 1/115, 1/121
 Krzyszkowski, 5/154
 Krzyściak, Helena 2/113
 Krzywousty, Bolesław 1/175
 Krzyżak, Edward 1/82
 Krzyżak, Eugeniusz 2/111
 Krzyżak, Józef 1/18, 1/44, 1/50, 1/91
 Książek, Bolesław 1/107, 1/177, 4/87, 5/36, 5/37, 5/142, 6/53
 Książek, Józef 2/53, 2/56
 Kubala, Andrzej 4/86
 Kubala, Franciszek 1/104
 Kubala, Genowefa 2/53
 Kubala, Józef 5/91
 Kubala, Piotr 5/109
 Kubala, Stanisław 3/150, 5/95
 Kubala, Tadeusz 2/120, 5/95, 5/61
 Kubas, Józef 6/12
 Kubica, Józef 1/43, 1/155, 1/157, 6/9
 Kubicki, Władysław 1/44, 1/111, 2/57, 3/28, 3/35
 Kubiś, Mieczysław 2/153, 3/152
 Kuboń, Jan 5/108
 Kuc, Władysław 5/106
 Kuchalski, Witold 2/10, 2/32, 2/41, 2/139, 3/16, 3/24, 3/153, 4/27
 Kucharski, Jakub 1/45
 Kucia, Jan 1/163, 1/169, 5/121, 5/132, 6/55, 6/56
 Kucia, Józef 2/111
 Kucia, Ludwik 2/80
 Kuciel, B. 3/147
 Kucmierz, Stanisław 3/151
 Kucz, Barbara 6/39
 Kuczek, Eugeniusz 1/74, 5/154
 Kuczek, Franciszek 1/52, 2/153, 3/57, 3/136
 Kuczek, Władysław 5/154
 Kuhny, Rudolf 5/153
 Kukła, Wiktoria 1/183
 Kuklewicz, Andrzej 5/110
 Kuklewicz, Jan 3/151
 Kukulski, Eugeniusz 1/44, 1/64, 1/81, 1/85, 1/95, 1/100, 5/100
 Kukułka, Józef 1/62
 Kukułka, Maria 1/61
 Kulas, Józef 3/152
 Kulem, Józef 5/40
 Kulikowscy, 1/79
 Kulinowski, Franciszek 1/67
 Kulinowski, Stanisław 1/19, 1/20, 1/36, 1/43, 1/45, 1/48, 1/54, 1/61, 1/95, 1/100, 1/101, 1/111, 1/122, 1/157, 1/159, 2/23, 2/27, 2/28, 2/30, 2/42, 2/47, 2/102, 2/105, 2/109, 2/113, 2/140, 2/150, 3/12, 3/19, 3/26, 4/57, 6/50, 6/92
 Kuliś, Jan 1/52, 5/86
 Kuliś, Stanisław 1/52, 3/53, 3/54
 Kulpa, Jan 6/50
 Kulpa, 3/143
 Kułak, Jan 2/140, 3/149, 5/110
 Kułak, Karol 1/66
 Kumelowski, Stanisław 2/81, 3/152
 Kumorek, Józef 2/119
 Kumorek, Władysław 6/79
 Kuna, Władysław 1/85, 1/86, 1/159, 2/105, 2/109
 Kunert, Władysława 5/148
 Kupiec, Jerzy 1/35, 6/63, 6/68
 Kupiec, Mikołaj 5/93
 Kura, Stefan 2/119
 Kural, Jan 5/63
 Kural, Stefan 3/98
 Kural, Wojciech 3/152
 Kural, Zofia 2/53, 6/45
 Kuras, Edward 5/96
 Kuraś, Jan 3/55
 Kuraś, Walenty 1/111, 1/155, 2/107, 2/110, Kuraś, 6/45
 Kurek, Barbara 2/153, 3/150
 Kurek, Jan 5/91
 Kurek, Janina 2/59
 Kurek, Kazimierz 2/59
 Kurek, Marian 2/58
 Kurek, Mieczysław 2/9
 Kurek, Władysław 5/39, 5/112
 Kuropatwiński, Józef 3/56
 Kurowski, Adam 2/139
 Kurowski, Tadeusz 4/27
 Kurpiel, Józef 1/36
 Kurtyka, Emil 2/112
 Kurtyka, Józef 5/99
 Kurtyka, Marian 4/95, 5/154
 Kurtyka, Tadeusz 3/152
 Kusa, Zdzisław 5/64
 Kusiak, Stanisław 1/115
 Kusiak, Tadeusz 5/150
 Kusion, Marian 2/153
 Kusior, Franciszek 5/58
 Kusior, Józef 3/151
 Kusior, 1/66
 Kusto, Franciszek 5/105
 Kustra, Anna 1/162
 Kutek, Tadeusz 1/183
 Kuzera, Władysława 5/100
 Kuźma, Jan 3/153
 Kwaśniak, Kazimierz 2/119, 3/151
 Kwaśniak, Stanisław 1/130, 2/80
 Kwaśniak, 5/99
 Kwiatkowski, Eugeniusz 2/84
- L**
- Labryga, Antoni 4/26
 Lanckoroński, Maciej 2/30
 Lanckoroński, Stanisław 3/119
 Langiewicz, Marian 3/115
 Langiewicz, 6/48
 Laska, Adam 4/28
 Laska, Franciszek 1/155, 2/111, 3/152, 5/88, 6/89
 Lasko, Michał 5/98
- Lasoń, Zofia 5/112
 Lasota, Stanisław 5/110
 Lasota, Wojciech 5/112
 Lato, Grzegorz 4/25, 4/26
 Latosiński, Stanisław 2/112
 Latuszek, Danuta 1/89
 Latuszek, Jan 2/105, 2/110
 Laurenciów Barańska, Maria 2/110, 3/56
 Lechowicz, Stanisław 1/45, 1/66, 1/159, 2/32, 2/37, 2/105, 2/133, 2/109, 3/35, 3/134, 3/136, 5/64, 5/105, 5/107
 Leda, Stanisław 5/110
 Legutko, Ludwik 5/89
 Leja Szubowa, Janina 3/67
 Leliwita, Spytko 3/64, 3/132
 Lenin, Włodzimierz 1/70, 2/41, 2/134, 2/137, 3/99
 Lepszy, Edward 1/79
 Lepszy, Kazimierz 1/67, 1/68
 Lepszy, Leonard 1/79
 Leśniak, Maria 5/91, 5/94
 Leśniak, Tadeusz 1/94, 3/37, 3/69
 Leśniak, Władysław 5/94, 5/109
 Letlik, Stefania 2/119
 Lewicki, Aleksander 1/86, 2/66, 2/111, 2/113, 3/15, 3/17, 3/20, 3/61, 3/152, 4/27, 5/149
 Lewicki, Eustachy 1/61, 2/65, 5/139
 Lewniowski, Jan 1/52
 Lichoń, Władysław 4/41
 Lipecki, 5/48
 Lipiński, Wojciech 3/154
 Lis, Kazimierz 5/106
 Lis, Maria 2/22
 Lis, Stanisław 1/155
 Lizak, Jan 2/31
 Lorek, Stefan 6/25
 Lovell, Janina 1/121
 Lubart Krzysica, Jacek 3/49
 Lubecka, Anna 6/26
 Lubecki, 1/35
 Lubicz-Wojciechowska, Stanisława 1/79
 Lupa, Irena 1/186
 Lupa, Stanisław 3/69
 Luszowski, Tadeusz 2/9, 3/154, 4/88, 4/97
 Lwowski, Józef 1/22
- Ł**
- Łabuda, Andrzej 2/119
 Łabuda, Franciszek 3/20
 Łach, Franciszek 2/106, 2/108, 3/151
 Łanocha, Janina 4/86
 Łasińscy, 3/107
 Łasiński, Włodzimierz 5/57, 5/106
 Łata, J. 6/45
 Łazarczyk, Lucyna 4/14, 4/85
 Łebek, Witold 1/119, 1/153, 1/181, 2/114, 5/134
 Łękowski, Józef 5/57
 Łopatka, Franciszek 5/108
 Łosik, Jan 1/22
 Łoś, Józef 1/67, 1/99, 2/53, 2/76
 Łoza, Aleksander 1/159
 Łubowska, Henryka 2/30
 Łucarz, Władysław 5/97
 Łucki, Stanisław 3/20, 3/152, 4/95, 5/84
 Łukasik, 1/12
 Łukomikow, Iwan 1/177
 Łyczkowski, Stanisław 1/43, 1/61

M

Mach, Jan 4/48
 Machalski, Henryk 3/152
 Machalski, Władysław 3/152
 Machała, Franciszek 5/96
 Macheta, Antoni 3/150
 Macheta, Efmef 2/58, 5/95, 5/110
 Macheta, Józef 3/26
 Macheta, Piotr 1/111
 Macheta, Stanisław 1/91, 1/113, 1/168, 1/181, 1/192, 2/114, 2/153
 Macheta, Tadeusz 3/35
 Machowska, Maria 2/79
 Machowski, Antoni 3/147, 5/109
 Machowski, Józef 3/69
 Machowski, Stanisław 5/139
 Maciaś, Jan 3/68
 Maciaś, Lucjan 4/45
 Maciaś, Stanisław 3/68
 Maciaś, 6/45
 Maciejewski, Franciszek 5/109
 Madej, Edward 3/149
 Madej, Halina 4/7
 Madej, Tadeusz 2/105, 2/110
 Maj, Marian 2/124, 4/13
 Maj, Stanisław 1/11, 1/19, 1/34, 1/48, 1/52, 1/54, 1/66, 1/101, 1/119, 2/75, 2/119, 3/27, 3/28, 3/29, 3/152, 4/18, 4/27, 4/50, 5/56, 5/60, 5/64, 5/101
 Maj, Tadeusz 3/61, 3/62, 3/69, 3/136, 4/32, 4/50, 4/86, 4/91
 Majdys, Jerzy 4/95, 5/139
 Majdziński, Stanisław 1/155, 2/113
 Majewski, Jan 2/32, 5/64
 Majewski, Józef 3/69
 Majewski, Stanisław 3/81
 Majewski, Stefan 5/112
 Majewski, Władysław 1/180, 3/150, 3/160, 5/60
 Majewski, Zdzisław 6/86
 Majka, Maria 3/112
 Makuchowski, Zbigniew 3/146, 3/151
 Makurat, Elżbieta 4/95
 Makurat, Jan 3/63, 4/23, 4/51, 6/48
 Malaga, Józef 1/159, 3/150, 3/153
 Malaga, Kazimierz 4/96
 Malczewski, Jacek 2/15, 3/66
 Malczewski, Zbigniew 5/106
 Malczyńska, Marianna Henryka 1/119
 Malczyński, Franciszek 1/119
 Malec, Jan 2/45, 2/74
 Malec, 2/53, 2/151
 Malik, Irena 2/111
 Malik, Władysław 2/111, 3/63, 3/152, 4/27, 5/122, 6/48
 Malik, Zdzisław 1/100, 1/162, 1/186, 2/9, 2/23, 2/37, 2/41, 2/56, 2/76, 2/105, 2/109, 2/113, 2/132, 2/133, 2/140, 2/160, 3/19, 3/104, 3/140
 Malina, Adam 5/93
 Malina, Andrzej 5/64
 Malinowska, Wiktoria 1/104
 Malinowska, Zuzanna 1/155
 Malinowska, 1/105
 Malisz, Jan 5/98
 Malisz, Ryszard 2/79, 3/153
 Malski, Michał 3/152
 Malski, Władysław 5/64
 Maluch, Józef 2/65

Małaczyński, 6/12
 Małek, Władysław 1/122
 Małota, Eugeniusz 2/110, 2/137
 Małysa, Andrzej 4/95
 Marchlewski, Edward 5/106
 Marchwica, Józef 1/83
 Marciniak, Leon 6/86
 Marciniak, Stefan 5/106
 Marcinkowski, 2/40
 Marcisz, Iza 1/68
 Mardoń, Tadeusz 3/45
 Marecik, Jan 2/109, 2/153, 3/20, 3/150, 4/28
 Marecik, Kazimierz 5/96
 Marecki, Stanisław 3/20, 3/37, 3/68,
 Marecki, Stefan 3/68
 Marek, Franciszek 1/86, 2/115, 3/150, 5/46
 Marek, Ignacy 2/111
 Marek, Stanisław 2/29, 3/57
 Markiewicz, Roman 2/77
 Martyka, Jan 4/41
 Martyna, Stanisław 3/68
 Martyński, Jan 3/149
 Maruszczak, Edmund 3/20
 Marzec, Stefan 5/139
 Marzec, 1/99
 Mastaj, Jan 1/105, 1/112, 1/184, 2/37, 2/38, 2/153, 6/63, 6/68, 6/70, 6/71
 Mastalerz, Jan 2/66
 Maszczyk, Zygmunt 4/26
 Maślak, Stanisław 3/59, 3/61, 3/62, 3/134, 3/136, 3/137, 3/147, 3/153, 3/158, 3/160, 3/161, 4/21, 4/22, 4/23, 4/24, 4/27, 4/28, 4/41, 4/45, 4/49, 4/50, 4/57, 4/70, 4/85, 4/86, 4/90, 4/94, 4/95, 4/96, 5/18, 6/57
 Maślarz, Ireneusz 4/20
 Matoszew, Stefan 1/182, 6/47
 Matras, Aleksander 1/106, 1/107, 1/117, 1/119, 1/129, 1/159, 1/162, 1/163, 4/27, 5/64
 Matras, Maria 2/102, 2/107, 2/140
 Matura, Jan 5/58
 Matura, Kazimierz 3/68
 Matys, Władysław 5/89
 Mauer, Roman 5/112
 Mauer, Wiesław 5/57
 Maurizio, Edward 5/41
 Mayer, Jerzy 2/79, 2/106, 2/108, 2/113, 3/26, 4/24, 4/96
 Mayer, Wojciech 4/47
 Mazgaj, Eugeniusz 3/152, 5/112
 Mazgaj, Krystyna 2/106, 2/108
 Mazgaj, Marian 1/71, 3/150
 Mazur, Jacek 4/85
 Mazur, Jan 3/26
 Mazur, Teresa 5/111
 Mazur, Zbigniew 1/43, 1/160, 2/102, 2/107, 4/28
 Mazur, Zygmunt 1/154, 1/155
 Mączka, Bronisław 2/42, 2/68
 Mączka, Kazimierz 5/66
 Medwecki, 2/153
 Mendel, Helena 2/115
 Mendel, Piotr 5/93
 Mermon, 2/136
 Messner, Zofia 5/139
 Miałkowski, Zygmunt 6/89
 Michalczyk, Maria 2/111
 Michalik, Jan 1/36, 2/80
 Michalik, Maria 3/54
 Michalski, Henryk 3/21
 Michałek, Antoni 2/31, 3/151

Michałek, Edward 1/114, 2/135
 Michałek, Franciszek 2/114, 5/99
 Michałek, Michał 3/151
 Michałek, Stanisław 5/99
 Michałek, Tadeusz 2/102, 2/107
 Michałek, Władysław 3/26, 5/62
 Michałek, 1/181
 Michałowski, Eugeniusz 5/58
 Michniewski, Stanisław 1/115, 5/26
 Michno, Alicja 1/89
 Michoń, Eugeniusz 1/64, 1/66, 1/67, 1/68, 1/70, 1/74, 1/81, 1/88, 1/91, 1/94, 1/95, 1/99, 1/105, 1/110, 1/112, 1/113, 1/116, 1/117, 1/119, 1/129, 1/131, 1/162, 1/182, 5/41, 5/105, 6/47, 6/94
 Mickiewicz, Adam 6/45, 6/46, 6/47
 Mida, Stanisław 3/68
 Mielniczek, Krzysztof 3/20, 3/37
 Mierzwa, Jan 5/96
 Mierzwa, Kazimierz 1/104
 Mietła, Stanisław 3/26
 Mietła, Władysław 3/150, 4/33
 Migdał, Bożena 4/85
 Migdał, Czesław 2/139, 3/152
 Migdał, Helena 3/54
 Migdał, Jan 5/95
 Migdał, Kazimierz 3/68
 Migdał, Maksymilian 6/98
 Migdał, Marian 5/100
 Migdał, Piotr 2/106, 2/107
 Migdał, Stanisław 3/151, 4/59, 4/96
 Migdał, Wiesław 2/152
 Migdał, Władysław 5/112
 Migoń, Antoni 2/109
 Migoń, Kazimierz 1/89, 2/106
 Migoń, Stanisław 1/11, 1/12, 1/19, 1/20, 1/63, 5/112, 5/139
 Migrala, Adam 1/192
 Migrala, Adolf 3/68
 Mika, Jan 3/56, 5/97
 Mika, Józef 5/57, 5/109
 Mikołajczyk, Bolesław 3/152, 4/28, 4/51, 5/122, 6/63
 Mikosz, Józef 2/111, 3/20, 5/93
 Mikulińska, Irena 1/155
 Mikuliński, Jan 4/31, 5/122
 Mikuliński, Michał 4/95, 6/63, 6/68
 Mikulski, Edward 6/25
 Mikutewski, Władysław 5/48
 Mila, Józef 1/81
 Mila, Stanisław 4/33
 Milak, Anna 3/68
 Mirowska, Zofia 1/52
 Misterka-Ciuruś, Halina 3/20
 Miszczyk, Mieczysław 4/45
 Miszkolec, 3/21
 Miś, Władysław 1/104
 Miśkiewicz, A. 2/135
 Mitek, Stanisław 4/32
 Mitera, Karol 2/153
 Mitka, Szymon 1/80
 Mizera, Władysław 1/119
 Mleczo, Franciszek 1/19, 1/35, 1/36, 1/43, 1/46, 1/62, 1/67, 1/68, 1/75, 1/99, 1/103, 1/106, 1/107, 1/131, 1/152, 1/153, 1/154, 1/155, 1/156, 1/157, 1/160, 1/162, 1/163, 1/166, 1/174, 1/175, 1/177, 1/181, 2/25, 2/28, 2/31, 2/36, 2/53, 2/56, 2/74, 2/102, 2/103, 2/107, 2/114, 2/125, 2/137, 2/140, 2/152, 2/160, 3/16, 3/27, 3/62, 3/68, 3/136, 3/153, 3/157, 4/24, 4/46, 4/90, 4/91,

4/92, 4/96, 5/36, 5/37, 5/41, 5/85, 5/94,
6/46, 6/47, 6/94, 6/101
Mleczek, Jan 1/164, 2/106, 2/109, 3/91,
3/134, 3/150, 5/37
Mleczek, Maria 3/52
Mleczek, Marian 1/121
Mleczek, Piotr 1/43, 1/44, 1/47, 1/54,
1/67, 1/119, 1/163, 2/79, 6/50
Mleczek, Stanisław 5/85
Mleczek, Wiktor 5/148
Mleczek, Władysław 1/45, 5/91
Molier, 6/56
Molik, Wiesław 2/76
Morański, Władysław 3/97, 3/150
Morawski, Szczepan 3/64
Morcinek, Gustaw 2/51
Mordarska, Zofia 3/16
Mortkowicz-Olczakowa, Hanna 1/63
Moryl, Franciszek 4/27
Moskwa, Ryszard 5/148
Mossoczy, Władysław 3/129, 4/21, 4/22
Moszczyński, J. 2/153
Motak, Bronisław 2/108, 3/26
Motak, Leon 5/50
Motak, Piotr Henryk 1/183
Motyka, Lucjan 1/64, 1/68, 6/45
Mozer, Helena 2/153
Mroczyński, Antoni 2/76
Mrozek, Antoni 5/99
Mrozek, Jan 1/36
Mrówka, Kazimierz 2/116
Mrówka, Piotr 6/87
Mróz, Antoni 3/69
Mróz, Józef 3/74
Mróz, Marcin 5/93
Mucek, Franciszek 5/106
Mucha, Augustyn 1/54
Mucha, Fryderyka 1/61
Mucha, Konstanty 1/155, 6/11
Mucha, Stanisław 3/37, 3/150
Mucha, Zofia 5/108
Mularz, Bernard 1/162, 3/104
Murek, Mieczysław 3/68
Musiał, Adam 4/26
Musiał, Anna 3/151
Musiał, Józef 3/67
Musiał, Michał 1/22
Musiał, Stanisław 1/117, 1/119, 1/186,
2/66, 4/13, 4/14, 6/13
Musiał, Stefan 2/114
Musiał, 1/67
Myszka, Franciszek 5/95
Myszka, Józef 1/155, 1/157, 1/159, 2/106,
3/133, 5/95
Mysliński, Władysław 3/35, 3/135, 4/14
Mytnik, Józef 2/110
Mytnik, Małgorzata 1/104
Mytnik, Piotr 3/68
Mytnik, 5/109

N

Nabielec, Helena 3/152
Nabielec, Józef 3/37
Nabielec, Tadeusz 2/59
Nagórzański, Józef 1/10, 1/68, 1/110,
1/112, 1/130, 2/25, 2/26, 2/28, 2/35, 2/68,
2/81, 2/102, 2/107, 3/39, 3/40
Najdek, Józef 1/99
Nakielny, Jan 5/96, 5/110

Nakielny, Tadeusz 1/53
Nałęcz-Sosnowski, Franciszek Ksawery 1/79
Napieracz, Wojciech 5/41
Naruszewicz, Napoleon 3/147
Nasiadka, Czesław 3/150
Nauman, Józef 5/16
Nawara, Stanisław 2/29
Neuman, Józef 2/154
Nędza, Edward 1/44, 1/159, 5/57
Nędza, Helena 3/81, 4/32
Nędza, Ludwik 1/130, 1/131, 1/132,
1/152, 1/157, 1/160, 1/161, 1/164, 1/167,
1/168, 1/173, 1/174, 1/175, 1/177, 1/181,
1/183, 1/185, 1/186, 2/10, 2/20, 2/23, 2/25,
2/26, 2/29, 2/35, 2/36, 2/41, 2/42, 2/46, 2/49,
2/51, 2/53, 2/54, 2/57, 2/62, 2/65, 2/68,
2/73, 2/75, 2/76, 2/78, 2/81, 2/102, 2/117,
2/149, 2/150, 2/153, 2/160, 3/12, 3/15, 3/16,
3/21, 3/24, 3/26, 3/27, 3/33, 3/38, 3/43,
3/56, 5/101
Nędza, Marian 3/69
Nicpoń, Stanisław 2/124, 5/109
Nicpoń, Władysław 1/115
Nieciecki, Józef 1/155, 5/89
Nieć, Antoni 1/70, 3/74, 5/93
Nieć, Franciszek 1/183
Nieć, Józef 3/150
Nieć, Marian 2/54
Nieć, Stanisław 1/183
Nieć, Tadeusz 2/111
Nieć, Władysław 2/111, 2/114, 3/43, 5/93
Nieć, Wojciech 1/183
Niedojadło, Franciszek 5/91
Niedojadło, Józef 5/91
Niedojadło, Maksymilian 5/94
Niedzielski, Stanisław 1/181
Niemczyk, Włodzimierz 1/105, 3/28, 4/96,
6/12
Niemczykiewicz, Jan 1/164
Niemiec, Antoni 3/152
Niemiec, Włodzimierz 2/59
Nikon, Józef 6/90
Nismikawa, Y. 5/64
Nita, Paweł 1/46
Nita, Stanisław 2/32, 5/86, 5/105
Niwicki, Roman 4/42
Noga, Józef 2/124
Nosek, Antoni 5/112
Nosek, Edward 1/105, 5/100
Nosek, Helena 2/22
Nowacki, Jan 1/104
Nowacki, Kazimierz 2/20
Nowak, Adam 1/44, 4/86
Nowak, Antoni 1/114
Nowak, Antonina 2/52
Nowak, Bronisława 1/83
Nowak, Czesława 1/159
Nowak, Danuta 5/110
Nowak, Feliks 2/30, 2/52
Nowak, Franciszek 1/22, 1/36, 1/45
Nowak, Jan 3/21
Nowak, Janina 2/77
Nowak, Józef 1/45, 1/51, 1/115, 1/181,
3/38, 4/20, 5/97
Nowak, Kazimierz 1/104
Nowak, Matylda 1/53, 3/153
Nowak, Michalina 3/54
Nowak, Michał 1/115
Nowak, Stanisław 3/69, 4/57
Nowak, Tadeusz 1/104
Nowak, Władysław 5/85, 5/106

Nowak, Włodzimierz 4/28
Nowicki, Jan 3/133, 4/97
Nowicki, Tadeusz 2/144
Nowiński, W.W. 1/164
Nowosielski, Mieczysław 6/89
Numrych, Janina 2/110
Numrych, Władysław 5/106, 5/137, 5/151

O

Obal, Apolonia 2/134, 6/11
Obal, Wojciech 4/33
Obłąk, Jan 3/67
Obóz, Franciszek 5/148
Ochab, Stanisław 4/94
Ochman, Isolde 1/23
Oćwieja, Stanisław 1/36
Ofiarski, Marcelli 2/20
Ogar, Andrzej 5/85
Ogiela, Jan 1/22, 1/35, 2/51
Ogiela, Jan 6/12
Ogielski, Wincenty 1/71
Ogonek, Jan 2/32, 3/152, 5/61, 5/100
Ojczyk, Adolf 3/40, 3/73, 3/145, 4/70
Ojczyk, Anna 2/82
Ojczyk, Franciszek 1/104
Ojczyk, Stanisław 3/150, 3/152
Ojczyk, Władysław 2/112
Okas, Michał 3/35, 3/150
Okaz, Stanisław 1/114
Okoński, Henryk 5/60
Okoński, Józef 3/152
Okudźawa, Bułat 3/144
Okulicki, Jakub 5/128
Olchawa, Julian 2/113
Oleksiak, Stanisław 2/107
Oleksy, Czesław 3/151
Oleksy, Jan 5/41
Oleksy, Stanisław 3/151
Oleksy, Władysław 2/110
Oleksy, Władysław 6/12
Olesiński, Kazimierz 2/115
Olszański, Józef 3/152
Olsztyński, Józef 5/41
Olsztyński, Józef 1/43, 1/67, 1/68, 1/106,
1/107, 2/36, 2/37
Ołdakowski, Wojciech 1/89
Opałko, Stanisław 1/36, 1/43, 1/67, 1/68,
1/154, 1/155, 1/156, 1/157, 1/162, 1/181,
4/57, 5/41
Opila, Jan 2/80, 3/154, 5/45, 5/109
Opioła, Julian 1/22
Opioła, Kazimiera 2/59
Opioła, Stanisław 1/45, 2/73, 2/114,
3/151, 5/7
Opioła, Tadeusz 5/98
Opolski, Mieczysław 3/57
Orkanowa, 1/104
Orlewicz, Kazimierz 1/130, 2/80, 3/153
Orloff, Tadeusz 2/140, 3/73, 3/76
Orlow, 3/136
Orłowicz, Aleksander 2/111, 5/93
Orłowicz, Jan 1/105
Orłowski, Jan 5/41, 5/42
Ormiański, Tadeusz 5/109
Osak, Władysława 5/60
Osiecka, Stanisława 5/93
Osiecki, Jan 1/119
Osiecki, Michał 5/93
Osiński, 1/85

Osmęda, Maria 2/106, 2/109
 Ostrowski, Włodzimierz 2/119, 3/26
 Ostrowski, 1/23
 Osuch, Stanisław 5/93
 Osuch, Władysław 3/150
 Osuchowski, Stanisław 1/47, 1/163, 2/28, 2/115, 6/50
 Osysko, Zenon 3/28

P

Pacewicz, Janusz 4/7, 4/23, 5/8
 Pacewicz, Zygmunt 5/26
 Pach, Franciszek 5/91
 Pach, Stanisław 3/150
 Pachota, Janina 2/110
 Pachota, Wojciech 2/119
 Pacura, Franciszek 1/36
 Pacura, Tadeusz 2/112, 2/114, 3/133, 5/107
 Pacyna, Antoni 1/80
 Paczyński, Józef 3/152
 Padło, Józef 6/89, 6/90
 Pagaczewski, Stanisław 1/182, 6/47
 Pająk, Leon 3/33
 Pajda, Waclaw 1/26, 1/36, 1/39, 1/45, 1/47, 1/54, 1/62, 6/58
 Pajda, Władysław 1/52
 Pajdak, Zygmunt 1/121
 Pajor, Józef 3/150, 5/96
 Pajor, Stanisław 2/102
 Pajor, Stefan 1/115
 Pakocka, Janina 2/52, 5/60
 Pala, Marian 6/12
 Palej, Błażej 1/90, 3/28, 3/73, 4/88
 Palej, Roman 1/164
 Palej, Stanisław 1/155
 Palej, Tadeusz 3/56
 Paliński, Tadeusz 4/27
 Palusiński, Kazimierz 1/105
 Pałach, Jan 5/107
 Pałeczek, Maria 3/52
 Pałka, Antoni 2/139
 Pałka, Gabriela 5/61
 Pałka, Józef 5/91
 Pałkowska, Urszula 3/45
 Pałucki, Augustyn 5/62
 Pancarz, Franciszek 2/106, 2/109, 3/74
 Panowski, Marian 3/68
 Paradziej, Ludwik 2/58, 5/95
 Parais, Antonina 2/107
 Parańko, 5/64
 Parasiak, Maria 1/68
 Paraszczak, Halina 1/11, 2/41, 6/25, 6/26, 6/39
 Paraszczak, Jarosław 2/28
 Pardus, Jerzy 3/44
 Parsz, Antoni 1/36
 Paryło, Andrzej 5/91, 5/94
 Pasierbiński, A. 1/83, 1/88, 2/65
 Pasternak, Antoni 1/44, 1/159, 2/106, 2/107, 2/108, 3/160
 Pastor, P. 3/21
 Pasula, 5/154
 Pater, Franciszek 5/94
 Pater, Tadeusz 5/94
 Pater, Władysław 5/38
 Patulski, Stanisław 3/152
 Paukanin, 2/114
 Pawlik, Franciszek 3/69
 Pawlik, Jan 5/111

Pawlik, Józef 1/162, 5/50, 5/148, 6/25, 6/26, 6/39
 Pawlik, Maciej 2/37
 Pawlik, Maria 2/50, 2/52, 2/111, 3/20, 3/160, 4/96, 6/25, 6/44, 6/45, 6/57, 6/58
 Pawlik, Mieczysław 3/151, 5/97
 Pawlik, Stanisław 5/99
 Pawlikowicz, Stanisław 2/111, 5/139
 Pawlina, Jadwiga 2/111
 Pawlina, Leonard 1/66, 1/119
 Pawlina, Zygmunt 1/66
 Pawłowicz, Tichon 2/48
 Pawłowska, Helena 3/54
 Pawłowska, Zofia 4/59
 Pawłowski, Jerzy 3/33
 Pawłowski, Kazimierz 4/59
 Pawłusiewicz, Bolesław 2/110
 Paździera, Jan 5/97
 Peters, Jerzy 3/67
 Petlic, 4/24
 Pęcak, Jan 3/57
 Pękala, Jerzy 2/36, 3/21
 Piaskowy, Krystyna 4/14
 Piech, Edward 2/133, 4/15
 Piech, 5/122
 Piechnik, Henryk 3/20
 Piechnik, Marian 3/150
 Piechnik, Michał 1/59, 2/108, 5/93, 5/111
 Piechnik, Piotr 1/19
 Piechnik, Stanisław 1/9, 5/151, 6/25
 Piechota, Jan 6/47
 Piechowicz, Waclaw 1/44, 1/47, 1/100, 1/105, 1/159, 1/175, 2/23, 2/73, 2/75, 2/79, 2/132, 3/18, 3/63, 4/7, 4/27, 4/49, 4/50, 4/57, 5/7, 6/49
 Pieczka, Jan 2/75
 Piekarski, Jan 1/45, 5/60
 Piekarz, Emilia 2/77
 Piekarz, Stanisław 1/81
 Piekarz, Tadeusz 1/159, 2/119, 5/61
 Pieńkowska, Hanna 2/153, 3/62, 3/63, 3/66, 3/86, 3/146, 6/50
 Pieprzyk, Władysław 1/81, 5/48
 Pies, Waclaw 2/31
 Pietkiewicz, Halina 3/16
 Pietras, Edward 2/137
 Pietrucha, Józef 4/41
 Pietrzak, Jadwiga 2/59
 Pietrzko, Jan 5/89, 5/90, 5/91, 5/107
 Pietrzko, Władysław 1/45, 1/159, 2/140, 2/141, 3/151, 5/105, 5/107
 Piękosz, Franciszek 1/53, 1/64
 Piękosz, Józef 3/67
 Piękosz, Marian 3/67
 Pięta, Antoni 3/95, 4/80
 Pięta, Janina 5/110
 Pięta, Stanisław 1/19, 1/20, 1/67, 1/68, 1/99
 Pięta, Zygfryd 1/74, 1/75
 Piętka, Tadeusz 5/57
 Pigoń, Stanisław 6/46
 Pikul, Piotr 3/40
 Pilarczyk, Jan 2/150, 2/151, 2/152, 2/153, 2/160, 3/12, 3/22, 3/68
 Pilch, Józef 2/153, 3/68
 Pilch, Tadeusz 3/67
 Piotrowska, Karolina 1/159, 2/102, 2/107, 5/61
 Piotrowski, Jan 3/154, 4/89
 Piotrowski, Józef 2/160, 3/133, 4/28, 5/108
 Piotrowski, Michał 5/139
 Piotrowski, Władysław 3/152, 4/27, 5/26, 5/50

Piórko, Józef 5/41
 Pirecki, Sylwester 1/22
 Pitala, Franciszek 4/21
 Pitaś, Tadeusz 2/106, 2/109
 Pitaś, Władysław 5/99
 Pitula, Maria 2/56
 Piwowarczyk, Krystyna 5/139
 Piwowarczyk, Stefan 1/105, 5/97
 Pless, Jan 1/104
 Pleszyński, Józef 2/112
 Plewa, Barbara 3/44
 Plewniak, Władysław 4/57
 Płachta, Józef 1/43, 1/44, 1/73, 1/154, 1/155, 1/157, 1/159, 2/37, 2/38, 2/58, 2/102, 2/106, 2/107, 2/113, 3/153, 4/28, 5/60
 Płachta, Kazimierz 6/92
 Płachta, Stanisław 6/68
 Płaneta, Antoni 5/62
 Płaneta, Franciszek 5/98
 Płaneta, Henryk 3/26, 3/27, 3/56, 3/153, 4/11, 4/15, 4/23, 4/27, 4/28, 4/49, 4/96, 4/97, 6/50
 Płaneta, Zdzisław 2/65, 3/151
 Płaza, Adam 5/64, 5/66
 Poborski, Jan 2/119
 Pochroń, Stanisław 2/31
 Podłęcki, Stanisław 1/36
 Podolański, Stefan 1/21, 1/71, 6/23
 Pokorny, Jerzy 5/107, 5/109
 Pol, Wincenty 1/79
 Polak, Franciszek 4/13
 Polak, Jan 3/69, 3/152
 Polak, Józef 2/140, 5/97
 Polichno, Jan 3/54
 Policht, Błażej 5/97
 Policht, Stanisław 1/105, 2/111, 2/116, 3/150, 5/94
 Pomykacz, Marian 3/151, 5/39
 Popik, Lucjan 1/44, 1/155, 1/160, 1/162, 2/106, 2/108, 2/113, 3/140, 4/13, 5/153
 Poręba, Teresa 4/44
 Porwiesz, Mieczysław 1/43, 1/155, 1/157
 Pościńska, Barbara 4/85
 Pośliński, Jerzy 3/26
 Pośliński, Marcin 5/93, 5/111
 Potocki, Aleksander 3/68
 Potoczek, Alfred 3/69
 Potoczek, Jan 3/153
 Potok, Maria 2/66
 Preficz, Józef 5/50
 Proczek, Stanisława 4/14
 Proficz, Jan 1/183
 Prokop, Józef 5/107
 Prokop, Stanisław 4/27
 Prokopiuk, Tadeusz 3/61
 Prorok, Franciszek 2/151
 Prus, Edward 3/149
 Prus, Józef 3/67
 Prus-Wisłański, 2/153
 Przekłasa, Franciszek 5/99
 Przekłasa, Jan 2/109
 Przekłasa, Józef 5/99
 Przekłasa, Roman 5/106
 Przekłasa, Władysław 5/98
 Przekłasa, Zofia 5/64
 Przepiórka, Edward 2/106, 2/108, 3/37
 Przepiórka, Karol 5/89
 Przetocki, 2/125
 Przybyłko, Antoni 5/113
 Przybyło, Jan 5/89, 5/107
 Przybyło, Józef 2/113

Przybyło, Piotr 5/129, 5/134
 Przybyło, Stanisław 1/72, 1/155, 3/151
 Przybyś, Kazimierz 5/86
 Przybyś, Kazimierz 6/88
 Przygodzki, Stanisław 5/26
 Ptak, Emilia 5/109
 Ptak, 1/91
 Puchalski, Włodzimierz 1/119
 Pudełek, Edward 5/97
 Pudełek, Kazimierz 3/67
 Pudełko, Stanisław 5/110
 Pudewska, Maria 2/82
 Pudło, Franciszek 5/91
 Purzycki, Rudolf 2/66
 Puskarczyk, Jan 6/63, 6/68
 Putko, Maria 3/54
 Pyrek, Leopold 6/87
 Pytel, Jan 2/112
 Pytka, Jan 1/22

R

Rabiarz, Teresa 2/22
 Raciber, Jan 5/100
 Radłowski, Józef 3/150
 Radzięda, Franciszek 1/115
 Radzikiewicz, 3/58
 Radzim, Stanisław 3/28
 Rajca, Benedykt 2/75, 4/95, 5/152
 Rak, Zdzisław 3/39, 3/40
 Rak, 1/106
 Rakoczy, Maria 5/46
 Rakowski, Henryk 1/10
 Ratajczyk, Władysław 5/100
 Rażny, Józef 5/132
 Rażny, 1/181
 Reczek, Barbara 1/155, 1/160, 5/60
 Reczek, Mieczysław 2/112
 Reczek, Władysław 2/59, 6/16
 Reczyński, Kazimierz 1/183
 Reifuss, Roman 4/24
 Rejduch, Julian 1/130, 2/27, 2/28, 2/35
 Remian, Kazimierz 1/45, 1/87
 Repeta, Franciszek 3/20
 Repetowska, Iwona 5/61
 Repetowski, Józef 5/106
 Reymont, Władysław 2/51, 3/24
 Richter, Helmut 2/79
 Robak, Mieczysław 2/75
 Rogoziński, Antoni 3/67
 Rogoziński, Mieczysław 1/105, 5/85
 Rogóż, Anna 3/67
 Rogóż, Maria 3/67
 Rojek, Wojciech 3/28
 Rokita, 5/101
 Roman, Józef 5/99
 Romian, Franciszek 5/99
 Ropek, Jan 3/150, 5/86
 Ropek, Józef 5/85
 Ropek, Kazimierz 2/65
 Ropkowie, 6/25
 Rosa, Franciszek 2/112
 Rosa, Józef 2/111, 4/11, 4/20, 4/27, 4/33, 4/48, 4/57, 4/85
 Rosa, Maria 3/28, 5/46
 Rosa, Paweł 5/46
 Rozkocho, Andrzej 3/53
 Rozkocho, Jan 2/124, 3/53
 Rozkocho, Józef 2/124, 3/53
 Rozkocho, Kazimierz 3/53

Rożkowicz, Stanisław 2/67, 5/94
 Różycki, Karol 3/56
 Rubacha, Józef 2/124, 5/129, 5/133
 Ruchała, Józef 3/69
 Rudnicki, Jan 1/104
 Rudnicki, Stanisław 3/26
 Rudnik, Roman 1/52
 Rusinowska, Maria 6/26
 Ruszaj, Jadwiga 2/58
 Ruszaj, Józef 3/98, 5/56
 Ruszaj, Władysław 3/98, 5/56
 Ruszaj, 5/70
 Ruszecki, Rudolf 1/115
 Rutkowski, Karol 2/139
 Ryba, Zbigniew 3/69
 Rybacki, Adam 5/61, 5/139
 Rybak, Tadeusz 2/102
 Rybczyk, Krzysztof 5/20
 Rybczyński, Witold 1/104
 Rybicki, Tadeusz 2/112, 3/150
 Rybka, E. 6/45
 Rychlicka, Stanisława 2/77
 Rydz, Władysław 1/22
 Rylewicz, Bolesław 5/66
 Rzenno, Roman 3/11
 Rzepa, Adam 5/63
 Rzepecki, Franciszek 3/68
 Rzepecki, Jan 5/110
 Rzepecki, Władysław 5/112
 Rzepka, Genowefa 2/124
 Rzepka, Jan 5/38
 Rzepka, Władysław 5/97
 Rzeszutko, Franciszek 2/65
 Rzymek, Leon 5/134
 Rzymek, Zdzisław 1/61

S

Sacha, Janina 3/52, 3/150,
 Sacha, Jerzy 5/148
 Sacha, Józef 2/111, 2/119, 3/26, 3/53,
 5/94, 5/109
 Sachaj, Irena 3/52, 3/54, 3/151
 Sadecki, Jerzy 4/8
 Sadło, Stanisław 3/136
 Sady, Józef 4/27, 4/57, 4/61, 4/90
 Sady, Roman 3/12, 3/22
 Sady, Stanisław 1/114, 1/182, 3/150, 5/64
 Salamon, Augustyn 5/50
 Sambor, Jan 2/22, 2/23, 2/134
 Samotrzcęć, Anna 2/18
 Satora, Józef 3/68
 Sawicka, Hanka 6/30
 Sawkiewicz, Roman 5/129
 Sądziel, Jan 5/84
 Sądziel, Józef 5/89, 5/90
 Schuterly, Kazimierz 2/140, 3/22, 3/26,
 3/37, 3/61, 3/62, 3/73, 3/137, 3/140, 3/153,
 3/157, 3/158, 4/14, 4/19, 4/20, 4/28, 6/48
 Sciber, Zofia 5/99
 Sediwy, Franciszek 6/63
 Sediwy, Roman 6/63
 Seibier, Władysław 4/97
 Semer, Jan 1/36, 2/139
 Senderak, Bronisław 2/102
 Senderak, Roman 5/98
 Senowski, 1/163
 Serafin, Edward 1/162, 3/100, 3/102,
 3/151, 5/96, 5/110
 Serafin, Franciszek 3/68

Serafin, Jan 3/68
 Serafin, Maria 2/52
 Serafin, Piotr 3/74
 Serafin, Stefan 3/68
 Serafin, Władysław 3/68
 Serafin, Zofia 1/105, 1/106, 1/110, 6/43
 Serwatka, Tadeusz 5/106
 Serwin, Julian 6/64
 Serwin, Stanisław 6/63, 6/68
 Setlak, Maciej 2/119
 Setlak, Mieczysław 2/119
 Setlak, Władysław 2/119
 Sewer-Maciejowski, 1/104
 Sewerowa (Maciejowska), 1/80
 Seweryn, Tadeusz 3/28
 Sępek, Józef 4/96
 Siatkowski, Z. 6/45
 Siekierzycki, E. 2/10
 Siekierzycki, Stanisław 1/164, 1/165,
 1/173, 1/174, 1/175, 1/181, 1/182, 1/186
 Sikoń, Stanisław 1/162, 2/32, 2/140, 4/32,
 5/64
 Sikoń, Stanisław 6/47
 Simonow, Konstantin 1/177
 Siudut, Józef 2/109, 4/41
 Siudut, Stanisław 1/111
 Skalski, Józef 3/26, 3/86, 3/150
 Skalski, Władysław 2/116, 2/132, 3/20,
 3/78, 3/150
 Skapska, J. 3/21
 Skirlo, Franciszek 1/155
 Składzień, Henryk 5/95, 5/101
 Skłodowski, Alojzy 5/113
 Skoczylas, Marian 4/96
 Skorubska, Elżbieta 2/134
 Skorubski, Antoni 5/50
 Skóra, Antoni 3/152, 4/27
 Skóra, Krystyna 3/20
 Skóra, 4/96
 Skórnoć, Anna 3/150
 Skórnoć, Henryk 6/89
 Skórnoć, Janusz 4/23
 Skórnoć, Jerzy 4/27
 Skrebeński, Kazimierz 1/163
 Skreżyna, Eugeniusz 5/152
 Skrybeński, 6/87
 Skrzyński, Władysław 4/88
 Skurnoć, Adam 6/86
 Skwarło, Jan 5/50
 Słonka, Kazimierz 5/96
 Słota, Józef 6/39
 Słupski, Roman 6/63, 6/68
 Smaga, Marian 2/114
 Smoleń, Jan 1/104, 1/119, 1/167, 1/168,
 1/191, 3/94, 5/85
 Smoliński, Zenon 3/152, 4/50, 5/18
 Smuga, Marian 2/137, 2/160, 4/60
 Snajder, Genowefa 5/64
 Sobieski, 1/175
 Sobol, Zenon 6/89
 Soból, Kazimierz 3/69
 Soch, Mieczysław 1/22, 1/119, 1/155, 1/160
 Socyn, Faust 2/17, 2/18, 3/66, 3/129
 Soja, Bronisław 6/90
 Soja, Franciszek 5/128
 Sokołowski, Jan 2/135, 2/136, 2/145,
 2/153, 3/21
 Solak, Edward 5/110, 5/112
 Solakiewicz, Jan 2/119
 Solakiewicz, Leon 2/119
 Solecka, Zofia 2/52

- Solski, Ludwik 1/79
 Soska, Janina 2/108, 3/152
 Sowa, Bronisława 1/82
 Sowa, Jan 5/94
 Sowa, Józef 5/94
 Sowa, Tadeusz 5/62
 Sowińska, Róża 2/111
 Spytko z Melsztyna, 1/175
 Srączek, Stanisław 4/44
 Sroka, Julian 5/111
 Sroka, Mikołaj 5/93
 Sroka, Tomasz 1/55, 1/83, 6/12, 6/98
 Srokowa, Maria 5/128, 5/132
 Stach, Józef 1/104
 Stachowicz, Władysław 3/38, 3/41, 3/150, 3/160
 Stachura, Mieczysław 2/9
 Stachura, Teodor 5/62
 Stadniczy, 3/120
 Stanisz, Jan 5/86
 Stanisz, Tadeusz 1/160
 Stankowski, Andrzej 2/54
 Stanuch, Julian 5/57
 Starsiak, Zygmunt 3/153, 3/154
 Starzyk, Zbigniew 1/130, 1/166, 2/47, 2/80, 3/62,
 Stasiak, Aleksander 5/110
 Stasik, Antoni 4/27, 4/95
 Stasik, Zdzisław 3/11
 Stasiński, Ludwik 5/38, 5/128, 6/64
 Staszak, Stanisław 1/19
 Staszczak, Maciej 3/52
 Staszczuk, Franciszek 2/67
 Staśko, Eugeniusz 3/67
 Staśko, Józef 1/111, 2/46, 2/56, 2/113, 2/132, 3/150, 4/86
 Stawarski, Tadeusz 5/93
 Stawarz, Franciszek 1/155, 4/19
 Stawarz, Władysław 3/135, 4/19
 Stawczyk, Franciszek 5/94
 Stawczyk, Józef 5/94
 Staśiek, Józef 1/83, 2/67, 6/45
 Stec, 1/35
 Stefańska, Barbara 4/28
 Stelmach, Józef 3/41, 5/21
 Steranek, Jan 2/28
 Stępak, Eugeniusz 3/20, 4/59
 Stępień, Franciszek 5/34
 Stoch, Stanisław 2/116
 Stochel, Edward 2/58
 Stochel, Eugeniusz 4/33
 Stojak, Zofia 2/52, 2/124
 Stojceki, 5/154
 Stolarczyk, Franciszek 6/89
 Stolcman, Antoni 1/22
 Stolińska, Maria 2/22
 Stoliński, Stanisław 1/155, 2/110
 Stołowska, M. 4/23
 Stopa, Franciszek 1/45, 1/50, 1/68, 1/71, 1/157, 1/160, 1/164, 2/37, 2/102, 2/106, 2/113, 2/139, 3/16, 3/19
 Stós, Józef 3/135, 5/85, 5/106, 6/86
 Stós, Ryszard 1/46, 1/129, 1/152, 1/174, 2/62, 5/152, 5/154, 6/87
 Strada, Józef 1/74, 1/105, 2/120, 3/133, 3/150, 4/13, 5/91, 5/94
 Strączek, Stanisław 1/105, 1/111, 2/24, 2/25, 2/42, 2/132, 4/41, 5/85, 5/86, 5/108, 5/109
 Strojny, Julian 1/72
 Strojny, Tadeusz 3/20
 Struk, Eugeniusz 5/20, 5/134
 Stryczek, Zbigniew 4/24
 Stryczek, 1/119
 Strzelbicki, Stanisław 1/87
 Strzelecki, Władysław 5/105
 Strzelowski, Bolesław 2/124
 Stus, Stefan 4/33
 Stwosz, Wit 2/18
 Stypka, Józef 3/28, 5/34, 5/66, 5/95, 5/110
 Styrna, Anna 3/26
 Styrna, Genowefa 3/69
 Styrna, K. 6/45
 Suchanek, Michał 2/111, 5/94
 Sucharski, Henryk 2/151
 Sukiennik, Jerzy 2/139
 Sukiennik, Stefan 5/106
 Sukiennik, Tadeusz 3/152
 Sukiennik, Wincenty 1/114, 1/115
 Sukiennik, 2/54
 Sulma, Jan 2/140, 5/97
 Sulma, Stanisław 1/45
 Sułek, Andrzej 1/115
 Sułek, Kazimierz 5/106
 Sułek, Stanisław 1/162, 1/182, 3/68
 Sułkowski, Jerzy 5/20
 Sumara, Bogumiła 6/60, 6/94
 Sumara, Bogusława 1/19
 Sumara, Bronisław 4/86, 5/66, 5/98
 Sumara, Jan 3/151
 Sumara, Józef 3/28, 3/151, 4/28
 Sumara, Tadeusz 3/150
 Surman, Jan 3/59, 3/61, 3/62, 3/73, 3/76, 3/136, 3/137, 3/143, 3/144, 3/147, 3/153, 3/154, 3/160, 3/161, 5/18
 Sury, Jan 5/85
 Sury, Kazimierz 2/80, 5/61
 Susko, Józef 1/66
 Susłowska, M. 6/45
 Susoł, 2/54
 Suwara, Anna 1/22
 Sygnarowicz, Jan 2/119
 Sygnarowicz, Tadeusz 2/59, 2/119
 Sygnarowicz, Władysław 2/119
 Synowiec, Janina 5/112, 5/122
 Sysło, Czesław 4/57, 4/96
 Syweńki, Aureli 3/67
 Syweńki, Ewa 3/56
 Szablowski, Józef 2/119
 Szafranec, Jan 5/91
 Szafranska, Irena 2/77
 Szafranski, Julian 2/119
 Szal, Stanisław 5/128, 5/132
 Szalaniec, Jan 2/68, 3/156
 Szara, Honorata 3/122
 Szarkiewicz, Marcin 2/119
 Szarmach, Andrzej 4/25, 4/26
 Szausza, J. 3/21
 Szczepaniec, Jan 2/67, 2/73, 2/75, 2/78, 2/79, 2/81, 2/102, 2/106, 2/108, 2/114, 2/116, 2/125, 2/132, 2/134, 2/135, 2/136, 2/137, 2/139, 2/140, 2/145, 2/149, 2/151, 3/16, 3/19, 3/21, 3/26, 3/27, 3/33, 3/38, 3/41, 3/61, 3/62, 3/63, 3/73, 3/76, 3/134, 3/136, 3/140, 3/153, 3/154, 3/158, 3/161, 4/11, 4/19, 4/27, 4/41, 4/45, 4/47, 4/49, 4/61, 4/95, 5/18, 6/48, 6/98
 Szczepanik, Edward 4/50
 Szczepanik, Łucja 5/61
 Szczepanik, Maria 1/181
 Szczerba, Józef 1/45, 1/160, 2/9, 2/52, 2/53, 2/160, 3/1604/28, 4/85, 4/96, 5/60, 5/75
 Szczupak, Janina 3/153
 Szczupak, Józef 5/99
 Szczupak, Stanisław 4/19
 Szczurek, Cyprian 5/112
 Szczypa (Gawęda), Maria 3/68
 Szebesta, Zbigniew 3/57
 Szeląg, Stanisława 2/82
 Szewczyk, Bronisław 1/181, 2/46, 6/98, 6/101
 Szewczyk, Edward 3/152, 4/27, 4/60
 Szewczyk, Stanisław 1/180
 Szkaradek, Alina 1/52
 Szkodny, Józef 2/139
 Szosta, Janusz 6/39
 Szosta, Stefan 2/110, 5/109
 Szot, Franciszek 5/96
 Szot, Jan 5/110
 Szpara, Jan 1/81
 Szpil, Jan 1/35, 5/105, 6/63
 Szpil, Stanisław 1/115
 Szpila, Jan 1/105
 Sztadynger, Jan 1/179
 Szuba, Ferdynand 3/152
 Szuba, Władysław 6/68
 Szulc, Eugeniusz 1/22
 Szulc, Stanisława 5/106
 Szulc, Zbigniew 4/23
 Szydek, Mieczysław 3/41
 Szydek, Wincenty 1/114
 Szydłowski, Jakub 1/115
 Szydłowski, Jan 5/64
 Szydłowski, Zbigniew 3/147, 3/149
 Szymanowicz, Kazimierz 5/111, 5/112
 Szymanowicz, Stefan 3/69
 Szymanowski, Antoni 4/26
 Szymański, Józef 2/59, 2/60, 2/153, 3/18, 3/62, 3/69, 3/146, 6/50
 Ścibor, Władysław 3/133, 5/106
 Ściborowicz, Stefan 1/180, 2/30, 3/152
 Ściborowicz, Władysław 6/43
 Śledź, Franciszek 3/20
 Śliwa, Bronisław 5/106
 Śliwiak, Tadeusz 2/67
 Śliwiński, Stanisław 2/151
 Śliwiński, Z. 2/79
 Śliz, Julian 5/50
 Ślizowski, Zdzisław 1/106, 1/110, 1/116, 1/119, 1/161, 1/162, 1/164
 Śnieg, Stanisław 3/35
 Średniawa, Helena 2/106, 2/108, 5/94
 Średniawa, Władysław 5/94
 Świadek, Stanisław 1/36
 Świątkowski, Jan 4/21
 Świder, Michał 1/19
 Świerad, Józefa 5/122
 Świerczek, Augustyn 1/72
 Świerczek, Emilia 2/77
 Świerczek, Florian 3/26
 Świerczek, Franciszek 4/22
 Świerczek, Henryk 4/86, 5/106
 Świerczek, Jerzy 5/111
 Świerczek, Julian 2/108, 2/153, 5/100
 Świerczek, Tadeusz 3/74
 Świerczek, Władysław 1/36
 Świerczewski-Walter, Karol 2/62
 Świerkosz, Stanisław 5/112
 Święch, Franciszek 3/150
 Święch, Władysław 5/85

T

Talaczek, Michał 2/119, 5/38
 Talaczek, Stanisław 1/67, 1/165, 2/59, 2/119, 3/151, 5/108
 Talaga, Stanisław 3/35
 Tarko, Edward 5/41, 5/42
 Taszycki, Witold 3/28
 Tatara, Stanisław 5/89
 Tatara, Władysław 6/89, 6/90
 Tekiel, Aleksander 1/34
 Thibault, Charles 5/64
 Tiereszkowa, Walentyna 2/115
 Toboła, Jakub 1/36
 Toboła, Władysław 4/28, 5/108
 Tokarz, Stanisław 3/152
 Tokarz, Tadeusz 5/100, 5/112
 Tomaszewski, Jan 4/26
 Tontor, Zbigniew 5/50
 Topolska, Katarzyna 1/192
 Topolski, Franciszek 1/192
 Topolski, Stanisław 5/148
 Topolski, Wit 2/32, 2/153, 3/150, 4/33
 Tota, Emil 4/33
 Tota, Feliks 2/116
 Tota, Stefan 5/85
 Tracz, Jan 5/63, 5/64
 Trąba, Stanisław 5/113
 Trela, 2/47
 Trębaczkiwicz, K. 3/161
 Trojan, Marceli 1/80
 Trojan, Roman 1/80
 Trojanowski, Julian 1/19
 Trojanowski, Karol 6/89
 Trunów, Wacław 1/100, 1/111, 2/27, 2/132, 3/27, 4/27
 Tryczyński, Kazimierz 5/86, 5/90
 Trytek, Adam 3/67
 Trytek, Augustyn 3/26, 3/35
 Turaczy, Stefan 3/151
 Turek, Jan 1/44, 1/105, 1/110, 2/114, 3/56, 5/96, 5/110
 Turek, Maciej 5/94
 Turlej, Stanisław 2/112, 3/51, 3/69, 4/50
 Twardowska, Maria 1/104
 Twardowska, Zofia 5/61
 Twardowski, Aleksander 1/104
 Tyboń, Adam 3/37
 Tyka, Henryk 1/22, 5/154
 Tyka, Zygmunt 3/68
 Tyrpak, Stefan 2/141

U

Ubowski, Tadeusz 1/20, 1/36, 1/44, 2/9, 2/78
 Uchwat, Karol 1/36, 1/117, 1/160, 1/174, 2/106, 2/109, 3/74
 Ujejski, 1/80
 Ulanecki, Tadeusz 4/59
 Urban, Jan 3/24
 Urban, Stanisław 2/28, 4/27, 5/152
 Urbański, Marian 3/69
 Urbański, Stanisław 2/59
 Urbański, Władysław 5/99
 Uryga, Bolesław 1/162, 2/115
 Uryga, Franciszek 1/59, 1/186, 2/52, 2/56, 2/114, 2/133, 2/151, 3/133, 3/150, 5/60
 Utracki, Eugeniusz 5/86

V

Vogelsang, Heinz 3/147

W

Wachowa, Zofia 1/83
 Wadycki, Józef 3/56
 Wajda, 6/43
 Walatek, Jan 4/23
 Walczak, Anna 3/52
 Walczak, Jan 3/151
 Walczak, Józef 4/28
 Walicka, Józefa 3/69
 Walis, Czesław 2/28
 Wałęga, Aleksandra 6/12
 Wałęga, Tadeusz 1/74, 1/75, 1/162, 3/22, 5/89, 5/90, 5/91
 Wanocha, Stanisław 6/88
 Warchał, Jan 3/160
 Warchał, Marian 4/96, 5/128
 Warian, Jan 4/27
 Warmus, 3/154
 Warowny, Bolesław 5/41
 Warowny, D. 5/42
 Wartalski, Henryk 1/110, 1/119, 1/130
 Warzecha, Augustyn 2/58, 3/150
 Wasilewna Zahuskoja, Maria 1/23
 Wasylek, 5/64
 Waśko, 4/90
 Waterhand, Doris 1/23
 Wawreniuk, Zofia 3/150
 Wawryka, Bronisław 2/114, 3/150, 5/93
 Wawryka, Franciszek 1/104
 Wawryka, Kazimierz 3/38, 4/44, 5/151
 Wawryka, Roman 2/139
 Wawryka, Władysław 1/104
 Wawrykiewicz, Zbigniew 3/70
 Ważydrąg, Janina 6/25, 6/26
 Wąder, Elżbieta 4/14
 Wąs, Teodor 1/115
 Wąs, Wojciech 1/104, 3/68
 Wąsik, Franciszek 2/112
 Wąsik, Genowefa 3/151
 Wątroba, Józef 5/91
 Wąż, Józef 2/58
 Weilig, E. 3/21
 Wehna, Władysław 3/35
 Werewka, Andrzej 2/111
 Werewka, Stanisław 3/67
 Wesółowski, Stanisław 1/90
 Węgiel, Wanda 1/52
 Węgrzyn, Seweryn 3/130
 Węgrzyn, Stanisław 5/64, 5/98, 5/99, 5/108
 Węgrzyn, Stefan 2/32
 Węgrzyn, Włodzimierz 6/63
 Wiatr, Monika 3/49, 3/50, 3/51
 Widak, Władysław 4/41
 Widt, Jan 6/79
 Wiecha, A. 2/64
 Wiedin, W. 1/177
 Wielgoński, Lucjan 3/150, 6/11
 Wielgosz, Stanisław 2/112, 3/26
 Wiktor, Jan 1/10, 2/51
 Wilk, Franciszek 3/120, 3/152
 Wilk, Maria 1/89
 Wilk, Tadeusz 3/73
 Wilkówna, Janina 1/104
 Wilski Moskal, Władysław 3/69

Winiarski, Franciszek 1/183
 Wis, Janina 3/28
 Wisłocka, Stanisława 6/47
 Wisłocki, Stanisław 4/42
 Wisłowicz, Aleksander 1/130
 Wiśniewski, Władysław 1/44, 3/20
 Wiśniowska, Irena 2/59
 Wiśniowski, Michał 2/139
 Wiśniowski, Stanisław 5/60
 Wiśniowski, Władysław 1/160
 Witek, Józef 5/110
 Witkowska, Maria 1/83
 Witowska, Julia 2/65
 Witowski, Janusz 1/89
 Witowski, Wawrzyniec 1/111, 1/155, 2/9, 4/14, 4/51, 4/97
 Witowski, Wincenty 2/153
 Włodarczyk, Anna 5/112
 Włodarczyk, Jan 2/151
 Włodek, Eugeniusz 2/76
 Włosek, Eugeniusz 2/37, 2/41, 2/58, 2/121, 2/136, 2/137, 2/141, 2/145, 2/150, 2/151, 2/160, 3/22
 Włudyka, Anna 2/52
 Włudyka, Piotr 5/96
 Wnęk, 2/58, 2/64
 Woda, Bolesław 1/61, 2/79, 2/132, 2/137, 2/140, 2/141, 3/16, 3/35, 3/46, 3/61, 3/63, 3/136, 3/153, 3/158, 3/160, 4/24, 4/45, 4/49, 4/50, 4/85, 4/90, 4/96, 5/151, 6/48
 Woda, Franciszek 2/108
 Woda, Teresa 4/49
 Wojakiewicz, Stanisław 5/50
 Wojciechowska, Maria 1/153, 1/155, 1/157, 1/165, 2/41, 2/79
 Wojciechowski, Bronisław 5/64
 Wojciechowski, Józef 6/63
 Wojcieszek, Bartłomiej 5/97
 Wojdak, Jan 2/113, 2/153, 3/151, 4/28
 Wojdak, Wojciech 1/181
 Wojewoda, Maria 1/61
 Wojewoda, Wiesław 4/14
 Wojewódzki, Michał 3/124
 Wojnicki, Roman 3/69
 Wojnicki, Stanisław 3/153, 5/108
 Wojnowicz, 4/24
 Wojtał, Władysław 1/22
 Wojtas, Franciszek 4/13
 Wojtas, Irena 1/53, 2/65, 4/47
 Wojtas, Michał 1/53, 1/90, 2/120, 3/20
 Wojtas, Stanisław 2/64, 2/111
 Wojtowicz, Józef 2/109, 2/112, 2/137, 2/160, 3/151
 Wojtowicz, Zdzisław 2/115
 Wolak, Kazimierz 1/109, 3/61, 6/12
 Wolak, N. 4/22
 Wolnik, Władysław 3/135
 Wolny, Marian 1/89
 Wolny, 5/19, 5/28
 Wolek, Bolesław 4/22
 Wolek, Franciszek 2/113, 3/150, 5/91, 5/94
 Wolek, Jakub 5/94
 Wolek, Tadeusz 5/95
 Wolek, Władysław 5/98
 Woźnińska, Zofia 1/23
 Woźniak, Edward 3/152, 4/27, 4/96, 6/90, 6/92, 6/93
 Woźniak, Jan 1/52, 3/54
 Woźniak, Michał 2/115
 Woźniak, Władysław 5/98
 Woźniczek, Marian 2/124

Woźniczka, Zofia 5/46
 Wójcik, Anna 1/67, 1/68, 1/91, 1/100,
 Wójcik, Józef 2/9, 2/68
 Wójcik, Julian 1/36
 Wójcik, Stanisław 4/27, 5/107
 Wójcik, 1/174, 4/33
 Wójtowicz, Jan 2/75, 4/33, 5/96
 Wrochniak, Stanisław 1/119
 Wrona, Barbara 6/12
 Wrona, Franciszek 3/35, 3/151
 Wroński, Tadeusz 4/13
 Wróbel, Andrzej 5/46
 Wróbel, Franciszek 1/52
 Wróbel, Jan 5/99
 Wróbel, Józef 1/53, 4/85, 5/148
 Wróbel, Julian 1/45, 1/50, 1/64, 1/66,
 1/160, 2/52, 2/149, 3/116, 3/151, 3/154, 5/60
 Wróbel, Stanisław 3/150
 Wszółek, Władysław 4/27
 Wycech, Czesław 1/167, 1/168, 1/181, 2/28,
 Wyczesany, Franciszek 5/61
 Wyczesany, Tadeusz 3/150
 Wyczesany, Władysław 6/88
 Wydra, Jan 6/88
 Wygrzywalska, Danuta 6/26
 Wyporek, Antoni 1/183
 Wyspiański, Stanisław 1/104, 2/51, 6/25
 Wyszyńska, Irena 5/122, 6/25
 Wyszyński, Zbigniew 1/81, 1/91, 1/106,
 3/28, 4/51, 6/58

Z

Zabiegała, Józef 2/110
 Zachara, Jan 3/152, 4/48
 Zachara, Józef 3/69
 Zachara, Mieczysław 3/69, 4/50
 Zachara, Stanisław 2/112, 589, 5/90
 Zaczyński, Kazimierz 2/108, 5/96
 Zagórski, Zdzisław 1/89
 Zagórzański, Józef 1/181, 4/90, 4/92
 Zając, Jan 2/109, 3/26
 Zając, Józef 1/66, 3/67, 4/33, 5/112

Zając, Julian 2/119
 Zając, Kazimierz 1/90, 3/73, 6/13
 Zając, Stanisław 5/38
 Zajączkowski, Andrzej 1/82
 Zakrzewski, Jan 3/68
 Zalasiński, Marian 1/91
 Zaleśny, Stanisław 5/99
 Zalewski, Marian 3/37
 Zamiejski, 1/85
 Zapiór, Józef 2/58
 Zapiór, Stefania 5/61
 Zapiór, 6/45
 Zarzycki, Zdzisław 1/105, 1/181, 2/46, 2/151
 Zasada, Józef 3/150
 Zawadzki, Aleksander 1/168
 Zawadzki, Władysław 5/64
 Zawartka, Edward 3/153
 Zawastowicz-Adamska, Kazimiera 6/46
 Zawieyski, Jerzy 6/46
 Zawistowski, Jerzy 1/182, 6/47
 Zazdużny, Józef 5/62
 Ząbczyk, Mieczysław 2/9
 Zdrochecki, Roman 2/139
 Zdun, Józef 2/111, 4/27
 Zdunek, Stanisław 1/155
 Zelek, Antoni 1/36
 Zgórnjak, Kazimierz 5/20
 Zgórnjak, Ryszard 1/85
 Zielińska, Anna 5/112
 Zieliński, E. 2/79
 Zieliński, Władysław 5/39, 5/106
 Ziembelińska-Jankowska, Władysława 1/121
 Ziemiński, Tadeusz 1/11
 Ziemiański, Mieczysław 1/99
 Zięba, Józef 5/98
 Zięcina, Alicja 3/26
 Zięcina, Franciszek 1/55, 1/81, 1/106, 1/111,
 1/180, 2/9, 2/30, 2/64, 2/77, 2/138, 2/140,
 2/153, 3/20, 3/46, 3/152, 3/158, 4/15, 6/56
 Zięc, Jan 1/155, 2/110
 Zięc, Władysław 2/111, 6/64
 Ziętarska, Romana 3/28
 Ziobroń, Jan 2/111
 Ziomek, Jan 1/104

Złonkiewicz, Czesław 2/65
 Zych, Franciszek 5/112
 Zych, Jakub 3/151
 Zydroń, Franciszek 1/114
 Zydroń, Jerzy 3/154
 Zydroń, Wanda 2/111
 Zydroń, Wiktor 1/114
 Zydroń, Wincenty 1/88, 1/160, 1/167,
 1/180, 1/181, 1/182, 1/185, 2/20, 2/21, 2/25,
 2/26, 2/35, 2/36, 2/45, 2/46, 2/62, 2/65,
 3/15, 3/67, 3/135, 3/136, 4/32, 4/40, 4/41,
 4/44, 4/45, 5/18, 5/105
 Zydroń, Władysław 6/26, 6/39

Ż

Żabiak, Franciszek 3/69
 Żabiński, Andrzej 3/73, 4/95, 5/66
 Żabiński, Jan 5/98
 Żabiński, Stanisław 1/44, 1/160, 2/68,
 2/135, 3/152, 5/28, 5/100, 5/106, 5/108,
 5/112, 6/56
 Żak, Andrzej 3/151
 Żak, Józef 1/45, 1/105, 1/111, 1/131,
 1/160, 1/162, 1/174, 2/41, 2/79, 2/106, 2/107,
 3/27, 3/152, 3/157,
 Żak, Paweł 2/51, 3/37, 4/7, 4/18, 4/47,
 4/48, 4/95, 4/97, 6/11, 6/12
 Żaki, Andrzej 2/59, 2/60, 2/61, 3/64, 6/60
 Żarek, Stanisław 1/11, 1/19, 1/36, 1/43, 1/67,
 1/68, 1/99
 Żeromski, Władysław 2/51
 Żmuda, Kazimierz 6/93
 Żmuda, Władysław 2/139, 3/144, 4/26
 Żurek, A. 2/49
 Żurek, Czesław 2/113
 Żurek, Jan 1/104, 2/31
 Żurek, Karol 2/106, 2/109
 Żurek, Michał 1/45
 Żurek, Rudolf 2/112
 Żurek, Stanisław 2/80, 3/151, 4/73
 Żurek, Tytus 1/52
 Życina, Jan 1/119